

VALTAMERILLÄ

VALTAMERILLÄ

AKSELI URHOSEN
MERIMIESELÄMYKSIÄ

KIRJOITTANUT
HJ. NORTAMO

PORVOO

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

WERNER
SÖDERSTRÖM
OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINOSSA
PORVOOSSA
1930

ENSIMMÄINEN MERIMATKANI JA SEN VALMISTELUT.

Olin 17-vuotias ja olin jo parisen vuotta käynyt töissä Rauman satamassa, kun muuan raumalaisten muodostama yhtiö osti v. 1906 erään haaksirikkoutuneen norjalaisen parkkilaiivan ja alkoi saattaa sitä uudelleen purjehduskelpoiseen kuntoon. Laiva, tai oikeammin saannotuna laivan hylky, vuoti kuin seula, ja koska minä ikääni nähden olin kookas ja vahva, niin ajattelivat kai hyllyn ostaneet isännät, että olin vallan omiani heiluttamaan pumpun vartta ja samalla toimimaan yövärtijana laivassa. Kumppalikseni he olivat palkanneet toisen vahvarakenteisen nuorukaisen, Fretun, ja yhdessä me sitten koetimme pitää arkkia veden pinnalla. Ja kyllä vesi Rauman satamassa piti huolen siitä, ettemme laiskotella saaneet, sillä sitä tuli sisälle hyvin lähelle saman verran kuin me saimme pumpun avulla ulos ajetuksi. Eipä ihme siis, että Fretu eräänä aamuna sanoikin, kun kovan pumppuamisen jälkeen olimme päässeet niin pitkälle, että vain vaahtoa lähti pumpusta. »Kas nii, nys se o sitt jällt tyhi, mutt ensmäis yä meill o sama urakk edesän. Ja olkko vaa — kyll mnää Rauma hamina vede mänttä menemä läpi tämän bumpu, mutt jos he luuleva, ett mnää hakkon goko Pohjalahde vede läpi se, ni he erhettyvä.»

— Sama mnää sano.

Ja sitten me heitimme takin yllemme ja annoimme toisten miesten ruveta vuorostaan heiluttamaan pumpun vartta, sillä vahdinvaihdon aika oli käsissä.

Mutta ei meidän enää tarvinnutkaan jatkaa pumpuamista, sillä samana päivänä vietiin laiva kallistuslaituriin ja sen pohja tuli nyt perinpohjaisen korjauksen alaiseksi. Näissäkin töissä minä olin mukana apulaisena, missä vain apua antamaan kykenin.

Kului sitten muutama viikko ja laivan korjaustyöt olivat ehtineet niin pitkälle, että se nyt piti vetensä ja voitiin ryhtyä sen takiloimiseen, s.o. mastojen ja köysistön kuntoon saattamiseen. Tässä toimessa kysyttiin enemmän taitoa kuin pumpputangon heiluttamisessa, ja sai siinä oppirahaakin maksaa.

— Millaillast semne nelisäinen daljareepin gnuupp tehdä? kysyin Kajanin Matilta, vanhalta merikarhulta.

— Näi se värkätä, Matti puheli, pani köyden po veensa ja loihti takkinsa suojassa yks kaks sellaisen nuupun täysvalmiiksi minun tulematta hullua hurskaammaksi, miten tämä työ toimitetaan.

— Jokos taeda?, Matti kysyi pilkallisesti irvistellen. Ja kun en vastannut mitään hänen härnäilemiseensä, niin hän jatkoi. »Tul meill joku ehto ja tuap pott fölisäs, ni luista taljareepin gnuupundeko paremi.»

Olin kahden vaiheilla, maksaisinko Matille hänen pyytämänsä opetusrahan, vai luottaisinko siihen, että joku muu työkumppaleistani olisi ystävällisempi vastaalkavan ohjauksessa. Hetken asiaa tuumailtuani arvelin kuitenkin, että joutuu kai tässä maailmassa monet kerrat vielä suuremmat oppirahat maksamaan huonom-

mastakin taidosta, ja niin toimitin jo seuraavana päivänä Polttilan puodista kotiin korttelin punssia, jonka tiesin määrältään ja laadultaan vastaavan Matin käsitettä: »Se pott.» Tämä oppiraha povitaskussani saavuin sitten illalla Matin luo ja ennen maatamenon aikaa olin oppinut tekemään en vain neljäsäikeisen taljaköyden nuuppua, vaan koko joukon steekkejä ja nuuppua, joita kyllä olin nähnyt miltei joka päivä, mutta joiden aikaansaamisesta minulla ei ollut aavistustakaan. Olin siis hyvin tyytyväinen oppituntiini, ja kun Matti hyvästi jättäessäni sanoi, että merimieheksi aikovalle on välttämätöntä tietää paljon muutakin ja muun muassa osata jonkun verran englannin kieltäkin, niin kysyin, voisiko Matti opettaa minulle kaiken tämän.

— En, em mnää kaikki tämmöst snuull opettat taed. Mnää ole nääks hiuka sähr siin engelskam buhumises, vaikkei mnuu sendä silläkkän gielell myydäis. Mutt mnää tiädä semsem bojan, gon daita puhhu neljä viitt kiäld ja engelskat juur niingo suamiakki. — Ja se miäs o Linnu Juss.

— Vai nii. No luuleks, ett hän ruppeis niingo opettajaks mnuull?

— Ruppe hän, ruppe oikke. Mutt kyll snuu siit opetuksest hiuka rommi meillt toimittat täyty. Annast, ko mnää ajattele, ett kuip pali stää arvjoldas tarvitais. — — Kyll mar stää kaks litra olls sais. Sillaill oikke, gyll kaks litra o sopev mitt, — — o oikke. — — Aluks kummingi.

Olin niin tyytyväinen tämän illan opetukseen, että empimättä suostuin ehdotukseen, ja me sovimme asiasta niin, että minä kello 8 aikaan sunnuntai-aamuna saapuisin rommeineni Lemssan kalliolle, joka Matin va-

kuutuksen mukaan oli vanha merimieskoulun paikka. Matti lupasi siihen mennessä olla paikalla muassaan englannin kielen opettajani, Linnun Jussi, vanha merikarhu hänkin ja jota minäkin olin kuullut kehuttavan kielitaitoiseksi mieheksi.

Seuraava päivä oli lauantai ja mielihyväkseni näin valmistuksen alaisena olevan laivan tulevan kapteenin nyökäyttävän hyväksyvästi ja tyytyväisenä päätänsä, kun hän oli tarkastanut juuri valmistamiani taklauksen nuoppuja.

Hyvällä mielellä ollen menin siis seuraavana aamuna rommilla täytetty kahden litran leili selässäni sekä erivahvuista nuoraa ja köyttä aimo kimppu kädessäni kouluuni Lemssan kalliolle. Ihmeekseni näin opettajieni saapuneen sinne jo ennen minua, joten opetus saattoi alkaa heti. Ensin opettajani kuitenkin vahvistivat järjenjuoksuaan aimo kulauksella rommia.

Jaaha, sanoi Linnun Jussi, pyyhkäistyään suunsa kätensä päällystään, jaaha, san nyp peräs kaikk, mitä mnää sano edell. — Uat köntrimen äär ju? — Se merkitte niim bali ko ett, ming maa miähi snää ole? Sanp peräs: Uat köntrimen äär ju. — Kas niin, gas niin, gert viäl. Se mene jo joingi, mutt honot, honot helkkris enemä. Nii engelsmanni ja jenkkikkin dekevä. Nokkahas nep puhuvak' kaikk asjas. Ja nys snää vastas siihe: »Ai ääm ä finn, mnää ole suamlaine — — helkkar sendä, honot! Eng mnää sanonns snuull, ett honottas snuun däyty, ko snää engelskat puhu. — — Jaaha, mennä ettippäi: »Venn ju äär born?» kosk snää oles syndynn?» Sanp peräs: »Venn ju äär born», mutt honot, muist se. — Kas nii, ohhoh, tämne opetus rasitta, tiädäks. Annast, Matt, se leil tänn.

Linnun Jussi otti aika ryypyn ja Matti seurasi esimerkkiä.

— Ny o snuu vooros opetta, Linnun Jussi sanoi, kun tämä toimitus oli suoritettu.

— No nii, ruveta sitt, Kajanin Matti vastasi. — Kuulestis, Aksel, mitästis esimerkiks snää teksi ensmäiseksi, ko olla myrskys ja laeva rigi mene yli buuri?

Jouduin aika tavalla hämilleni tästä kysymyksestä, mutta koetin selvitä siitä sentään ja vastasin, että olisi kai parasta lähteä hakemaan kirvestä ja alkaa katkoa köysiä.

— Vai nii, vai nii snää teksi. — Mutt se olis hullust teht, sillett kaikkja ensmäiseksi snuun däyty katto ylöspäi ja pittä vaari, ettes saa mittäm bääknuppihis siäld ylhäld. Siäld suutta, nääks, sillo varist yht ja toist alas, niingom blokej ja topej ja raagoj ja muut piänd löyssä tavara. — Ymmäräks poik? No nii — — Mutt tiedäkköstis snää sitt esimerkiks sanno, ett kui mond plokki on däysrigaris, fregatis.

— Pahus heijä lukus tietäkkö, mutt mond niit o.

— Mond! Niit o mond piänes jahisakki. Mutt mnää kysysin, gui mond heit on däysrigaris?

— En mittän diäd. Taita tuhane ja yks oll.

— Oi voi sendä. Es snää ol asjois lainkkan gii. — Niit o nii mond, ko niit tarvita.

— Ja reservplokkip pääll, minä sanoin, kun olin jo hiukan harmeissani.

— Reservplokki! Ne vast tarvitangi! — Kuule, älä snää poik rupp lainkka vikuroittema. Nämä asja ovas skansis montten gertta lyätt lukkuhu eik niis ol ändrämise vara. Ei yhtikäm behu. Tiäd se. Annast Juss se leil tänn. — Ohhoh, kyll tämses tyäs vaan goera o.

— On händ, Linnun Jussi vahvasti Matin puheen ja suuteli leiliä vuorostaan. Ja kaikist pahin o se, ett myll o revitt alas. Tosa se seisos, juur tosa paikas ja se ol yks ihmeline välikappal merimiähe opetukses. Ko se siippehe sidottin domne merimiähe siämen, gon dua Akslikin dosa ja käännetti myll vasttuulehe ja annetti se miähe alun giäppu ymbärs vähä aikka, ni sillailt tul rohkjoi merimiähi.

— Javissi, ja se siippeis ole mnää kiäppun niingo snääki, Juss. Ja hyvi merimiähi meist tul.

— Nii. Ja händäst niit Raumam boikki, ko ova ylen dynn upseereiks Ammerikkalaisis manuaareis. Kaikk he ova Lemssa mylly siippeis kiäppun.

— Se o viss asi, se. Ja ny o hävitett koko myll. — Nii händ, mailm huanone niim bali kon gerkke. Kaikk vanh ja hyvä hävitetä ja stää hes sanova — — miks perhnaks hes stää sanovakka?

— Edistykseks, herra nähkö. Kaunist edistyst. — Ei mar, annast se leil tänn, ni jatketa opetust. — — Ää-ääh. Nii, nääks, Aksel, asi o semne ett viimes vuan on dulls semne asetust Englannis, ett jokasen, go astu palvluksehe englandlaises laevas, täyty taitta englan-nin giäld se verra, ett hän dlee toimehe sillk kiälell. Tämän daitos merimiähen däyty näyttäs Shiping offiis, meriliikkevirastos. Ja mnää ole nys Shiping offiis ja kysy snuuld: Veer ju äär born? Misä snää oles syndynn? Sanp peräs. — Kas nii, mutt honot enemä. Sant taas peräs: Vat is juur lest ship? Misä laevas snää ole viimseks oll? Ja ny ettippäi! Sanp peräs: Hau mötsj möni duu ju uant? Kuip pali snää tahdop palkka? Vastaus: Trii punds, ten shilings. Kas nii: Vreit juur nam. Kir-jot nimes. — Sillailt oikke. Ja nys snää kelppa. Mutt

snää saa viäl montten gertta sannok kaikk nämäk kysymykse ja vastaukse uudestas. — Hyss! Laitattak itten diähen dääld!

Nämä viimeiset Linnun Jussin sanat olivat tarkoitetut pikkupojille, joita oli kokoontunut suuri lauma kuuntelemaan opetusta. Pojat juokisivatkin pois, mutta hetken päästä he tulivat uudelleen opetusta kuuntelemaan, joten opettajille koitui heistä miltei enemmän vaivaa kuin opetuksesta. Ainoa lohdutus oli tällaisissa oloissa rommileili, jota ahkerasti käytettiin.

Mutta ei opetusta silti laiminlyöty, ja Linnun Jussi oli juuri opettamassa minulle kompassin merkinnöt kolmella eri kielellä, kun kouluun ilmestyi tanakkarakenteinen nainen puolen sylen pituinen aidas kädessään ja alkoi pitää erittäin voimakassanaista saarnaa Linnun Jussille, nuhdellen tätä juopottelemisesta ja huonosta elämästä, vieläpä kirkonaikanakin. Lopuksi kääntyi hän minun puoleeni sanoen: »Älä snää poik usk noitten Giili aapotte jaarituksi.» Sitten tarttui hän miehensä käsivarteen ja vei hänet Naulamäkeä kohden. Linnun Jussi loi ensin meihin ja leiliin kaipaavan katseen, mutta sitten hänen kasvojansa valaisi riemukas ilme ja laulaen: »Mä hyyryn olen saanut ja lähden kuumaan Intiaan» suostui hän risteilemään kotia kohden.

Kajanin Matti ja minä ja tietystikin pikkupojat jäimme vanhalle paikallemme. Kajanin Matti vannotti minut, etten ilmoittaisi hänen eukolleen, että me olemme Lemssan kalliolla koulua pitäneet.

— Tääll on dätä opetust ennengi harjotett eik ämmätten darvitt tiättäs siit yhtikäm behu. Ei ne tämsten doimituste hyätty kumminga järkkehes saa, muttko närisevä vaa, närisevä niingo riivatu. — Tosa Lin-

nu Juss-parkaki äskö mennesäs veisas, ett hän lähte kuuma Indiaha, mutt vaikkei hän India saakk mennykkä, niin gyll hänellt totisestakkon guumap paikas sendä edesäs ova. — Ova händ. — Nii ett pid snää vaari, ettei se mnuu muijan saa mittän diättät täst Lemssan galljo opetuksest. Ei sembualest, ett mnää händ pelkkäisi, mutt em mnää viit riidell.

Näin sydäntään kevennettyään Kajanin Matti otti ryypyn leilistä ja alkoi täydentää minun taitoani nuupujen ja solmujen teossa. Siinä sitten tehtiin yhden- ja kahdenkertaiset taljaköysinuuput, tehtiin tähtinuuput, Osmon solmut, poolsteekit, ankkursteekit, jalussteekit, nakkslaagit y.m. y.m. Ja pikkupojat, joita Matti kohteli suvaitsevemmin kuin Linnun Jussi, seurasivat koko ajan opetusta suurella mielenkiinnolla.

Mutta vihdoin nujersi rommi Kajanin Matin.

— Aikatavall raukasev ilm tänäpä ongi, hän puheli haukotellen välillä. Sitten otti hän vielä ryypyn, laskeutui maata ja vaipui syvään uneen.

Koska hyvin ymmärsin, että opetus tällä kertaa oli päättynyt, kokosin köyden- ja nuoranpalaseni, heitin melko lailla keventyneen leilin selkääni ja läksin kotiin.

Kun seuraavana päivänä koitti aamiaislomamme, tuli Linnun Jussi luokseni ja sanoi: — Sunnunda jatketa sitt jäll. Mutt mennän Guukkiskalljoll, siäll o rauhali-semppa. Snuun däyty oppi viäl pali asjoit, sillett merrellk kaiketakki snää meina.

— Merell oikke. Mihist muuhallk ko merell.

— No nii, stää mnääki. Kuule, jäik stää liänd viäl.

— Jäi händ. Ei stää kulunnpuoliakka viäl.

— Hyvä o. Se hyät siit meijä emänä rymsteeramissest ol. — Mutt Kuukkiskalljot ei hän ymmär ajatel-

lakka. Nii ett sinns sitt kokkonuta sunnunda. Kyll mnää kuiskutan dämä asja Matin golvaha. Tuls sitt leileines sinns siink kahdeksa aikka aamust.

Hyvissä ajoin olin seuraavana sunnuntaina Kuukkis-kalliolla ja opetusta jatkettiin samalla tavalla kuin ennenkin. Linnun Jussi pänttäsi päähäni englanninkieliä lauseita ja kehoitti minua aina väliin »honottamaan» enemmän. Kajanin Matti oli ottanut mukaansa purjekangasta, purjehansikkaan ja neulan ja opetti minua purjeiden saumoja tekemään. Vuorotellen he minun opetuksestani huolta pitivät ja vuorotellen he myöskin huolehtivat intonsa ylläpitämisestä suutelemalla leiliä.

Kesken purjesaumojen tekoa kysäsee Kajanin Matti yhtäkkiä minulta: »Tiädäks snää poik lainkka, ming räkningi jälkken glasej lyädä laevas?»

— En, em mnää niist oike selvill ol.

— Stää mnääki, ettes snää näis asjois kii ol. Mutt mnää selitä nes snuull. Nääks ensiksikki laevas puhutan glaseist sendähde, ett enne ol aja mittans semnen geskeld kokko rutistett klasist teht alstantt, ko ol niingon gaks tropp-pottu olis pantt suu vastuksi. Toises ol santta ja stää ol juur jämtt niim bali, ett kest esimerkiks pualen diima, ennengo se ol juass läpi se ahtam baikan doissem bottuhu. — No, sitt käännettin goko alsstant ylösalasi jäll ja taas kest puolen diima, ennengo sand ol muuttannp paikka. Sillaill aikka mitatti enne mailmas. Ja sendähde me merellk klaseist puhu eng tiimoist ja kvarteist ja minuuteist ja semsist. Sillai oike.

No nii. Enne mailmas lyätti merellk klasej joka puolen diimam bääst, mutt ny lyädä vaa joka kokonaisen

diimam bääst. Jos snää esimerkiks ny olsis siin vahdis, ko on dullk kell kahdeksald däkill ja olsi ruaris ja jouduisik klasej lyämä, niingo ruarmiähe ain däyty tehd, niin gui mond kertta snää sitt löisik, ko on gulunn yks tiim ja kell o yhdeksä?

— Kerran gaiketakkin, gosk niit lyädä, niit klasej, joka tiimam bääst.

— Nii, nii. — Nii snää luule, mutt nääks ko niit enne lyätti joka puolen diimam bääst, niim bysytä siin vanhas räkningis. Olla niingo olis lyätt klasej joka puolen diimam bääst ja ko ensmäinen diim vahtvoorost on gulunn, ni lyädän gaks klassi. Ko snää olek kell kahdeksald ruvenn vahtihi, ni snää lyäk kell yhdeksäld kaks klassi, ja kell kymneld lyä se miäs, ko snuu jälkkes tlee ruarihi, neli klassi, kell ykstoist lyädän guus klassi ja kell kakstoist kahdeksan glassi. Enempä kon gahdeksa ei lyäd koska, sillett vahtvooro räknätä nelitiimasiks, vaikk nek kestäisivä iangaikkisudest iangaikkisuttehe. — Ong se asi selv nys snuum bääknupisas?

— O oikee. — Kyllän ymmärä.

— Hyvä o. Annast se leil tänn. — Kuule Juss, selitäst snää hänell nys se vahtvoorotte räkning, ettei hänen darvitt laevas sitt kohki, ett koskast täsä maat pääse ja kosk ruakka anneta ja muut semmost, ko ne ensmäise reisum bojap pöhköse ain gyselevä niingo mikkäki.

— Jaaha. — Saa kyll täsä sengi asjan glaarat — — juu, juu. — Annast se leil tänn. — Kas nii. — Nii nääks, Aksel, asi o nääks semne, ett se vahtvoorotte räkning o esimerkiks englandilaisis laeveis hiukan doiseve ko meill. Se o siäll yksingertaseve ja sendähde mnää alga siit, niis ymmärrä asjap paremi. Englandilaisis laeveis o vorkaudes kuus nelitiimast vahtvooro kaikkii

muinp päevink ko lauandaisi. Sillo siäll se vahtvoor ko alka kell neli ehtopuall ja kom bidäis loppuman gell kahdeksa, jaetan gahte ossa, nii ett o yks vahtvoor kell neljäst kuuttehe ja toinen gell kuudest kahdeksaha. Ja se tehdä sendähde, ett yhten viikkon saa toine vaht, esimerkiks styrbuurvaht, oll däkillk kell kahdesttoist yällk kell neljähä aamust ja toisen viikkon näitten diimatte vahtvoor sillt tavall siirty baaburdvahdill. Ko nääks tätä yätist aikka pidetän gaikkjam bahimban merimiehill, ja englandlaise nimittäväkki vahtvooro kell kahdesttoist neljähä yällk koeravahdiks (dog watch). Englandilaisis laevois ei sillt tavall olk koko besättning däkill, muttko sillon go hätä käsīs o. Meill o räkning hiukan doiseve. Meill o yötisaikan, gell kahdeksald ehtost kell kahdeksaha aamust, nelitiimase vahtvooro niingo engelsmanneillakki, mutt päeväll o meillt toinen maneer. Se vaht, ko o oll däkillk kell neljäst aamust kell kahdeksaha, pitä rukkoust kell seittmä, syä suurust kell kahdeksa ja mene levolls se jälkke. Kaffett se on geittänn ittelles ja juann aamust aikasi viiden guude aigoin. Kell kahdeksa aamuste vahtvooro pitämä astunn vaht on däkillk kell yhte saakk, se syä sillo sitt ja kell yks astu se sijaha vaht, ko on doimesas kell kahdeksaha saakk ehtost. Se o syännp pualpäevaterjas kahdendoist ja yhde välis. Kell seittmäld sill o oll ehtorukkous ja ehtot se syä, sillongo se vahtaik o lopp, kell kahdeksald. Sill o ollt tällailis se vaht, kom bitkäks vahdiks sanota. Kell pual kahdeksald syä se vaht ehtot, ko astu pitkä vahdi jälkken gell kahdeksald remmihi, niingon dähä aikka mailma sanak kuuluva. — — Ohhoh sendä, jaa-a, mailm muuttu. Katotast, mitä tosa leilisäkki mahta olla.

— Juu, juu, maailm muuttuu, — puuttui Kajanin Matti Jussin puheeseen ja otti vuorostaan leilin Jusilta katsoakseen mitä sen sisällä oikein oli. Ja siitä selvyuden saatuaan hän jatkoi puhettaan — sillail oikee, muuttu oikee mailm. Es snää muistanns sanno Juss, ett sillongo mess seilasi, ni olivak kaikk miähe däkkill ain gell pual kahdest kolmehen bäeväll, mutt ny he ova lakanus siitäkki. Laiskemaks tleeva, laiskemaks tleeva.

— Ettäs sano, Matt Huanonduva ne reklemandi ai vaa, merell niingo maisakki. Mutt älä snää puhels semssi, ett mnää olsi unhottann mainit täst asjast Akse-lill. Mnää en ol nääks lopettann viäl puhettan, vaikkandein däsä pienem byssäykse. Sillaill asi o, nii ett mnää saa sitt sannos snuull, ettei herroill eik hulluills saa näyttäp pualvalmist tyät.

— No, no, älä nys sendä noi nokkas ot tomsest piänest asjast

— Em mnää mittä nokkan ot Mutt ko mnää opeta, ni snää es puh mittä. Ja ko mnää lopeta, ni mnää sano, ett ny o snuu vooros ottas sladdihin gi. — Ja ny mnää meina jatka, ettäs tiädäs se.

— Nii nääks Aksel räknungi muuttuvat täsä mailmas ja kyll ai nes sillaill muuttunn ovak, kon dua Matt tosa äskö juttel. Nii, se mnuum bit viäl sanoma, ett ko ruarmiäs lyä klasik kellohos, niim bakall lyä joku vahdis olevist miähist päeväll ja yäll uutskiikk, tähys-täjä, juur yht mond kertta siihe suurempan gellohon, go siällp pakall o. Ja sitt mnuun bit viäl sanoma, ett styyrbuur pual o laevas pareve, herraskaiseve pual. Sild pualeld oteta aim barema viära ylös buurihi, sillp pualellp pannam baraadrapu taikk amiraaltrapu, niingon gans sanota, ai ulos ja nii edespäi Nii ett kos esi-

merkiks ruarihi menet, taikk jos snuull muut asja o akterdäkill, ni älä helkkris vaa mens styyrbuurim buald sinn muttkom baaburim buald. Toist o jos laev makka kallellas, sillon däyty tiättvästengin gulkkis suajam buald. Ruaris ollan davalisest yks tiim ja muist se,että rattihin garata ain gii luuvartin, duulem bualeld. — Jaaha, ja ny o snuu vooros, Matt. Kuritetast stää leiliäkki sendän däsä välill.

— Mitä vissin dekis, jos stää leiliäkki muistetais. Mutt mnuu miälestän me olen dänäpä jo ajann niim bali tiädoj tuam bojam bäähä, ettei sinnt tällk kertta saa enemä mahtuma Mnuu mielestän mejän darvittis lopettat tämä opetus tällk kerttan dähä.

Matin ehdotus sai Linnun Jussin hyväksymisen ja opetus päättyi tällä kertaa. Äijät valmistautuivat nukkumaan, ja minä läksin leili selässä kotiin.

Havaitsin hyödyn opetuksestani niin suureksi, että ostin vielä kaksi kertaa leilillisen opetusvoimaa ja koulua jatkettiin entiseen tapaan neljä sunnuntaita eteenpäin. Opetuspaikkaa meidän sentään täytyi muuttaa kaksi kertaa, sillä Linnun Jussin emäntä oli ihmeellisen taitava keksimään, missä koulua kulloinkin pidettiin, emekä milloinkaan voineet kahta kertaa peräkkäin koontua samalle paikalle.

Satamassa sujuivat työt hyvin. Laitoksen alaisena oleva laiva oli jo ristittykin uudelleen ja saanut nimekseen Hermes. Olin tämän laivan korjaustöissä ollessani ikäänkuin kasvanut kiinni siihen ja kun se pian niiden jäljestä makasi lähtövalmiina vanhalla paikallaan satamassa ja sen päällikkö kysyi minulta, enkö ottaisi hyyryä Hermekseen, niin vastasin empimättä myöntävästi. Ja niin meitä sitten eräänä kesäkuun päivänä

v. 1909 oli Rauman merimieshuoneen pihalla koolla 13 miestä valmiina ottamaan pestauksen ja muodostamaan Hermeksen miehistön sen uusilla retkillä kaukaisilla merillä. Ei aikaakaan niin meidät kutsuttiin sisälle seuraavassa järjestyksessä: perämies, konstaapeli, keittäjä, kaksi täysimatruusia ja kahdeksan puolimatruusia. Viimemainittuihin kuuluin minäkin. Kun kuu-kausipalkasta oli sovittu, ruoka-annoslista (ransuunilista) julkiluettu ja kukin kirjoittanut nimensä saamaansa vastakirjaan, kysyttiin meiltä, tahdoimmeko ja paljonko tahdoimme etumaksua palkastamme. No, tahdottiinhan sitä, sillä vaatteita ja muuta oli ostettava ja olipa hiukan hauskaakin pidettävä ennen matkalle lähtöä. Vaikka kyllähän toiselta puolelta palkan vähyys oli omansa taltuttamaan hummaamishalua. 25 markkaa kuussa oli minunkin palkkani ja ymmärsin hyvin, niin nuori kuin olinkin, ettei sellaisilla tuloilla paljoakaan rehennellä.

Seuraavana aamuna k:lo 6 oli meidän kaikkien määrä olla työssä Hermeksen miehinä. Laiva oli siitä alkaen kotimme. Se oli meidän asuntomme ja siellä saimme ruokamme. Kun me aamulla kokoonnuimme laivan kannelle, siirsimme ensi töiksemme Hermeksen Martin-karran puolelle satamaa ja sitten aloimme maalata ja siistiä laivaa joka kolkkaa myöten. Mastot ja raa'atkin maalattiin. Minun osalleni tuli maalata kaikkien mastojen huippuosat.

Ensimmäiseksi päivälliseksi oli meille keitetty lihaa. Kun keittäjä ei voinut jakaa lihaa niin tarkoin yhtä suuriin osiin, ettei hän olisi voinut saada moitteita epärehellisestä jaosta, niin sovittiin asia siten, että yksi meistä meni skanssiin ja oven raosta pistettiin sisälle

puukon kärjessä riippuva lihapala. Hän määräsi silloin, kenelle näin hänen nähtäväkseen annettu lihapala kuului. Kun hän ei nähnyt useampia lihapaloja samalla kertaa eikä voinut verrata niiden suuruutta ja muita ominaisuuksia toisiinsa, niin täytyi jokaisen nurkumatta ottaa vastaan se pala, minkä skanssiin suljettu mies hänelle määräsi. Meitä oli kymmenen, jotka näin jaoimme liha-annokset keskenämme. Ja hyvin kaikki sujui tätä menetelmää käyttäen ensi kerralla. Mutta pian meidän täytyi luopua tästä jakelumenetelmästä, sillä Beelsebub sekaantui pian juonineen meidän järjestelmäämme. Keksivät näetsen muutamat juuttaat keskenään vissejä merkinantoja, joiden avulla huiputtivat itselleen parhaat palat. Kun kysyttiin. »Kenen tämä pala on?» voi kysyjä esimerkiksi aivastaa, jolloin skanssissa oleva mies tiesi, että kysymyksessä oli erikoisen hyvä pala, ja hän määräsi sen joko itselleen tai aivastajalle ennen tehdyn sopimuksen mukaan. Pieni yskän kohtausta merkitsi taas hyvää palaa ja niin tasoitettiin sopimuksen tehneiden välit. Jotta kyllä tämä jakelujärjestelmä pian osoittautui kelvottomaksi, ja kokki sai täyden vallan toimittaa jakelun. Tietysti tämä vallanlisäys tuotti hänelle paljon murhetta, niinkuin vallanlisäys aina tuottaa, ja kovat haukkumiset hän siitä alkaen sai kestää. Jokainen meistä ihmetteli, kuinka ihminen voi syntyä niin vailla oikeudentuntoa kuin hän. Onneksi oli meidän kokkimme ollut ennenkin pappia kyydissä ja hän antoi yhdestä sanasta aina kaksi takaisin. Ensi reisun pojat, ja sellaisia useimmat meistä olivat, saivat kymmenkunnan ja ehkä hiukan päällekin vastaukseksi.

Biskettivellistä, veteen keitetyistä laivakorpuista, ei milloinkaan tullut riitaa eikä muistakaan keitoista. Liha vain oli ainoa riidansynnyttäjä.

Illalla tuli sitten makuupaikkojen jakokysymys esille. Mutta ennenkuin lähden selvittämään, miten se ratkaistiin, täytynee minun antaa lyhyt kuvaus skanssista eli miehistön asunnosta Hermeksessä.

Skanssi on useimmiten laivan kannen etuosaan rakennettu, Hermeksen kokoisissa laivoissa noin 6.5 m pitkä ja 3.5 m leveä laite, jossa on kaksinkertaiset lautaseinät ja joka on jaettu väliseinillä useampaan osaan, tavallisesti niin, että keulaan päin jää suurin ja perään päin pienempi osa, joka viimeainittu taasen on jaettu väliseinällä kahtia. Näin peräänpäin sijaitsevista kahdesta huoneesta on toinen keittiö, kapiisi, ja toisessa asuu kaksi laivan kokeneinta ja vanhinta miestä, timperi ja puosu. Heidän makuupaikkansa eli kojiansa ovat samoin kuin muidenkin miesten kiinteät, syrjälaudalla varustetut lautalavitsat, toinen lähellä lattiaa, toinen sen yläpuolella, lähellä kattoa.

Keulaan päin sijaitsevassa suuremmassa huoneessa oli skanssin kummallakin sivuseinällä sivulle työnnettävä ovi, siis ovi sekä ylä- että alahangan puolella. Ovista keulaan päin oli Hermeksessä kummallakin sivuseinällä neljä kojaa, kaksi ja kaksi päällekkäin. Sivuseinillä oli siis kahdeksan makuupaikkaa. Lisäksi oli peräseinällä kaksi päällekkäin sijaitsevaa kojaa. Nämä eivät olleet asetetut keskelle peräseinää, vaan hiukan alahangan puolelle, joten ylähankaan päin jäi tilaa sivulle työnnettävälle ovelle, joka johti Hermeksen reservipurjeiden säilyttämistä varten rakennettuun komeroon. Tämä komero erotti siis keulanpuoleisen suuren huo-

neen kapiisista ja puosun ja timperin ruffista. Kun vielä lisään, että keulanpuoleisessa huoneessa oli keskellä lat-tiaa lujasti siihen kiinnitetty pöytä ja pöydän kummal-lakin puolella penkki, niin saanee lukija jotenkin selvän kuvan Hermeksen skanssista ja samalla kuvan kaik-kien suurempien aluksien väestön asumuksesta laivan kannella, sillä siihen malliin ne kaikki ovat rakennettu. Kojain sijoitus tietysti vaihtelee eikä kaikissa keula-masto mene läpi miesten ruffien niinkuin Hermeksessä. Onpa muutamissa laivoissa miesten ruffissa laivan pi-tuussuuntaan menevä väliseinäkin, joten ylähangan vartio ja alahangan vartio asuvat erillään toisistaan.

Nyt voin siis taasen palata makuupaikkojen jake-luun. Yleensä on tapa sellainen, että vanhemmat, ko-keneemmat miehet saavat alimmaisat kojat makuu-paikoikseen, mutta kun me kaikki Hermeksen puoli-matruusit olimme vast'alkavia, niin me taasen turvau-duimme arpomiskeinoon. Korttipakasta otettiin erik-seen kuninkaat ja sotamiehet, ne sekoitettiin, lyötiin alassuin pöydälle ja se joka sai kuninkaan sai ala-koijan, jota vastoin sotamiehen saanut sai kiivetä ylä-koijaan. Timperi ja puosu eivät ottaneet osaa tähän arpomiseen, sillä itsestään lankesi, että heidän makuu-paikkansa olivat kapiisiin viereisessä kopissa.

Näin oli makuupaikkojen jako siis yhtäkkiä rat-kaistu kaikkien tyydytykseksi. Kun siistimistyö oli päättynyt ja kapteeni vielä määrännyt, kutka miehet kuuluvat ylihanka (styyrbuuri-) vartioon ja kutka ali-hanka- (baabuuri-) vartioon, niin olimme lähtövalmiit, ja eräänä sunnuntaina Rauman kirkonkellojen kut-suessa seurakuntalaisia aamujumalanpalvelukseen kirs-

kui ja kilahteli Hermeksen peli, kun me hiivasimme ankkuria laulellen ikivanhaa lähtölaulua:

Kun ankkuria hiivataan,
Niin peli äänen antaa.
Vain luoja yksin tietää,
Palaanko kotirantaan.
Siis hurratkaamme vain,
Se ompi tapana ain,
Vaivoja se nähdä saa,
Ken seilaa ulkomailla.

Rannalla oli koko joukko uteliasta väkeä lähtöämme katselemassa ja oli kai siinä joukossa jonkun pojan heilakin, joka sattumalta oli tullut mielitiettyään tervehtimään, mutta saikin kyyneliä vuodattaen nähdä kaivattunsa puuhailemassa lähtöä monta kuukautta, ehkä monta vuottakin kestäväälle matkalle. Tuuli oli meille edullinen, mutta vielä niin heikko, että hinaajahöyrypursi puhkuen ja pihisten sai kuljettaa meitä kohti ukoreittia. Me riensimme kuitenkin hinaajalle avuksi hissaamalla sisäliivarin ja pari taakipurjetta. Ulommaksi päästyämme levitimme vielä fokan ja isonpurjeenkin. Näin tulimme lähelle Ruuhiluotoa, ja silloin oli tuuli jo yltynyt niin vahvaksi, että me käskimme hinaajan laskea hinausköyden irti, ja nyt lipui Hermes omin voiminsa ja vähitellen täysissä purjeissa ollen kohti aavaa merta. Taivaanrannan taakse katosi pian Rauman kirkon valkea torni, joka aina lähtiessä viimeiseksi ja kotiin saapuessa ensimmäiseksi tervehtii meitä merimiehiä. Ja nyt alkoi varsinainen merimieselämämme. Pidettiin lyhyt jumalanpalvelus, lippu laskettiin alas ja kapteeni määräsi, että ylähangan vartio

sai »mennä sisään», toisin sanoen levolle, vuorokauden ensimmäisen vartion ajaksi eli k:lo 20:stä k:lo 24:ään. Ylähangan vartio sai siis osalleen sen vahdin, jota ennen sanottiin »koiravahdiksi» s.o. k:lo 24:stä k:lo 4:ään. Mutta tällaisina valoisina kesäisinä öinä oli vartiointi miltei haus Kempaa sydänyön aikana kuin muina aikoina vuorokautta. Me olimme nimittäin matkalla Loviisan satamaan Valkomiin ottamaan kimpilastia. Kesä oli kukkeimmillaan, joten meillä pitkät ajat oli edessämme pohjolan valoisat yöt ja yleensä ihanin aika merellä täällä pohjolassa. Elämä oli kuin silkkiä. Päivät kuuluivat säännöllisessä työssä, jota aina on laivassa, ja yöt olivat myrskyttömiä ja rauhallisia. Eivät kaikki sentään, sillä eräänä yönä muuan ensi reisun poika vartiossa ollessaan alkoi huutaa: »Miäs o menn yli buuri.» Herättämisen innossaan hän löi rikki pari kajuutan ikkunaakin. Kapteeni ja perämies tulivat yöpukimissa kannelle ja skanssissa olleet miehet heräsivät kaikki tähän hälinään. Pian todettiin, että Hermeksen miehistö oli täyslukuisena kannella ja samalla kertaa tultiin siihen lopputulokseen, että meressäkään ei ollut mitään miestä näkyvissä. Kun siinä sitten katseltiin meren pintaa, hyppäsi pyöriäinen korkealle ilmaan, hetken päästä toinen, ja nyt huomasimme, että näitä valaita oli eksynyt Suomenlahteen koko parvi. Samalla selkesi meille, että ensikertalainen merimies varmasti-kin oli erehtynyt luulemaan ihmisen avunhuudoksi pyöriäisen synnyttämää kohausta, kun se ponnistautuu ylös ilmaan vedestä. Ja sitten seurasivat ankarat nuhteet sekä päällystön että miesten taholta hätiköivälle ensi reisun pojalle.

Valkomiin saavuttiin onnellisesti, otettiin siellä mää-

rätty lasti laivaan ja, kun lastia ei vielä ollut tarpeeksi, niin lähdettiin sitä täydentämään Neulasaareen lähellä Viipuria. Tällä lastauspaikalla muutamia päiviä oltuamme, sanoo kapteeni eräänä päivänä minulle: »Jaaha, snää ja tua Kyär tleett soutama mnuu Uurassehe. Mnuun däyty menck kaupunkkihi.»

Me läksimme siis kapteeni ja Kyäri ja minä Uuraaseen. Sinne päästyämme käski kapteeni meidän odottaa ja pitää tarkkaa vaaria veneestä, kunnes hän palaa. Me loikoilimme tuntikausia rannalla veneen lähetyvillä. Pitkäksi alkoi aika käydä ja kaiken lisäksi alkoi sataa, sataa kuin saavista kaataen. Läpimärkinä rupesimme, kun sadetta yhä vain jatkui, hakemaan suojapaikkaa itsellemme. Ja pianhan sellainen löytyikin. Siinä oli aivan lähellä meitä laiturin vieressä lotja. Kapusimme siihen ja havaitsimme, että siinä oli jonkinlainen kajuutantapainen koppi. Koska ovi ei ollut lukossa, avasimme sen ja tuumailimme, että meidän on hyvä olla täällä. Riisuimme vaatteemme, väänsimme ne niin kiviiksi kuin suinkin ja heittäydyimme pitkäksemme kajuutan penkeille. Hetken päästä ilmoitti voimakas kuorsaus kumppalini siirtyneen unen maailmaan. Syytytin savukkeen ja päätin pysyä valveilla, mutta miten olikaan, tekivät Kyärin kuorsaukset minutkin uniseksi ja pian siinä lotjan kopissa kaksi Rauman poikaa kilvan »veti hirsä». En tiedä, kauanko olin nukkunut, kun vihdoin heräsin ja oikoilin jäseniäni virkistävän unen jäljestä. — Mutta mitä tämä on? — Minusta me olemme liikkeellä! — Hyppäsin ylös ja kiiruhdin ulos kajuutasta. — Aivan oikein. Me olimme liikkeellä. Meidän lotjamme oli jäsen pitkässä lotjajonossa, jota hinaajahöyry pusko i eteenpäin. Ja ihmeellisintä kai-

kista oli, että me kuljimme jotakin kapeaa vettä, sillä kummallakin puolella meitä oli ranta hyvin lähellä.

Riensin takaisin kajuuttakoppiin, sain vaivoin kumpalini hereille ja sanoin hänelle: »Nousest äkki nyk, Kyär, ny om biru paatis.»

— Vai nii. Pans se soutama, sillk kuulu oleva voimi niingom biänes kyläs.

— Älä siin viisastel, muttko nous ylös. Huamaks, ett me ole liikkell?

— Engöst mes sais oll liikkells sitt? — Helkkris, ny vast mnää muistangi!

Ja Kyäri pyöräytti kuin syöstävä ulos kajuutasta.

Katseltuaan hetkisen ympäristöä teki hän johtopäätöksen, jonka täydellisesti hyväksyin, sillä olin jo aavistanut, missä me olimme.

— Tiädäks, Aksel, ny o semnem baikk, ett me ole Saiman ganaalis ja paina sisämaat päi se sija, ett meijäm bidäis Aklantti kohden grysät.

— Siihem bäähä ai mnääki olen dull. — Mitä täsä ny oikke ruvetan dekemä?

— En mittän diäd. — Maihi mejän darvittis pääst, sillett mitä kauemi met tätä kurssi kulje, stää pidemäks tlee meill matk takasi Hermeksehe. — Kummost olis jos huudetais noill laevamiehill, ett hep py-sättävä masiinas se verra, ett mep pääse maihi?

— Huudeta vaa.

Ja sitten me huusimme, selitimme, miten me olimme tämmöiseen kiikkiin joutuneet ja pyysimme, että meidät laskettaisiin maihin. Mutta meille naurettiin vain.

— Nii, nii, harvo mäikkämine hädäs autta, Kyäri tuumaili, mutt siihen gonstihi sendä ai ensin durvata.

— Mitä nyt tehdä?

— Uida maihi.

— Niingo sanott o, uida maihi. Kon dlee sopev paikk, ni — leggoo — yli buuri.

Me heitimme takin ja liivit yltämme, vedimme saappaat ja sukat jalasta ja kaulaliinaa siteeksi käyttäen teimme kimpun niistä. Ja niin olimme valmiit sopivassa paikassa uimaan rantaan. Mutta tähtiin oli kirjoitettu, ettei meidän tarvinnutkaan toista kertaa tänään saattaa vaatteitamme likomäriksi, sillä tuskin olimme lopettaneet valmistuksemme uintiretkeä varten, kun kuulumme vihellyksen ja näimme toisen höyrylaivan lastattu lotjajono perässään tulevan meitä vastaan.

— Tua o mejä laevan, Kyäri sanoi ja minä nyökäsin hyväksyvästi päätäni vastaukseksi.

Kun Viipuriin päin kulkeva hinaajalaiva oli päässyt meidän lotjamme rinnalle, huusivat laivamiehet, että he koettavat ohjata viimeisen lotjan mahdollisimman lähelle meitä ja käskivät meidän hypätä siihen. Mutta ei meidän tarvinnut odottaa viimeistä lotjaa. Me hypäsimme jo toiseen järjestyksessä ja olimme siis taasen matkustamassa edullisempaan suuntaan. Tämä hinaaja pysähtyi kuitenkin etäälle siitä paikasta, mihin me olimme kapteenimme ja veneemme jättäneet, joten meillä oli hyvä matka käveltävänä, ennenkuin siihen saavuimme.

Vene ja kapteeni olivat tietysti hävinneet siltä paikalta ja nyt meidän oli saatava käsiimme henkilö, joka veisi meidät Hermekseen. Ja siinäkö vasta vastus tuli meille eteen. Aina kun esitimme asianne, pyydettiin meiltä maksu etukäteen. Muuten ei lähdetä. Ja meillä ei ollut pennin pyöryläistä taskussamme. Emmehän me olleet lähteneet huviretkeä varten Saimaan kanavalle.

Vihdoin muuan vanha merimies osoitti meille niin paljon luottamusta, että hän läksi soutamaan meidät Hermekseen, vaikkemme voineetkaan suorittaa soutupalkkaa ennenkuin perille päästyämme. Ja niin me vihdoinkin taasen olimme laivallamme, joka tuntui kovin kodin kaltaiselta harharetkemme jälkeen. Soutaja sai palkkansa. Meille luettiin tilaisuuteen sopivat pykälät ja vastakirjaamme kapteeni merkitsi numeroita, jotka eivät olleet meille eduksi. Ja sitten seurasi kumppalien ivalliset huomautukset ja pilkkanauru.

Oltiin jo hyvän matkaa elokuussa ennenkuin olimme saaneet lastimme Neulasaassa täytetyksi kimpeillä ja nyt oli Antwerpenin kaupunki matkamme määrä. Ilmat olivat aluksi kauniit ja tuuli myötäinen, joten meillä oli päivät kuin kuninkaan kissalla. Ei kaikilla sentään. Sillä oli meillä puurissa muuan mies, joka kärsi nälän ja janon tuskia meidän muitten purjehtiessa myötätuuleen vanhan Britannian rannikkoa kohti. Asia oli nimittäin niin, että kun puosu eräänä päivänä kaabelgatin kautta meni laivanruumaan etsimään jotakin työkalua, jonka hän luuli unohtaneensa sinne, niin kömpi siellä lastin alta esille mies, joka käheällä äänellä hoki: »Tua hyvä miäs ruakka ja vett. En ols saann mittä suhuns siit saakk, ko Neulsaarest lähdetti. — Mutt älä herra nimes puh mittä äijäll.»

— Oles snää aika vekar, puosu vastasi ja tuli meille kertomaan löydöstään. Ja me päätimme armahtaa raukkaa ja syöttää ja juottaa häntä ensimmäiseen sataan asti. Kapteenille emme ilmoittaneet, että meillä oli matkustajakin puurissa. Ja kaikki kävi hyvin, kunnes pääsimme Pohjanmerelle.

Timperi oli jo pari päivää katsellut taivaan merkkejä ja tuumailut: »Jaaha, pojak, kyll ny ovap pia makkja leiväm bäevä lopp. Merell o vanh sanandapa, ett kon guu makka, ni merimiäs valvo, ja ole mnää pilvistäkin gatell, ett meill o myrsk edesän ja juur pia.»

No niin, olimmehan kaikki tuon sanantavan kuusta kuulleet ja havainneet kylläkin, että kuun käyrä oli taivaanrantaa kohti kääntynyt, mutta me ajattelimme, että useinhan ne vanhat merkit pettävät, ja olimme levollisia. Mutta sitten eräänä päivänä tuuli yltyi ja löi vastaiseksi. Pian oli sen voima niin kova, että me saimme koota keulamaston ja isonmaston, puuvenprammi- ja prammipurjeet ja, kun tuulen vimma vain yltyi, tuli pian ylämärssypurjeidenkin vuoro. Ei aikaakaan niin oli tuuli muuttunut raivoavaksi myrskyksi, joka humisi korvissamme ja sai rikimme vinkumaan niinkuin hornan henget olisivat mastoissa viheltäneet. Ryskyen kautta koko runkonsa ja huokailen ruhjoi laivamme sitä vastaan hyökkääviä hyrskyjä. Jo oli meidän pakko sviktata alamärssypurjeet, toisin sanoen: tämä purje jätettiin vain alahangan puolelta auki.

— Kuip pali vett o ruumas? kysyi kapteeni konstaapelilta, kun myrskyn voima vain yltyi ja aallot löivät yli kannen. — Yhdeksä jalkka, konstaapeli vastasi peilattuaan pumpun.

— Ruvekka heittämän ganslasti yli buuri. Ei täsä mikkä muu aut.

Ja silloin meillä alkoi kova työ. Meillä oli kahdeksan jalan korkuinen kansilasti, ja kun sellaisessa myrskyssä joutui sitä purkamaan, niin tiesi urakkaan joutuneensa. Meidän vapaamatkustajammekin oli kömpinyt esille ruumasta ja teki hurjasti työtä, sillä hän tiesi, kuten me

muutkin, että hengenvaara tässä oli edessä ja että pelastuksen mahdollisuus riippui työtarmostamme. Kun päivä ja seuraava yö oli oltu tässä touhussa, oli puoli kansilastia viskattu yli laidan, ja aluksemme vakoi vesiä huokeammin kuin ennen, vaikka myrsky riehui yhtä hurjana. Pohjareivissä oleva tuulipumppu pyöri ja ryskyi kuin vimmattu meidän yllämme, kun me aina väliin väänsimme laivan käsipumppuja.

— Kahdeksa jalkka vett ruumas, konstaapeli ilmoitti kapteenille.

— Hyvä o. Ei heitet enä tikkuakka yli laeda, miähe.

Niin me sitten vaivoin purjehdimme sisähalkasija ja sviktatut almärsagpurjeet levällään, pitäen kulkusuuntaa niin ylös tuulta vastaan kuin mahdollista. Lepoamme saaneet ajatella vielääkään, sillä aina vain myrsky meurusi entisellä voimallaan ja kansilastista oli pidettävä huolta sekä pumput käynnissä. Vasta kun seuraava aamu alkoi valjeta, heräsi meissäkin toivo, että pian saisimme levähtää uuvuttavan työn jäljestä, sillä perämies puheli: »Kyll nyt tuul pian tyvendy, kosk nuak kalakajase lendlevät tuulem bualell. Mnää ole menn ja merkinn, ett se tiätä kaunist ilma.»

Ihminen uskoo mielellään, mitä hän hartaasti toivoo, ja niin me ensimmäisen reisun pojat, jotka olimme nauraneet timperin myrskynennustuksille, luotimme luojasti perämiehen uskoon emmekä toiveissamme pettyneetkään. Tuuli kääntyi meille myötäiseksi ja sen voima talttui hiljakseen. Keskipäivän aikoina meillä oli mitä ihanin ilma. Me käärimme kaikki epäjärjestykseen joutuneet touvit taasen siivoon kuntoon, pumpusimme ruuman vedestä tyhjäksi ja lisäsimme pur-

jeita. Ympärillämme oli paljon englantilaisia kalastajajenheitä, sillä me olimme Englannin rantojen lähetyvillä. Valtavan korkeissa mainingeissa Hermes vielä jonkin aikaa vaappuen jatkoi kulkuansa, mutta vähitellen sen ryhti varmistui ja tasaisesti keinuen sivumyötätuudessa se läheni Englannin kanavan suuta.

Heti kun myrsky alkoi huojentua, hiipi vapaamatkustajamme keulan puoleen pujottautuaksensa vanhaan piilopaikkaansa, mutta tämän kauniin aikeen keskeytti kapteenimme, joka seisoen peräkannella huusi: »Kuulestis snää Eoram boik, tleest tänn mnuungin buheillen.»

Raskain askelin läksi vapaamatkustajamme peräkantta kohden, ja kapteeni mittailtuaan häntä hetken katseillaan kysyi kiukkuisella äänellä: »Kui helkkris snää olet tännt tull?»

— Pisti itten Neolsaares ruumaha, sillon go Hermes läks ja täsä mnää ny ole.

— Niin, däsä snää ny oles, sengi vekar. Mutt tiädäks, mitä siit tlee, ett snää näi omi lupines kulje mnuu laevasan. Raudois mnää snuu lähetän dakasi Eoraha, ja jos mnää oikken deksi, niin geppi mnää snuull annaisi siunatuks aluks, nii ett snuu ryhäs komisis.

— Älkkä nyk kapteen hyvä olkk nii vihane. Mnää ole sendän dehnt täsä vähä lujast tyätäkki näinpäevin.

— No niin, gyll mnää se näi, ett snää koko mato ole lasti yli buurim baiskima, mutt es sunkka snää muuhun dyähön gelppakka merell.

— Kelppan gyll vaa. Em mnää olekka mikkä ensimmäise reisum boik.

— No, sitt se nähdä. Hai ruokka ittelläs ja ols sällt toiste joukos toistaseks.

Sen sanottuaan kapteeni pyöräytti ympäri ja meni kajuttaan.

— Snää pääsi vähäll, tervehdimme me uutta kumpaliamme hänen saapuessaan keulan puolelle, ja timperi puheli: »Snää sanosik kapteenillk, kuulem, ett es snää ol ensimmäise reisum boikki. Ei siäld Eorast monttaka merimiäst ol lähtenn. Kasvak siälls sendä semssiäkki?»

— Mist, jumal siunakkon, dek kaikk tiädätt, ett mnää Eorast ole? uusi kumppalimme huudahti vastaa-matta timperin kysymykseen. Mutta silloin me purskahdimme nauruun joka mies, ja vihdoin puosu sanoi: »Nokast mes se nää. Snuull ongi sitt oikke lailne eorlaine nokk. Ei noin gomja kärsärustinkki ol muillk ko eorlaisill. Se o niingo leiväneljänys ja se saa vissin ginnas kädesäkki niistetyks. Oikke hyvä talvnokk tomne o. Jos olis mnuullakki — — —.

Pitemmälle ei puosu ehtinyt puheissaan, sillä uusi laivamies hyökkäsi hänen kimppuunsa ja tappelu siinä olisi syntynyt, jos emme muut olisi kiirehtineet väliin.

— Ihmelist sendän, go suuttu semsest, puosu puheli hengästyksissään voimain koetuksen jäljestä. — Olis mnuullt tomnen glyyvar pääsän, ni ylppi mnää olsi.

— Sillaill oikke, timperikin tuumaili, — em mnääkä ymmär, mitä suuttumise syyt semses on, gon doinen doise nokka kehu. — Nii ett, kiit snää Eoram boik vaa Jumala nii hyvi nokastas ko siit, ettäs ole näihi saakk pärjänn ites täll reisullas, ko ol äskö viäl siink karssas, ettes tiätänn, ett päätyisik se Pohjamere syvyksihin daikk annetaising snuu viäl joku aik leipmyllyäs käyttä. Ja kiit lopuks viäl onnias, ettei tua meijäm boosu ker-

jenns snuust vallon gräämi tekemä, ennengon doiseip pääsivä väli. Ja älä ment toist kertta sem boja vanttuihi, muist se. Ei niis ol hyvä oll.

Tällainen vakava puhe oli omiansa tyyntyttämään uuden kumppalimme mieltä, ja hetken kuluttua hän otti osaa töihin ja osoittautui pian aika hyväksi merimieheksi.

Muutaman päivän vielä purjehdittuamme saavuimme Antverpeniin ja laskimme ankkurimme sen satamaan.

Vähän ennen Antverpeniin saapumista oli se mies, joka Suomen lahdella pani keskellä yötä toimeen turhan hälytyksen, sairastunut ja Antverpeniin saavuttuamme kävi hänen tilansa sellaiseksi, että hänet piti jättää sinne, kun me jatkoimme matkaamme. Euran poika oli heti tarjoutunut kapteenille täyttämään sairastuneen miehen tilan, ja Antverpeniin saavuttuamme ottikin kapteeni hänet vakinaiseksi Hermeksen miehistön jäseneksi.

Antverpenissä maissa käydessämme kävivät runnarit meidän kimppuumme, kehoittaen meitä karkaamaan laivastamme ja luvaten meille yhdeksän hyvää ja kahdeksan kaunista, jos ottaisimme hyyrin heidän ehdotamissaan laivoissa. Mutta koska meillä oli kaikin puolin hyvät oltavat Hermeksessä ja koska ennakoita tiesimme, että runnarit kehoittivat karkaamaan saadakseen pistää omiin taskuihinsa kahden kuukauden palkkamme heidän hankkimassaan uudessa toimessa, niin pysyimme kylminä heidän houkutuksilleen.

Euran pojasta ja minusta tuli vähitellen hyvät tuttavat. Eräänä päivänä me läksimme yhdessä kaupunkiin ja poikkesimme yhteen niistä monista kapakoista,

joita Antverpenissä oli lähellä satamaa. Siinä istuessamme ja juomaamme maistellessamme, tulee luoksemme muuan mies ja sanoo selvällä suomenkielellä: »Mnää kuule, ett te olett suamlaissi, kyll mar mnää saa istut tähän deijä joukkohon».

— Sopi tull vaa, me vastasimme.

Mies sanoi olevansa kotoisin Porista, sanoi karaneensa laivastaan ja asui nyt eräässä suomalaisen miehen pitämässä boardinghousissa (paikka, jossa merimiehet asuvat täysihoidossa). Kun siinä sitten oli jonkin aikaa istuttu ja puhuttu jos jostakin, niin ehdotti porilainen, että me ottaisimme ajurin ja lähtisimme kaupunkia katsomaan.

— Sopi kyll seki. Mennä vaa, me tuumailimme ja niin me läksimme.

Siihen aikaan ainakin oli Antverpenin ajureilla pääsään sellainen kiiltävä, korkea silkkihattu, jota herrasmiehet meillä käyttävät päähineenä suurissa juhlissa, ja kun porilainen havaitsi tämän, niin hän hoki yhtämittaa leveällä Porin murteellaan: »No, mutt kaikkii stää ihmise pittää näkemää, ko näkke ajuri pökkäilevä silkkistormaris. Se o sendää syndi ja häppee.»

Hän oli niin harmissaan tästä hänen silmissään kaikkia sopivaisuuden sääntöjä kumoavasta ilmiöstä, että hän vihdoin joutui suutuksiin ja sanoi: »Mää flonttaa vissii tota pahust.»

— Älä helkkris tees stää, me sanoimme, mutta samassa porilainen jo »flonttasi». Ajurin hattu lensi kauas kadulle, ajuri hyppäsi alas istuimeltaan ja maksoi porilaiselle velkansa nyrkiniskulla kasvoihin. Ja koska siinä läheisyydessä sattui olemaan ajuriasema, niin sai hän yhtäkkiä melkoisen joukon apulaisia, jotka kaikki

hyökkäsivät meidän kimppuumme. Aika tappelun nujakka siinä oli yhtäkkiä käymässä, ja meidän oli perädyttävä ylivoimaisen vihollisen tieltä nyrkiniskuja jaellen ja nyrkiniskuja vastaan ottaen. Peräytyessämme tulimme rautatien varrelle ja siihen oli purettu radan viereen jonkinlaisia puukankia. Äkkiä meillä kolmella oli puukanki kädessämme ja nyt me aloimme uusin toivein pitää puoliamme ylivoimaa vastaan. Hurjasti heiluiivat kanget käsissämme ja joka iskun jälkeen oli yksi vastustajista kykenemätön jatkamaan taistelua. Vihollinen alkoi epäröidä, ja näitä silmänräpäyksiä hyväksemme käyttäen me lähdimme juoksemaan pakoon.

— Tulkaa mu perässäni, huusi porilainen, joka oli paras juoksemaan, ja me seurasimme neuvoa, rientäen eteenpäin minkä koivista lähti.

Tontteja ja asumuksia kierreltyään porilainen vihdoin pujahti erääseen pihaan ja me perässä. Kyökin läpi kulkien me vihdoin olimme saavuttaneet lepopaikan porilaisen asuttavana olevassa huoneessa. Porilainen haki majapaikan isännän neuvottelemaan kanssamme tilanteesta, ja kun hän kuuli, mitä oli tapahtunut, sanoi hän, että meidän piti visusti pysyä huoneessa ja vasta yön tultua saisimme, Euran poika ja minä, lähteä laivaamme, jossa meidän oli pysyttävä tarkoin piilossa. »Asi o näättäk semne, ett teijän daulvärkis-tän goht näke, ett tet tapplukses olett oll ja kiit tek koht joudutt, ko joku vaan deijä näke», lopetti hän puheensa.

Nyt vasta mekin rupesimme kiinnittämään huomiomme tomumajaamme ja tarkastelemaan mitä vaurioita se oli kärsinyt ryttäkässä. Sen me heti näimme, että

Euran pojan kaljuuna huomattavassa määrässä oli skamfiilaantunut. Joku ajureista tai ehkä joku jätkä oli käyttänyt teräkalua taistelussa ja viiltänyt oikean korvalehden tykkänään pois Euran pojan päästä ja mikä vielä pahempi nenän poikki meni haava niin syvältä, että ennen niin suuren ja komean nenän pää nyt riippui kapean nahansuikaleen varassa vapaana ja heilahti kummallekin sivulle Euran pojan liikutellessa päätään. Ja verta hän vuoti kuin riivattu. Näitä Euran pojan vaurioita tarkastellessamme unhotimme omat kärsimyksemme ja rupesimme auttamaan häntä. Korvan me saimme isännän hankkimien tukkojen avulla pian tyydyttävästi sidotuksi. Mutta se nenän saattaminen mikäli mahdollista entiseen kuntoon oli homma, joka kysyi kärsivällisyyttä, aikaa ja vaivaa. Kysyttiinpä siinä taitoakin ja lisäksi hiukan enemmän kuin meiltä kohtuudella voitiin vaatiakaan, joten meitä aikalailla suututti, kun Euran poika ei näyttänyt tyytyväiseltä, vaikka me siteillä ja laastariliaskoilla olimme naijanneet nenän pään kiinni emärunkoon mielestämme oikein sievästi. Mutta Euran poika oli vain toista mieltä ja lopuksi tämä pahus sanoo, että hän lähtee lääkärin käsiteltäväksi.

— Älä helkkris tees stää, me koetimme puhua, mutta ei se paha kuunnellut järkisyitä, jotka puhuivat tällaista toimenpidettä vastaan, vaan haki lakkinsa ja olisi lähtenyt lääkärin luo, jos ei majapaikan isäntä olisi samassa tullut huoneeseen ja sanonut: »Olkka ny vaa hissuksis. Teit haeta ymbärs kaupunkki. — Kamalast te olett puukankki niill ajureillt trahteerannk, ko heist on gahdeksa viätt lasarettihi. — Kyll paha teijäm beri, jos tek kiit tleett.»

Tämä puhe sai Euran pojan ajattelemaan asioita muultakin kuin naaman kauneuden kannalta ja hän löi lääkärielle lähtönsä pois mielestään. Hän istahti alakuloisena pöydän eteen, katseli kuvaansa pöydällä olevasta peilistä ja huokaili aina joukkoon. Minä ja porilainen laskeuduimme levolle tarkastettuamme ruumiimme ja väsyneinä päivän vaivoista me pian olimme vaipuneet syvään uneen.

Heräsin siihen, että joku nyhjäsi minua kylkeen. Majapaikan isäntä seiso i vuoteeni vieressä. Pöydällä paloi lamppu ja pöydän ääressä istui Euran poika yhä edelleen katselemassa kuvaansa peilistä.

— Ny o aik lähti, isäntä sanoi. Tääl d tlee miäs saattaman deit, ettett mens suara päät poliisi sulyhy.

Taasen saimme kulkea pitkiä matkoja ja kapeita katuja, kunnes vihdo in satamanaukea oli edessämme, ja varovasti hiipien eteenpäin me vihdo in pääsimme laivaamme.

Yövärtija ihmetteli, missä me niin kauan olimme olleet ja minkätähden Euran pojan pää oli noin tukotettu, mutta minä sanoin hänelle vain, ettei hän puhuis sanaakaan kellekään, milloin olimme tulleet buuriin ja millaisessa kunnossa me olimme.

Hiljalleen me sitten menimme skanssiin, riisuuduimme jonkun verran ja menimme levolle.

Aamulla menin kapteenin puheille ja kerroin hänelle totuudenmukaisesti seikkailumme.

— Te olitt tiättvästengi juavuksis. — Semmost se viin ain deke, kapteeni päätteli kuultuaan selostukseni.

— Ei, kapteen hyvä, em me ollp pöhnäs, en stää ko merkk. Ja kaunist me olsim buurihin dull, jos ei se porilaine olis lyänns stää ajomiäst.

— Nii, se on gans aika junkkar. Ong semnengi nyk kunno merimiähen deko, ett mene lyämän doist juur ilma syyt. — Selkkäs tarvittis saad ja selkkän darvittisitt tekki. Vaikk taedettin deill jo anttakki yhde eine ryhäm bäälls siint tapplukses

— Kyll me juur tarppeksen sai, Mutt pahaste mnää pelkkä, ett ne ajomiähes saiva enemän, gosk kahdeksa heist on guulem viätt lasareettihi. Ja ny ovap poliisi meit kaahistamas.

— Perhana muati! Ne olivat tääll jo eilen gysymäs, ett ovak Hermekse miähe ollt tapplukses ja mnää vastasi: ei, konen diätänns sillo viäl mittän deijän doimistan. — No, mitä snää siins seisot töllistele. Lait ittes ruumaham biiloho ja ot se Eoram boik fölisäs. Kyll sinnt teill ruakka tuada. Sitt vast kom bimi tlee saattulls skanssihi. — Ymmäräks?

— Ymmärä oikee, herr kapteen.

Niin me sitten makasimme ruumassa useita päiviä. Pitkäksi kävi aika siellä ja me odotimme päivän laskua kuin vapautumisen hetkeä. Skanssissa oli paljon haus Kempaa ja kyllä siellä joka mies oli valmis hoitamaan Euran pojan haavoja. Parin viikon kuluttua olivatkin ne sitten menneet umpeen, ja kun viimeiset siteet oli otettu nenän päästä pois, niin puhkesivat kaikki kumppalimme raikuvaan nauruun, sillä Euran pojan nenän komeus oli tykkänään hävinnyt. Sen päätä koristi nyt jonkinmoinen nuppi, joka antoi miehen ulkomuodolle perin hassun sävyn.

Euran poika katseli taasen kuvaansa peilistä ja hetkisen sitä katseltuaan hän sanoi: »Siunakko sendä, mitä sano äit, ko näke mnuu!»

Timperi lohdutteli häntä silloin sanoen: »Älä snää stää sur. Ei snuu äitis san mittän, go hän jälle näke snuu. Hän ei nääks tunns snuu lainkkan, gon ei snullt toist korva enä ol muttkon siink korvam baikallt tomne läpi vaan, go mene pää sisäll jumal tiäs kuis syvälttä. Ja ko snuu nokkas sitt viäl on domseks muuttunn.

— Nii händ, puosu puheli, ot snää poik vaam bapin-girjas ja mainetodistukses ja merimiäskirjas ja rokotus-todistukse ja muus semsep plakaatif föleihis, kos äites puheill menet tästlähi, sillett kyll siink katotangi, en-nengo hän snuum bojakses jällt tunnusta. Kyll snää niim bali muuttunn ole.

Ymmärtää sen, ettei tuollainen lohduttaminen ol-lut omiansa tyynnyttämään Euran pojan haikeata mieltä.

Vähitellen me saimme lastimme puretuksi ja saimme tietää, että Hermeksen nyt oli lähdeittävä painolastissa Länsi-Intiaan Haitin saarelle ottamaan väripuu (kam-peshe-puu) lastia, joka oli vietävä Riikaan. Siitäkös meille ilon aihetta riitti! Päästä ensin tuonne Atlantin toisella puolella olevaan saaristoon, josta me olimme kuulleet vanhojen merimiesten niin monta kertaa satu-maisia juttuja kertovan, ja sieltä sitten ihan lähelle kotimaata, ehkäpä kotiinkin taasen!

Pian oli hiekkaa otettu tarpeellinen määrä paino-lastiksi ja eräänä kauniina päivänä hinaajalaiva vei meidät satamasta. Purjeet saatiin taasen levälle, hei-tettiin hyvästit hinaaja-alukselle ja nyt keikuimme Atlantin aalloilla kohti kaukaista Intiaa, kohti uusia seikkailuja ja uusia elämyksiä.

Tuulten hallitsija oli meille erittäin suopea. Hyvää sivumyötäistä me kuljimme täysissä purjeissa hyvän aikaa eteläiseen suuntaan, kunnes tulimme koillis- (NE) pasaadituulen vyöhykkeeseen. Jos meillä Antwerpenistä lähdettyämme näihin asti oli ollut koko ajan hyvin vähän vaivaa purjeiden hoitamisessa, niin alkoi meille, vaihdettuamme hyvät purjeemme vanhempiin ja huonompiin kautta koko laivan, oikein kissan päivät, kuten yleensä pasaadituulissa kuljettaessa. Ainoa murhe, joka painoi mieltämme, oli se, että toiseen vesitankkiimme oli ilmestynyt vuoto, ja suurin osa sen sisällyksestä oli ehtinyt vuotaa pois, ennenkuin vika havaittiin. Pelkäsimme näin ollen, että vesi loppuisi meiltä liian aikaisin, ja sitä peläten oli pakko nyt jo ruveta panemaan vesi ransuunille. Sillä sateet ovat pasaadi-alueilla verraten harvinaiset, joten vesivarastomme täydentämisen mahdollisuutta oli hyvin vähän olemassa. Mutta ei kulunut kuin pari vuorokautta veden annoksille asettamisesta, kun eräänä yönä kello yhden aikaan alkoi sataa. Vettä tuli kuin olisivat taivaan ikkunat olleet auki, mutta tuuli ei siltä yltynyt. Sain käskyn käydä herättämässä vapaavartion, ja pian oli koko laivan väki vedenkokoamishommissa. Kaikki kannelta ulospäin johtavat reiät tukittiin ja pian oli vettä kannella polviin asti. Vanha vesi meidän molemmista 1 000-litransäiliöistä vesitankeistamme tyhjennettiin ja ne täytettiin uudella sadevedellä. Höysteeksi pantiin tankkeihin vielä irtonaisia raudankappaleita. Sitä paitsi koottiin lähipäivien tarvetta varten joutilaina oleviin astioihin ylimääräistä vettä varastoon. Näin olimme päässeet veden loppumisen uhasta ja tuskin olimme saaneet vesivarastomme täydennetyksi, kun sade yhtäkkiä

taukosi ja taivas kaartui taasen täydessä tähdessä yllämme. Mutta oudot olivat tähtisikermät. Otava ja Pohjantähti olivat siirtyneet kauas pohjoiseen taivaanrantaan.

Kauniita ilmoja ja suotuisia tuulia jatkui yhä. Ei tarvinnut viikkokausiin brasseja haalata eikä purjeiden hoidossa raailla kiikkua. Ei edes buuvenbrammipurjeita tarvinnut lähteä kokoomaan. Ei, vaan täysissä purjeissa mentiin vain eteenpäin, jotta vesi kohisi keulassa. Tehtiinhän siinä jonkinmoisia töitäkin ajan kuluksi, enimmäkseen puhdistustöitä. Mutta kun tuuli oli hiljaisempaa ja haikala, tuo merimiesten verivihollinen, ilmestyi laivan läheisyyteen, niin silloin jätettiin työt ja ruvettiin, kuten tavallista on pasaadeissa kulkiessa, houkuttelemaan haita koukkuun. Vahvat siinä pyynnissä saivat olla koukut ja siimat. Koukku oli taottu miehen sormen vahvuisesta raudasta, se oli kiinnitetty metrinpituiseen rautakettinginpalaan, jonka toisesta päästä sitten alkoi siima, tässä tapauksessa vahva nuora. Syötiksi pantiin aika pala suolaista lehmänlihaa, ja kun sitten nähtiin hain kolmikulmaisen selkäevän kohoavan yli vedenpinnan ja liikkuvan laivaa kohti, heitettiin pyydys veteen. Hai huomasi heti syötin, tuli sen luokse, kääntyi selälleen, kuten tämä hirviö aina tekee voidakseen saada saaliin suuhunsa, ja nyt alkoi taistelu meripedon kanssa. Se tempoo hurjana siimaa, ui viilettää sivulta toiselle, mutta vastus ei auta, kaikki miehet ovat vetämässä sitä laivaan, ja sen täytyylähene mistään lähetä kuolemaansa. — Mutta ei. Peto tekee vielä voimakkaan nykäisyn, koukku irtaantuu sen kidasta, ja vesi sen ympärillä käy punaiseksi suusta vuotavasta verestä. Harmin kirkaisu pääsee miesten huu-

lilta, kun koukku ilman saalista nousee vedestä. Mutta puosu ja timperi, jotka ovat olleet tämmöisessä leikkissä ennen, huutavat: »Heittäkkän goukk syäteines takasi merehe. Kyll se ottaa uuden gerran gii. Ei se niin gamal peto olisikkan, go se o, jos ei se stää tekis.» Me nuoremmat naurahdamme tämmöiselle puheelle, mutta puosu tempaa siiman käteensä ja heittää sen uudelleen laahaamaan laivan perässä. Ei aikaakaan niin lähenee hai uudelleen syöttiä, kääntyy selälleen ja nielasee sen. Ja taas alkaa kamppailu pedon kanssa. Tällä kertaa pysyy koukku kiinni hain leuoissa ja riemuhuutojen kaikuessa se paiskataan kannelle. Siinä se kiemurtelee ja liikuttaa pyrstöään niin suurella voimalla, että on kuin pienellä tykillä ammuttaisiin, kun hai lyöä läimäyttää pyrstönsä laivan kanteen. Luudan varret ja puukanget, jotka pistämme sen suuhun, muuttuvat heti tikuiksi sen vahvojen leukojen ja terävien hampaiden välissä. Varovaisuutta siis tarvitaan, kun lähestytään iskemään sitä päähän. Mutta isku iskun jäljestä putoo sen pääpuoleen ja vähitellen se käy voimattomaksi ja heittää vihdoin henkensä. Nyt vasta ymmärrämme, miksi piti olla rautaketinkä siiman alkuna kougusta lukien. Tavallinen köysi ei olisi siinä hyödyttänyt. Yksi puraisu vain ja se olisi ollut poikki kuin saksilla katkaistu silmälanka.

Kapteeni pyysi meitä ottamaan selkärangan irti hain ruumiista, ja sen me teimmekin. Selkärangan läpi pistettiin teräspuikko ja kun sen päähän sitten oli laitettu tiikkipuusta sorvattu nuppi, niin tuli siitä kaunis kävelykeppi kapteenille. Selkärankaa kiskoessamme ulos tarkastimme hain mahalaukunkin. Sieltä emme kumminkaan löytäneet ihmisruumiin jätteitä, mutta

höyrylaivoissa käytännössä olevan lokilaitteen potkurin me sieltä vedimme esille. Viimeiseksi leikkasimme poikki hain pyrstöevän juuria myöten ja naulasimme sen vanhan merimiestavan mukaan liivaripuomin nokkaan.

Harmiksi meille pisti, ettei hain liha kelpaa syötäväksi, vaan jouduimme viskaamaan niin suuren lihamäärän yli laidan. Me kaipasimme nimittäin jo tuoretta ruokaa muutteeksi, kun vain vahvasti suolattua lihaa ja läskiä olimme viikkokausia syöneet. Suuri oli näin ollen ilomme, kun perämies eräänä päivänä sattui saamaan heitetyksi keihään (harppuunin) pyöriäisen selkään. Näitä hauskoja eläimiä oli kokonainen parvi vuorokauden ajan seurannut laivaamme ja me olimme ihastuksella katselleet niiden sulavia liikkeitä vedessä ja niiden hyppyjä korkealle yli veden pinnan. Nyt oli yksi näistä joutunut saaliiksemme. Me kiskoimme paksun rasvapeitteen pois lihaksien päältä ja kokki valmistautui laittamaan pihvejä päivälliseksi meille. Hän keitti ensin lihan ja sitten paistoi hän sen. Vesissä suin me vedimme sieraimiimme kapiisista kannelle leviävää tuoreen pihvin tuoksua ja hyvällä ruokahalulla kävimme syömään kokin tarjoamaa herkkua. Mutta pahasti petyimme. Eivät nämä pihvit olleet oikein maukkaita. Kovin maistuivat hylkeen rasvalta. Aniharva meistä voi pistää koko annoksensa poskeensa, useimmat heittivät pihvinsä menemään saman tien kuin hain lihatkin.

Kului taasen muutamia vuorokausia. Laivamme kulki tasaisen pasaadituulen työntämänä entistä miellyttävää vauhtiansa kohti päämääräämme. Oli yö ja taivas oli sees. Kirkkaina paloivat tähdet taivaan laella, ja vaskenpunaisena loisti täysikuu hiukan tai-

vaan rannan yläpuolella, luoden kullalta ja hopealta välkkyvän juovan yli aavan valtameren. Oli juuri lyöty kahdeksan lasia, oli siis sydänyö ja ylähangan vartio, johon minäkin kuului, oli vastikään tullut kannelle. Seisoin keskilaivan kohdalla ja katselin valtamerta, joka välkkyi tropiikin hurmaavassa kuutamossa, kun yhtäkkiä kuulin kahinaa takanani. Oli kuin joku olisi kahmaissut isoa purjetta. Lähestyin isoa mastoa saadakseni selityksen kuulemaani ääneen ja heti keksinkin selityksen. Kannella hyppeli suurehko, kiiltäväsuomuksinen kala, jonka suuret siivenmuotoiset evät heti saivat minun vakuutetuksi siitä, että nyt oli edessäni ensi kerran elämässäni lentokala. Sitä siinä katsellessani putosi kannelle vielä toinenkin, sitten kolmas ja pian luokseni rientäneet kumppalit olivat koonneet niitä kannelta niin paljon, että meillä oli niitä kaikkiaan kymmenen. Me olimme nähtävästi kulkeutuneet läpi lentokalaparven, ja nämä yksilöt olivat hypähtäessään ylös vedestä eksyneet oikeasta elementistään. Meille heidän harhahyppynsä tuotti suuren ilon, sillä lentokala on maukas, sillin näköinen vedessä eläjä, ja meillä oli seuraavana päivänä oikea juhla-ateria, jossa tuore lentokala oli ruokalistan päänumerona.

Matkaamme jatkaessamme saimme vielä useamman kerran lentokaloja buuriin, mutta emme koskaan niin mouta kuin ensi kerralla. Toisen haikalankin saimme vielä tapetuksi.

Hauskasti kului meillä aika pasaadissa ja oikein hämmästyimme, kun eräänä päivänä taivaanrannalla alkoi häämöittää maa, ensin usvaisena, mutta vähitellen tihenevänä, mutkittelevana viivana. Tuli yö ja kun seuraava aamu valkeni, saatoimme jo selvästi nähdä

edessämme olevan vuorisen maan, eikä aikaakaan niin valmistauduimme ankkuroimaan. Kaikki pienet purjeet koottiin ja lisäksi ulkoliivari sekä isopurje. Sittemmin jigattiin vielä fokka ja alamärssypurjeet, joten me kuljimme sisälle sataman suusta vain ylämärssypurjeiden, sisäliivarin ja mesaanin varassa. Näin annettiin laivan mennä jonkin verran alapuolelle ankuripaikkaamme, kunnes kapteeni komensi kääntämään laivan ylös tuuleen, jolloin, heti kuin laivan vauhti vastatuulella pysähtyi, valmiiseen kuntoon asetettu ankkuri pudotettiin, kettinkiä pistettiin ulos tarvittava mitta ja purjeet koottiin.

Satama, johon me näin olimme saapuneet, oli nimeltään Cap Haitien. Koko saari näytti olevan enimmäksi osaksi vuorimaata. Vuorien rinteillä kasvoi metsää ja laaksot olivat rehevän kasvillisuuden peitossa. Kaikenlaisia hedelmiä kasvoi saarella ja, heti kun laivamme oli ankkuroinut, olimme lukuisten hedelmäkauppiaiden veneiden ympäröimät. Kun tiesimme, ettemme saisi paljoakaan palkasta haltuumme, koska yleinen sääntö on, että mitä enemmän merimiehellä on palkkaa nostamatta, sitä haluttomampi hän on karkaamaan, niin vaihdoimme itsellemme hedelmiä ja kauniita näkinkehiä vanhoihin vaatteisiin, veitsiin ja taskupeileihin. Kauppa kävi näinkin kuin siimaa, me söimme maukkaita hedelmiä ja joutoaikoina meillä oli kylliksi käsityötä kaivaessamme näkinkengissä asuvaa eläintä ulos kuorestaan. Tätä käsityötä riitti meille vielä Haitista lähdettyämmekin.

Rahan, minkä saimme kapteenilta, käyttivät useimmat miehistä hummaamiseen maissa. Kapakoissa oli siellä hyvin yleisesti käytettynä juomana rommi. Se

oli valkeaa, vedennäköistä väriltään, niinkuin kaikki rommi, ennenkuin se on maannut tammiastioissa ja saanut niistä punertavan värinsä. Väkevää se oli, niin että meidän pojat, kun he sitä paljaaltaan ryyppäsivät, jäivät hetkeksi suu auki seisoa töllistelemään ja ymmärsivät heti, että vedellä sekoitettuna sitä juomaa oli nautittava. Ja kyllä ne pahat sitä sokeriveteen sekoitettuna sitten nauttivatkin.

Kun miehet taas eräänä iltana läksivät maihin, niin timperi sanoi Euran pojalle: »Se hyät snuull on dost kärsästäs ja korvlehdem buuttestas, ett vaimihmsek kukatiäs andavas snuu oll rauhas, eik narr rahat snuuld. Kyll snää sikses kalppi poik ole.»

Mutta samana iltana palasi Euran poika ikäänkuin uhmaten timperin lausuntoa maista vuokratuvin venein ja soutajin laivaan. Itse hän istui perätuhdolla toinen käsivarsi mustan ja toinen käsivarsi jotakuinkin valkean tytön vyötäreillä. Lisäksi oli veneessä paitsi mustia soutumiehiä koko liuta tyttöjä väriltään mustia, ruskeita ja valkeita sekä näiden värien sekoitusta kaikissa väriasteikon vivahduksissa. Muutamilla heistä oli viuhka, jolla he leyhittelivät viileyttä Euran pojan onnellisuudesta myhäileville kasvoille.

Oli onni, että kapteeni oli maissa, kun tämä sakki tuli laivan luo.

— Hermes ohoi! Euran poika huusi, kun oli päässyt laivan kyljelle.

— Älä mäikk, taikk styyr herä ja sillo snuun gäy ohrasest. — Kiit onnias, että äij o mais, vastasi kansivartija Euran pojan huutoon.

— Käskest timber tänn. San, että mnää tahdon buhutell händ koht paikall.

Hetken päästä tuli timperi, katseli Euran poikaa ja hänen seuralaisiaan ja sanoi: »Omb siin monefärist kahja snuu föleisäs ny. Mist jumala nimest snää kaikk nua olek kokkon gaahistann?»

— Huals snää siit, mistän ne ole saanf föleihim, mutt jokos usko, ett vaimihmse mnuust tykkävä niingo ennengi. — Täsäs heit ny nää. Mnää toi snuulleki niit jongu.

— Pid itt vaan gaikk. — Ong snuull muut sanottava mnuull?

— O oikee mnuull muutakki asja. — Lainast mnuull raha, ett mnää saa nämäs soutaja maksetuks.

Jonkin aikaa vastaan kinasteltuaan antoi timperi Euran pojalle niin paljon rahaa, että hän sai maksetuksi soutajain palkan. Nuorarappuset laskettiin alas ja horjuvin askelin Euran poika kiipesi buuriin. Tytöt olisivat seuranneet häntä, mutta timperi pui nyrkkiään heille ja veti kiireesti rappuset ylös. Nauraen ja hyvästihuutoja kaiutellen läksivät Euran pojan saattajat rantaa kohden soutamaan. Mutta Euran pojan vei timperi skanssiin, ja pian hän väsyneenä elämyksistään oli nukkumassa kojassaan.

Sen jäljestä ei Euran poika päässyt maihin, hummaamaan, sillä hänellä ei enää ollut rahaa sellaiseen, eikä meillä muillakaan ollut lainata hänelle. Sen, mitä meillä oli, tarvitsimme hyvin itse.

Kun olimme purkaneet painolastimme, alettiin lastata laivaan kampeshpuuta. Tähän lastaustyöhön käytettiin paikkakunnan väestöä ja yksinomaan neekeireitä. Siinä sai olla varuillaan, sillä puiden koloissa ja halkeamissa oli usein skorpiooneja, jopa käärmeitäkin. Saipa lastattavissa puissa piilossa ollut käärme kerran

purtuakin erästä miestä, mutta kun purija ei ollut vaarallisinta lajia, selviytyi mies onnettomuudesta viikon sairastamisella.

Cap Haïtien oli sellainen satama, ettei siinä saattanut päästä laituriin lastia ottamaan laivanruumaan, vaan lasti tuotiin proomuilla laivaan, joka makasi redillä ankkuroituna. Kun viimeinen proomu illalla oli tuotu, piti laivan lastauksessa toiminut väki viedä meidän laivaveneellämme maihin, ja seuraavana aamuna se oli taasen tuotava laivaan työtänsä jatkamaan. Tämä oli vaivalloista hommaa, sillä soudettava matka oli aika pitkä ja neekereitä oli vaikea saada pysymään alallaan veneessä, varsinkin kun he puhuivat sellaista kieltä, ettei siitä mitään tolkkua saanut. Se oli jonkinlaista ranskan- ja englanninkielen sekoitusta. Kaksi miestä meitä aina oli kuljettamassa näitä mustia, joita oli 14. Eräänä iltana ollessamme taasen tässä toimessa alkoivat neekerit tapella keskenään. Kaksi ensin riidan alkoi, mutta ei kestänyt kauan, ennenkuin jokainen heistä ihmeteltävällä antaumuksella sekaantui hammasteluun ja sitten siinä alkoi sataa nyrkiniskuja oikealle ja vasemmalle, siinä purtiin ja potkittiin ja huudettiin ennen kaikkea. Tämä tapahtui noin puolen matkan päässä laivasta rannalle. Ja yhä vain tappelu kiihtyi, kunnes ne juuttaat vihdoin yhtenä rykelmänä kaatuvat veneen laitaa vastaan ja vene keikahti kumoon. Lämmintä vesi kyllä oli, mutta oli se sentään niin paljon viileämpää kuin ilma, että tappelu heti taukosi, ja neekerit rupesivat ajattelemaan pelastustaan vedenhädästä. Muutamat heistä uivat lähellä olevaan kaariin, mutta toiset pysyttelevät veneen turvissa pitäen kiinni siitä. Minä satuin saamaan kiinni veneen perä-

simestä ja odottelin siinä, kuten muutkin onnettomuustoverini, apua, joka lähenemistään läheni, sillä muuan italialainen laivavene, joka vastikään oli soutanut neekerilastin maihin, huomasi meidät ja riensi meille avuksi. Hermeksestäkin oli huomattu keikauksemme ja sieltäkin laskettiin vene alas auttamaan meitä.

Tämän tapahtuman jälkeen pantiin meitä aina neljä miestä valvomaan neekerien kuljetusta ja meille annettiin kaikille ruostunut laivakivääri käteen sekä miekka vyölle. Ammuksia ei annettu eikä niitä kai ollutkaan Hermeksessä. Ja neekerit komennettiin istumaan kädet ristissä polvien päällä. Kiltisti istuivat näissä oloissa pakanat kuin kiertokoulussa ikään. Ja jos joku heistä liikutti käsiään, niin tyrkättiin kalloon kiväärinperällä. Ei syntynyt tappelua enää neekerien kesken tämän kurin tiukentamisen jäljestä.

Lastaustyökin sujui aika nopeasti, ja vähitellen saimme iloksemme ryhtyä valmistamaan lähtöä kohti kotimaan rantoja.

Eräänä päivänä lähtöhommissa ollessamme toi kapteeni maista tullessaan uuden asukkaan laivaamme, — porsaan. Se oli pikimusta, kiiltäväselkäinen ja pieni kuin kissanpoika. Mutta sisua siinä peijakkaassa oli. Kun sitä piteli, niin silmät kipinöitsivät sen päässä, purra se yritti, minkä ehti, ja kiljui kuin riivattu. Emme sen kiukunpurkauksista sentään mitään piitanneet, mutta se meitä suretti, ettei se paha syönyt mitään. Me kauppasimme sille laivakorppuja, kauppasimme banaaneja ja pain-appelleita, perunoita ja porkkanoita, mutta ei ne vaan sille kelvanneet. Puosu kauppasi hädissään sille jo rullatupakkaakin, mutta siitä se suuttui vallan silmittömästi.

— Täytynek Ananiaksen dappak, konei se mittä syä, tuumaili timperi. — Me olimme nimittäin antaneet possulle nimeksi Ananias, koska se aina kirkui niin kamalasti, ja me olimme kuulleet sananparren: »Huuta kuin Ananias.»

Mutta juuri kun me aloimme hautoa mielessämme Ananiaan penkkiin lyömistä, tuli siihen yksi neekereistä, muuan hassunnäköinen, lyhyt mies, jolla oli niin suuri vatsa, että hänen jalkansa sen alta näkyivät vain lyhyinä nappuloina ja sanoi: »That is a sugar pig», se on sokeriporsas. Samassa pisti hän sokeripalan porsaan eteen ja Ananias söi sen heti.

Nyt me ymmärsimme, miksei Ananias syönyt meidän tarjoamiamme ruokia. Haitisaarella on suuria sokeriruokoviljelyksiä ja siellä valmistetaan paljon raakasokeria ulosvientiä varten. Ananias oli syntynyt ja kasvanut pienen ikänsä tällaisen sokeriviljelyksen läheisyydessä ja tottunut syömään vain sokeria. Asia oli sitä myöten selvä. Mutta nyt heräsi kysymys, mistä me saisimme niin paljon sokeria, että sitä riittäisi antaa sialle ruuaksi, kun ei sika kerran muuta syönyt kuin sokeria. Kotona Raumalla meitä olisi pidetty kahkoina, kun emme heti lyöneet penkkiin niin vaativaa possua, mutta täällä olivat olosuhteet toiset, käsitimme me, ja toivoimme, että sokerikysymys, niin kiperältä kuin se näyttikin, voitaisiin ratkaista suotuisaan suuntaan, ja että Ananias saisi yhä edelleen nauttia elämästä. Emmekä toiveissamme pettyneetkään. Kun kapteeni sai kuulla, että Ananias oli ylhäistä sukua, että se oli sokeriporsas, niin soudatti hän itsensä erääseen norjalaiseen laivaan, jonka hän tiesi lastaavan raakasokeria, ja kun hän iltamyöhään palasi retkeltään, oli hänellä

kolme isoa säkillistä laivan kannelta lakaistua raakasokeria muassaan. Ja sitä annettiin heti Ananiaalle, ja Ananias söi vatsansa täyteen ja pani sen jäljestä maata ja kiljui ja puri ympärilleen, jos joku koetti silittämällä sen selkää tuudittaa sitä ueneen. Omia aikojaan se sitten nukkui kiukkuunsa. Ja me siirryimme myöskin yöpuille ja näimme unta komeista, tuoreista sianliikkiöistä, joista me saisimme nauttia kotimatalla, kun Ananias oli syönyt kaiken sokerinsa ja tullut suureksi ja lihavaksi.

Sitten eräänä helmikuun päivänä olimme lähtövalmiit. Iloisesti laulaen hilasimme ankkurikettinkiä sisälle niin paljon, että laiva tuli ankkurin kohdalle. Sitten levitimme ylämäärssypurjeet, prassasimme isomaston raa'at hankatuuleen ja keularaa'at poikittain. Ja kun alus oli kääntynyt niin paljon, että tuuli jo tuli sisälle toiselta puolelta kuin ennen, nostimme liivarin ja keulatankotaakipurjeen, käänsimme keularaa'atkin hankatuuleen, ja kun laiva nyt rupesi hiljalleen liikkumaan, hilattiin ankkuri ylös ja mesaani levitettiin. Hermes oli taasen vapaa liikehtimään. Tuokion kulltua olimme saaneet kaikki sen purjeet levitetyiksi, ja ylväänä kuin joutsen ui se hyvässä sivutuuleessa kohti valtameren aavoja ulapoita ja kohti kaivattua pohjolaa.

Kuten edellä sanottu, oli matkamme päämäärä tällä kertaa Riika, jonne lastina oleva väripuu oli kuljetettava. Kapteeni oli laskenut tämän matkamme kestävän noin kaksi kuukautta. Olimme hyvillä mielin, kun toivoimme pääsevämme vasta jälkeen kylmimmän talvenajan Riikaan, joten ei tulisi kovin kalliiksi täydentää perin niukaksi käynnyttä vaatevarastoamme. Sillä paljon vaatteita olimme vaihtaneet sekä syötävään että

juotavaan Cap Haïtien'issä. Niillä leveysasteilla, joilla nyt purjehdimme, ei vaatteita kaivannut juuri ollenkaan. Ja joutoaikaakin meillä oli paljon pasaadituulen kuljettaessa meitä eteenpäin. Teimme yhtä ja toista puhdistustyötä kannella ja aina väliin kaivelimme Cap Haïtienissä ostamiamme näkinkenkiä puhtaaksi. Väliin istuttiin ja kuunneltiin puosun ja timperin juttuja heidän monilta matkoiltaan kaikissa maailman kolkissa. Skanssissakin riitti juttua tai luettiin tai pelattiin korttia useinkin hyvin myöhäseen ja ajoittain pärevalkean valossa. Paloöljy oli nimittäin annoksilla meillä. Puoli tuoppia sitä annettiin viikkoa kohti, ei millään ehdolla enempää. Suuri skanssilamppumme kulutti sitä kuitenkin melko lailla ja väliin oli viikkoinen öljymäärämme huvennut loppuun jo puolen viikon seutuvilla. Ja silloin ei auttanut muu kuin turvautua vanhaan pärevalkeakonstiin. Joskus ostimme maissa kynttilöitäkin, mutta ei rahamme paljon niihin riittänyt. Hauskaa meillä kuitenkin näinkin oli, ja tyytyväisiä olimme kaikin puolin.

Näin elellen olimme jo toista sunnuntaita Riikaan matkallamme. Ilma oli erittäin kaunis ja tuuli hiljainen. Vapaavartio oli juuri maata menossa, kun yhtäkkiä rupee kuulumaan kannelle kovaa ryskettä ja pauketta. Katselimme ylös rikiin ja näimme kuinka purjeet mastoissa yhtäkkiä repeytyivät riekaleiksi laivan ehtimättä edes sanottavasti kallistua. Samassa kuului vielä kovempi ryske kuin ennen ja katkenneita köysiä vinkui ympärillämme. Kaksi raakaa oli mennyt poikki, ja irroituneet osat pieksivät takilaa ja mastoa. Meri ei raivonnut kovana aallokkona ympärillämme, sen pinta ikäänkuin kiehui vain. Meidät oli yllättänyt

pyörremyrsky, ja me olisimme olleet hukassa, jos olisimme kauemmin joutuneet olemaan sen tuiverrattavina. Mutta kesti vain joitakuuta minuutteja, kun se oli sivuuttanut meidät, ja taasen makasi meri ympärillämme yhtä levollisesti nousten ja laskien kuin ennenkin.

Mutta vallan kauhea oli se hävitys, minkä tuo tuulispää oli saanut aikaan laivallamme. Paljon tavaraa se oli lakaissut mereen ja purjeet se oli repinyt niin perusteellisesti, ettei ainoatakaan niistä jäänyt sellaiseen kuntoon, että olisi voinut laittamalla saada siitä käyttökelpoista kalua taasen. Vahinko oli siis suuri, sillä Hermes oli täysissä purjeissa pyörremyrskyn yllättäessä meidät. Mutta oli kuitenkin onni, että meillä oli vanhat, huonommat purjeet yhä edelleen käytännössä, kuten pasaadituudessa purjehtiessa tapana on.

Kyllä meille nyt työtä koitui, kun piti katkenneet pyöräpuut korvata uusilla, siivota pyörremyrskyn jäljestä ja laittaa rikki revitty takila taasen kuntoon ja sitten toimittaa paremmat purjeet rikkoutuneitten tilalle. Utterasti työtä tehden ja laskematta, montako tuntia yhteen menoon aherrettiin, saimme vähitellen kaikki pyörremyrskyn jäljet pois näkyvistä, ja sitten alkoivat taasen kissan päivät suotuisassa pasaadituudessa. Ja nyt meillä oli uusi hauska ajanviete käytettävissä. Koska vanhat purjeemme olivat niin pahoin rikkoutuneet, ettei niistä enää voitu purjeita saada millään keinolla, niin rupesimme tekemään niistä vaatteita itsellemme. Oli siinä vain puuhaa! Ei yhdelläkään meistä ollut aavistusta, miten on leikattava kangas, jos siitä housuja aiotaan tehdä, ja housuja juuri meidän piti hankkia itsellemme ennen muita vaate-

kappaleita. Kyllä siinä epäsikiöitä syntyi, jos syntyi koko lailla mukiin meneviäkin koipiverhoja. Lystikäimmän vaateparsellin Euran poika sai käsistään lähtemään. Suurella vaivalla hän sai housuiksi nimittämänsä vaatekappaleen kiskaistuksi jalkaansa, mutta kun niin pitkälle oli päästy, niin ei hän saanut niitä ympäri uumansa ulottumaan. Me kyllä autoimme häntä kiristämään niiden vyötäreiden päitä yhteen, mutta turhia olivat ponnistuksemme. Kun Euran poika huusi siinä meidän käsissämme ja väitti meidän tahtovan vetää umpeen koko hänen suolistonsa, niin saapui timperi hätään. Hän tarkasteli suurella asiantunteumuksella edestä ja takaa ja sivuista Euran pojan luomusta vaatturin ammatin alalla, silitteli leukapartaansa ja sanoi viimein mälliänsä käännele: »Asja lait o semne, ett nes sopivap paremi, jos se pual, ko ny o edes pannan dakapuuleks ja päivasto. Ja ihmeellistä kyllä tämä vaatekappale hyvin pienillä korjauksilla saatiinkin timperin neuvoa noudattaen tekemään housujen virkaa. Mutta oudon näköiset housut niistä sitenkin tuli. Eivät olleet mitkään paraatihousut.

Vähitellen kehittyi meissä sentään jonkinmoinen vaatturin taito ja neulomaan me jo olimme koko mestareita. Ihmekös sitten, että vihdoinkin ryhdyimme valmistamaan itsellemme takitkin purjekankaasta ja, kun takit oli saatu valmiiksi, tehtiin liivit ja vihdoinkin vielä lakitkin. Lopputulos oli, että Hermeksen miehistö oli kauttaaltaan, kapteenia ja perämiestä lukuun ottamatta, purjekangasunivormuihin puettuna ja näytti kauempaa katsoen oikein siistiltä ja komealta. Mutta lähempää pukujamme tarkasteleva olisi varmaan makeasti nauranut, sillä vaatetuksemme todisti valitetta-

vasti liian paljon sattuman synnyttämiä virheellisyyksiä sekä kankaan leikkauksessa että sen eri kappaleiden yhdistämishommissa.

Näin oli aikaa kulunut hyvin nopeasti jo liki kuusi viikkoa Cap Haïtien'istä lähdettyämme, kun konstaa-peli eräänä aamuna ilmoitti, että nyt on Ananias lyötävä penkkiin, sillä raakasokeri, jonka varastoa me olimme lisänneet kahdella säkillä ennen lähtöämme, oli loppumassa eikä Ananias osoita pienintäkään halua syödä muuta kuin sokeria. Mitäs siitä, Ananiaan kuolemantuomio vahvistettiin, sillä kukaan meistä ei ollut erikoisen kiintynyt tähän possuun. Se oli nimittäin yhä vain yhtä äkäinen, yritti purra ja kirkui aina, kun sitä lähestyi. Ja silloinkos vasta melua riitti, kun sen koppia puhdistimme! Me olimme jo alkaneet epäillä, mahtoiko koko otus sika ollakaan, vaan jonkinlainen sekasikiö siasta ja tiesi minkämoisista Haitin saarella eläjistä. Mutta vähät siitä. Penkkiin me possun pistimme, puhdistimme ruhon ja sitten me vanhan hyvän tavan mukaan punnitsimme sen. Ei antanut ilon aihetta meille tämä toimitus. Kahdeksan kiloa vain painoi ruho saporoineen, päineen päivineen. Eivätkä lihat keitettyinäkään meille nautintoa tuottaneet. Soke-riilta maistui läski, ja pitkin hampain me sitä söimme. Ainoa meistä, joka siitä piti, oli muuan Kemin poika. Hän sanoi, että Ananiasta syödessä hänen muistiinsa palaavat niin elävästi ne ajat, jolloin hän oli tukki-junkkarina ja juhla-aterioina syötiin raakaa amerikkalaista silavaa pehmeän, happaman leivän kera ja juotiin makeata Ruotsin punssia palan paineeksi. Meitä muita pakkasi tuommoisen ruokalistan mainitseminenkin jo ällöttämään ja ällöttää alkoi meitä possun liha-

kin yhä enemmän ja enemmän. Ja loppulausuntomme kuului: »Ei se Ananias taitanns sika ollakka.»

Ihmeellisen vähän me näimme muita laivoja tällä matkalla. Nytkin olimme kulkeneet kaksitoista vuorokautta yhteen menoon näkemättä muita Atlantin kyn-täjiä. Mutta sitten suureksi iloksemme keulakannella maleksiva tähystäjä eräänä yönä huusi: »Valo suo-raan keulassa!» Me riensimme kaikki, vapaavartiokin nousi vuoteiltaan, katsomaan vastaantulijaa. Aivan oikein, suoraan eteenpäin meistä näkyi valo, pian sukelsi esille toinen, sitten kolmas ja noin tunnin kulutua oli niitä monia kymmeniä näkyvissä. Me olimme saapuneet Englannin kanaalin suulle, ja ympärillämme oli englantilaisia kalastajavenheitä valoineen. Siinä kat-sellessamme näitä valoja, jotka ikäänkuin ystävällisesti silmää iskien tervehtivät meidän saapumistamme ta-kaisin Europaan, yllätti meidät yhtäkkiä niin kova tuulenpuuska, että alahangan reelinki oli pitkän ajan veden alla ja me jo ajattelimme, että keikahtaneeko kumoon Hermeksemme. Mutta ei keikahtanut sentään, vaan nousi uudelleen pystyyn kuohuista ja jatkoi ma-jesteetillisesti matkaansa kohti Pohjanmerta.

Onnellisesti loppumatkamme sitten sujuikin. Juu-tinraumassa ankkuroimme sen verran, että saimme vesivarastomme uudistetuksi ja ruokavarastomme täy-dennetyksi, mikä olikin surkeasti tarpeeseen, sillä huonoksi oli käynyt ruokamme viime aikoina ja vettä oli pitkät ajat annettu vain yksi ämpärillinen päivää kohti miehistölle. Paitsi ruokaa ja juomavettä ostimme me Hermeksen miehet ympärillämme veneissään liikku-vilta kauppiailta tanskalaista viinaa, joka oli halpaa ja hyvää. Maksoi vain 60 penniä litra Suomen rahassa.

Tämä kauppa kävi salassa päällystöltä, mutta pian tulivat ostokset kapteenin ja perämiehen tietoon, sillä kaikki miehet eivät voineet ostamaansa nestettä taidolla viljellä.

Vuorokauden maattuamme ankkurissa Juutinraumassa jatkoimme matkaamme ja saavuimme onnellisesti Riikaan. Maihin päästyämme ostimme joka mies itsellemme uuden talvipuvun, ostimmepa vielä yhtäläisen jokainen ja loppujen lopuksi vielä yhtäläisen lippalakinkin. Olimme taasen ihan kuin univormuista väkeä ja silmät kiiluvina katselivat Rijan neitokset meitä, ajatellen varmastikin, että tuossa on rahallisia meripoikia, joiden seuraa pitää hakea.

Kun olimme muutaman päivän olleet Riassa, sattui meille tapaus, joka osoitti, että olimme Venäjällä ja varkaiden maassa. Laivastamme yritettiin näetten viedä keulamaston alamärssypurje. Siis jotensakin suuri esine.

Kähveltämisyritystä valmistettiin siten, että eräänä iltana, kun työt laivalla olivat päättyneet, tuli buuriimme mies, joka sanoi olevansa suutari ja suomalaisesta äidistä syntynyt. Mukana olevasta poltetusta saviastiasta tarjosi hän meille viinalla sekoitettua Riikabalsamia ja kyseli yhtä ja toista oloistamme laivalla, matkastamme ja sen semmoista. Ikäänkuin sivumennen hän kysyi myöskin, onko meillä yövartijakin laivassa. Kun me vastasimme, että meillä satamassa ollessa aina on yksi mies kannella vartioimassa laivaa, niin oli suutari ihmeissään ja piti sellaista miesten rasittamista valvomisella turhanaikaisena. Sitten hän kairoi esille vielä toisen purkin Riikabalsamia ja pyysi antamaan sen sille raukalle, joka ensi yön joutuu valvomaan toisten nukkuessa

Koska minun vartiovuoroni piti alkaa klo 1 sinä yönä, olin mennyt aikaisin levolle, mutta olin hereillä vielä silloin, kun suutari tuli buuriin, ja kuulin kaikki, mitä hän puhui. Klo 1/2:1 nousin koijastani ja menin laivan kannelle. Jonkin aikaa siinä seisottuani kuulin rikistä jotakin ääntä. Kuului siltä kuin jokin lintu olisi viheltänyt ylhäällä. En kiinnittänyt siihen silloin erikoista huomiota, mutta kun samassa muistin suutarin puheen, joka nyt nukuttuani tapahtuman jälkeen rupesi tuntumaan minusta epäilyttävältä, niin aloin tarkastaa, mikä siellä ylhäällä oli ääntänyt. Mesaani- ja isossa mastossa en nähnyt mitään, mutta keulamastoa tarkastellessani oli minusta kuin joku olisi liikkunut siellä. Hieroin silmiäni ja ajattelin, että joko silmäni pettävät minut tai on paholainen liikkeellä laivassa. Mutta ei, eivät silmäni minua harhaan johtaneet. Kyllä siellä keulamastossa todellakin jotakin liikettä oli, mutta mikä siellä liikkui, siitä en päässyt pimeässä selville. Riensin skanssiin herättämään muut, ja pian oli meitä viisi miestä tähystämässä keulamastoa. Silloin meille selvisi, että alamärssypurje oli puolittain laskettu alas ja että kaksi miestä uutterasti askaroitsi sen kimpussa. Miehet eivät nähtävästi vielä olleet huomanneet, että heidän hommaansa seurattiin kannelta, he vain katkoivat nainingeita, joilla purje oli raakaan kiinnitetty. Kesken tätä työtään he taasen laskivat kuuluville samanlaisen vihellyksen, kuin sen, minkä ensiksi olin kuullut. Ja nyt tähän vihellykseen vastattiin laivan ulkopuolelta kahdella samanlaisella pillinvihellyksellä. Silloin me ymmärsimme, että laivan kyljessä oli vene odottamassa purjetta ja voroja, ja meille tuli kiire ryhtyä toimiin heitä vastaan. Yksi meistä meni hälyttä-

mään päällystön valveille ja, kun kapteeni saapui paikalle, alkoi varkaiden takaa ajo. Kapteenin käskystä me nousimme mastoon. Märssyyn saapuessamme näimme toisen varkaista kiirehtivän alisen märssyraa'an nokalle, ja sinne päästyään hän hyppäsi mereen. Toinen rosvoista pakeni ylöspäin eikä pysähtynyt, ennenkuin oli päässyt prammisaalingille. Sinne saavuttuaan huusi hän huonolla suomenkielellä: »Minu ampu juks toine jälke, jos tulemas peräs.» Näimme aseenvälähättävän hänen kädessään, ja samassa paukahti. Hetken jäljellä seurasi toinen laukaus, ja luoti vinkui korvisamme kiittäessään ohitsemme. Semmoisissa oloissa ei meidän, aseettomia kun olimme, auttanut muu kuin perääntyä alaspäin. Mutta ennenkuin ehdimme kannelle, näimme, miten mies laskeutui prammipartuunaa alas ja reclingille päästyään hyppäsi mereen, josta odottamassa ollut vene hänet pian korjasi ja katosi pimeään. Karkuun pääsivät siis roistot, mutta purjetta eivät saaneet mukaansa. Täpärällä kuitenkin oli, etteivät saaneet, sillä vain kaksi nainingia oli enää katkaisematta. Jos en olisi tullut ennen kello yhtä kannelle, olisi purje ollut vorojen saaliina ja laivan isännistölle koitunut melkoinen vahinko. Sainkin siis kapteenilta ylimääräistä palkkiota ruplan, muut varkaiden takaa-ajoon osallistuneet miehet 50 kopeekkaa kukin.

Noin viikko tämän tapauksen jälkeen oli väripuulastimme purettu ja laiva sai käskyn lähteä Kemiin lastaamaan puutavaraa. Saavuimme sinne erittäin nopeasti suoritetun matkan jälkeen. Ja nyt oli palvelusaikamme tässä laivassa tällä kertaa päättynyt. Säästössä oleva palkka maksettiin meille, osa miehistöstä sitoutui uudelleen palvelukseen samassa laivassa,

mutta toinen osa, niiden joukossa Euran poika ja minä, päätimme jäädä Suomeen joksikin aikaa. Euran poika lähti ensimmäiseksi Helsingin klinikkaan korjauttamaan nenäänsä. Tampereella me erosimme ja, kun viimeksi näin hänet, istui hän rautatievaunun penkillä ja katseli miettiväisenä kuvaansa pienestä taskupeilistä.

Kotiin päästyäni, kutsuin eräänä iltana luokseni vanhat opettajani Linnun Jussin ja Kajanin Matin. Olin hankkinut tähän illanviettoon rommia ja sokeria ja pyytänyt äitini pitämään lämmintä vettä varalla.

Määräaikana ukot saapuivatkin hyvin vakavan ja juhlallisen näköisinä. Kun oli poltettu muutama savuke, toin totivehkeet pöytään ja pyysin vieraitani tekemään lasin itselleen.

— No, ei tätä ny lainkka olis tarvitt, Linnun Jussi puheli, kun monien kehoitusten jälkeen sain hänet todinvalmistuspuuhiin ja Kajanin Matin seuraamaan esimerkkiä. Juteltiin siinä sitten yhtä ja toista. Äijät koettivat muistella, mitä oli tapahtunut Raumalla minun poissa ollessani, mutta ei puhe oikein ottanut luisaaksensa, ennenkuin oli kaksi lasia tyhjennetty. Silloin Linnun Jussi pyysi minua kertomaan elämyksistäni tällä matkalla. Kuvailin lyhyesti matkan vaiheet ja kun olin päättänyt kertomukseni, istuivat ukot pitkän aikaa mykkinä, kunnes Kajanin Matti katkaisi äännettömyyden sanoen:

— Niingos kuuli, Juss, niim bukseerpaati hännäs het tähä aikka mailma enemäst pääst ulos haminast lähtevä.

— Pukseerpaati hännäs oikke. — Ei tämä aikkasild kapteeneild enä vaadit stää seillette fyärämisen daitto, ko mejjä aikanant tarvitti. Sillo lähdetti ai omi avu ulos haminast. Ei ollp pukseerpaatej niin daajas ko ny.

— Ei oll. Seillette avull täydys tullt toime. Ja siink kysyttingi mond kertta, ett olik kapteenillt tarppeks hujumentti pääknupisas.

— Ja vissi. — Ja jos ei stää ollt tarppeks, nii randkalljoihi menttin kropistetti vähä nässist.

— Sillaill oikee. — Kyll mar stää meres seilat ossa tyhmembikin, go on darppeks ruuma liikku.

— No, no, kiiruhdin sanomaan, kyll semssi hami-noit viäl pali o, ettei olp pukseerpaatti saatvis. Ja kyll merikouluis ny opeteta seilama hyvi nuuga.

— Pahus heijä merikoulus tiätä. Meri ja jumalan duule ne ovak, ko opettava.

— Ja kirja ovak kirja ja pisyväk kirjain.

Kesti taasen kappaleen aikaa äänettömyyttä, mutta sitten Kajanin Matti sanoi:

— Mnää tlii snuum buheistas siihen gäsityksehe, ett tep piditt rukkoust vaan gerram bäeväs. Ymmärsing mnää snuu oikee?

— Oikke, oikken de asjan gäsititt. Kerram bäeväs rukkous pidetti. Kell seittmäld ehtost ja siin olivak kaikk miähef fölis, kaikk muuk ko ruarmies ja uutskiikk taikk tähystäjä, niingo me nys sano.

— Nääks niit. — Semssi pakanoit, huudahti Linnun Jussi.

— Ettäs sano. — Jättävä aamurukkouksengim bois. Kyll ova aikamoissi hunsvotej tähä aikka mailma.

— No, san ny muut. — Händäst joudusiks snää pali engelskat puhuman däll reisullas? Ja muistiks mitä mnää oli snuull opettann?

— Ei tull englannin giälen dait kysymyksehen däll reisullk, kon goko väki mennen dulle olivas suamlaissi ja siällk Cap Haiüängis solkatti jongulaist franskan giäld.

— Vai nii, vai nii, Linnun Jussi sanoi ja iski silmää Kajanin Matille.

Sitten ei enää puhuttukaan koko matkasta eikä merimiesoloista enempää. Keskusteltiin vain Rauman tapahtumista. Vasta ukkojen lähtiessä palasi Linnun Jussi matkaani sanoen:

— Nii, Aksel, snää ole nyk käynn Vestindias, mutt älä snää pid ittiäs sendä viäl oikkjan merimiähen. Nääks täys merimiäs o sendän gulkenn vähindäs pari kertta yli auringolinja ja jongun gerra ymbärs tämä meijä maapallon, muttei hän sittengä meijä vanhatte merimiäste rinnallp pääs, jos ei hän ol seilann vestkoostillk kans jongu aikka. Nii, ja joutunn englannin giäld puhuma.

— Nii händ. Sillaill oikke asi o, Kajanin Matti vahvisti Jussin puheen.

Ja sitten he lausuiivat monet kiitokset kestityksestä, sanoivat hyvästi ja läksivät.

II.

MAAPALLON YMPÄRI.

Oli lämmin ja kaunis kesäpäivä v. 1910. Istuin Rauman vanhaa kirkkoa ympäröivässä puistossa katsellen liikettä kalatorilla. Siinä toimettomana näin istuessani tulee luokseni mies ja kysyy: »Tiädäks snää sanno, misä se maister Panelius asu?»

— Tiädän gyll vaa. — Mitäst asja snuull hänell o?

— No, ko hän o se Sylfid-laeva redareit ja mnää tahdoisi otta hyry Sylfidis.

— Vai nii. Tuls sitt mnuu fölisän. Taita käyd nii, ett mnääki ota hyry samas laevas, kon däsä asjoit oike fundeerama ruveta.

Lähdimme siis kahden lähellä olevaan maisteri Paneliuksen konttoriin. Ystävällisesti maisteri otti meidät vastaan ja, kun tuntematon kumppalini oli esittänyt asiansa, kysyi hän: »Olettakkost te oll merell enne?»

— Ole oike. Täsä o mnuu mainekirjan.

— Jaaha, maisteri sanoi selailen kirjaa. — — Jaaha — kolmes Itämert seilavas laevas o oltt. Yhtesse niim bali ko vuas ja neli kuukautt seilaust. — Kyll se vetele. Puolmatruusiks tep pääsett Sylfiidihi.

— Händäst kuip pali palkka mnuull anneta?

— 30 markka kuus, niingo muillekkim buolmatruuseill.

— Vai nii, vai ei enempä annet.

— Ei annet.

— No, lyädän gaupp kiis sitt.

Maisteri teki tarvittavat merkinnät kirjoihinsa ja sen tehtyään hän sanoi: »Ny ei tarvitas sitt enä ko yks pualmatruus viäl, ni o Sylfidim besättning valmis.»

— Kyll mnää mene ja täytä sem baika, sanoin silloin maisterille. — Maisteri katsoi yli silmälasiansa minuun ja virkkoi: »Kuule, ekköstis snää ol Raumam boikki, se Urhosem boikki.

— Ole oikke.

— Stää mnääki — ja snää ole jo enne merell oll.

— Ole händ. Yhde Vestindia-reisu olen dehn. Täsä olis mnuun girjan.

— Hyvä o, hyvä o, maisteri puheli ja hieroi käsiään, niinkuin hänen tapansa oli, kun hän oikein hyvällä päällä oli. — Tämä käyki sitt niingo siima, tämä kaup. — Kolmem bäeväm beräst tleett sitt mynstringillp, poja. Muistakka se. — Nii, niingon gukatiäs jo tiädätt, ni Sylfid makka Londos. Teijä matkan sinn valulaevas maksetan däald ja ylöspito kans matkall ja palkk juakse mynsträyspäeväst alkkate, niingon davalist o. — Oletak selvill asjoist ny ja tydyttäkk tähän gaikkehe?

— Kyll on gaikk ool reitt. Reedu räkningi ova ne maistri räkningi ai oll.

— Jaaha, no, hyväst ny sitt.

— Jumala halttu vaa, maister hyvä.

Hyvillä mielin ollen, kun näin nasevasti asiat olivat kuntoon tulleet, päätimme ostaa kymmenkunnan pulloa olutta ja lähteä Nummen riihien suojaan sitä juo-

maan. Kalatorin laidassa oli silloin Fransiinan myymäläkoju, siellä saimme haluamaamme juomaa tarvittavan määrän ja läksimme siis koria kantaen Nummelle.

Matkalla sinne tuli meitä vastaan vanha merimies, Grönmannin Janne. Vähän hoiperrellen äijä kulki, emmekä sitä ihmetelleetkään, sillä joka kerta kuin hän horjahti sivullepäin avautui takki edestä ja povitas-kussa oleva pullo tuli näkyviin. Meidän kohdallemme päästyänsä Janne puhkesi puhumaan: »Jaaha, te olett merimiähi, mutt stää ei teijäm bääldän nää. Enne mailmas tuns merimiähen goht skotsmanlakist ja silkkisest kaul-liinast. Mutt ny em mnää, pahus soikkon, diädäis, ett te olett merimiähi, jos en dundis snuu, Urhose Aksel. — Kyll mnää vaa snuun diädä. Snää oli Hermekses siin Vestindia reisu. Mutt händäst tämä toine. Kuka snää ole?

— Tuamla Esko mnää ole. Tuamla Esko Paneljast.

— Vai nii, vai Paneljast. Jaa—a, kaikis paikois niit mukuli syndykin dähä mailmaha. — — Mnuu o, niin-gon gukatiäs huamatt, komppassin vähäm brindull, nii ettei olk kursist oikken diätto, mutt kottippäin grysätä sendän däsä hissuksis. — Mutt kuulkkast pojat, teill o olutt. Se tekis mnuullekki hyvä. Mihin de olett menos?

— Tonn Nummell meinata menn. Sopi tullf föleihi vaa.

— Kiitoksi pali. Kyll mnää tlee. Mnää ole siällp pali olupotuj ja muit potuj tyhjendänn. Siäll o yks semnem baikk, ko meijä vanhatte merimiästen geske sanotti mummun grouviks. Mnää viän deijä sinn. Siäll mes saa oll rauhas.

Mummun krouviin me sitten menimme. Se oli sileä keto kolmen suuren kiven välissä. Kivien muodostama ovi oli suunnattu Nanun kallioita kohti, joten Turun ja Vasaraisten tietä kulkijat eivät voineet nähdä meitä. Hyvin rauhallinen paikka siis.

Siinä olutta juodessamme, huomasin, että Grönmanin Janne aina juodessaan nosti milloin toista milloin toista jalkaansa noin korttelin verran maasta ylös. Kysyin siis häneltä, mistä tällainen kummallinen liike johtuu.

— Totutt tapa se o, tottuksesta se tlee, Janne vastasi. — Niingos tiädä, ni ei niis ulkmaalaisis merimiesten gapakois istumbaikka ol, muttko seisota siintiski viäres ja juada, mitä juada ja nosteta välist toinen gontt ja välist toinen gontt huilama sill laudalkk, kon gulke pisin diski alasyrjä siink korttli verra yläpuall laattja. Ja mnää ole niim bali niis kapakois oleskell, ett mnuu jalkan ai nousevas stää vanha tahti, ko mnää jotta ryyppä. Sillaill oikke, nouse oikke, vooro toinen gontt ja vooro toine, vaikkan velli joisi ja vaikkei ol likipaikoillakka lautta, mihi mnää konttin huilama laskisi.

Tämä oli oivallinen ja täysin ymmärrettävä selitys, joten puhe taasen kääntyi merimiehen töitä ja merimiehen palkkoja koskettelemaan. Siinä yhtä ja toista näin puhuessamme tuli Janne sanoneeksi, että hän keran oli ollut reisussa sellaisen kaverin kanssa, joka mistään kiinni pitämättä käveli puuvenprammiraa'alla noin kuin lystikseen vain. »Semssen doimehen darvita sissu ja taitto ja rohkeutt», Janne päätti puheensa.

— Mitä erinomast semne nys sendä o, vastasi siihen uusi tuttavamme, Esko, sekä Jannen että minun suureksi hämmästykseksi.

— Soo—o, vai ei ols siin mittä erinomast, kivahti Janne. — O siins sendä niim bali erinomast, ettei siihen doimehe uskal antta ittiäs ko joku harv miäs ja kaikkja vähemän domne sisämaa hakomolконen go snää ole.

— Kyll mnää sendä otan gävelläksen gosk hyvänäs buuvembrammraagall, jos niikses tlee.

— Se o nys sendä vähä helkkri suur vale! Mnuu harmitta tomnen gehuminen, gon ei tliis kysymyksengä, jos ollais laevas ja mnää saisi sannos snuu, ett kas nii, lähd ylös sitt poik vaa ja vähä äkki.

— Nii oikke, se mnuuki harmitta, ettei ol laeva tosa ja mnää saisi näyttä, etten däsä turhi puhel.

Silloin minun muistui mieleeni, että kaupungin ruiskuhuoneen vieressä lähellä kirkkoa oli pystyssä kaksi korkeata puuta, joiden yläpäiden välissä oli rautatanko. Tätä telinettä käytettiin ruiskunletkujen kivi-vaamista varten. Se ei kyllä ollut niin korkea laite kuin laivan masto puuvenprammiraa'an kohdalla, mutta oli siinä korkeutta sentään ainakin noin 13 metriä. Sekaannuin siis keskusteluun ja sanoin kumppaleilleni: »Pahustak täsä semsest asjast riidellä, muttko mennäm bruuthuanen dyä, ja Esko saa yrittäk kävells pääst päähä se rauttangom bäällk, ko siäll o niitten gorkk-jattem buitte välis.»

Tämäkös ehdotus oli Jannelle mieleen. Hän nosti jalkaansa, joi tyhjäksi alkamansa olutpullon ja sanoi: »No nys se saada nähd, mikä miäs tomne Esko o. Ja ny mennängin goht.»

— Mennä vaa, Eskokin sanoi, ja sitten me lähdimme. Tyhjät pullot ja korin me ohimennessä jätimme Fransiinalle ja hetken päästä olimme jo ruiskuhuoneen luona.

Esko riisui takkinsa, sylki kouriinsa ja lähti kiipeämään poikkisuuntaan telineisiin kiinnitettyjä nappuloita astellen korkeuteen.

Siihen meidän ympärillemme oli vähitellen kokoonnutut katsojiakin kymmenkunta, enimmäkseen pikkuväkeä, mutta oli siinä joku täyskasvuinenkin sentään. Oli Korpplaisten muori muiden muassa.

Esko oli nyt päässyt paalun huippuun ja asettui seisomaan sen päähän. Hetkisen siinä leikkiä laskettuaan ja naureskeltuaan hän lähti kulkemaan rautatankoa pitkin toisen paalun päähän ja saapuikin sinne onnellisesti.

— Nääks stää raatto! Em mar mnää olis koska uskonn, ett Paneljast tlee tomssi poikki, Gröönmannin Janne puheli, mutta Korpplaisten muori sanoi:

— Ei tomne miäs ol ikänäs Paneljas syndynn. Kyll mar tes se ymmärätt, ett se joku ulkmaalaine silmängäändäjä o. Ei se siällk kävel, muttkon gäändä meijä silmän ja järken nii, ett me luule hänen duallk käveleväs. — Ohhoh sendä. Jumal meit kaikki varjelkko.

Muorin näin lausuesssa Esko oli kääntynyt paalun päässä ja rupesi tekemään paluumatkaansa rautatankoa pitkin. Mutta hän ei tyytynytään enää kävelemiseen, vaan pisti juoksuksi ja silloin — jalka petti ja mies tuli maahan että mätkähti.

— Siunakko sendä! — Nys se kual tiättvästengi, Korpplaisten muori huusi, hengettömäks men ja kui mahdoi oll häne siälus lait. Ei hyvim bäi sunkka, sillett paha hengen gans tomses silmängäändäjä ai ovap puulaagis. — Ai jekka sendä! — En uskalk kattokka sinnppäi. — Ong se kuall?

Muori oli puheestaan huolimatta ensimmäisinä katsojassa, miten Eskon oli käynyt, mutta ei siinä paljon katsottavaa ollut, sillä yhtäkkiä nousi Esko seisaalleen ja sanoi: »Katost pahust, kon dlii alas vähä pikemin go oli meinannukka.» Eikä hänessä näin yhtäkkiä tarkastaen havaittu muuta vikaa kuin jotensakin syvä naarmu otsassa. Siihen Janne heti kaasi povessaan olevasta pullosta konjakkia, mutta Korpplaisten muori sanoi: »Ei tomsest lääkkeest mittä ol, hopodella siihen darvitais ja stää mnuull olis kotonk koko neljä luadim bott. Meijä Sampp vaina stää toi mnuullt Travemyndest. — Ohhoh sendä, nii oikee Sampp-vaina oikee. Kuall hängi o jo. — Ohhoh sendä».

Ja muori itki pienen lorauksen. Mutta me puhdistimme Eskon vaatteet ja vihdoin Janne sanoi: »Ny mennängin donnp papplan göökki, mnää tunne yhdem biigoist siäll, ja hän anda kyll meillp paremppa lääkkett toho haavaha.»

Janne ja Esko lähtivät siis pappilan kyökkiin, ja minä jäin heitä odottamaan. Eikä minun kauan tarvinnutkaan varrota, ennenkuin he molemmat palasivat, Eskolla niin suuri laastarilappu otsassa, että toinen silmäkin oli ihan peitossa. Mutta sisu hänellä oli lannistumaton.

— Mennäst haminaham boja, hän sanoi, nii mnää näytän deillk, kuka se on, gom buuvembrammraagallk kävele, vaikk toine silmäki on dukos.

Hän leppyi kuitenkin jonkin verran, kun Janne vakuutti, että hän nyt uskoo sen hyvin ilman lisätodistuksia, ja sanoi pitävänsä Eskoa oikein harvinaisen rohkeana ja hyvänä merimiehenä.

— No, om mar hyvä se kummingi, että usko ja ett

se asi sitt on glaar, mutt se täsä pahemb jutt on, go mnää meinasi lähtit täst hyväst sanoma morssjamellen eik semse rikka ja komjan dalon dyttrem buheills sov mennk, kon daulvärkk on däm ses reedas. Ei semmost flikka katellakka vaa yhdells silmällk, kyll siink kaks tarvita eik siins sittengän darppekses katottu saa. — O hän ny oikke helkkar sendä. Mutt kyll se reis nyt tekemät jää.

Kotikylässään hän kuitenkin kävi tavaransa hake-massa ja kyläläisille, erittäinkin tytöille, hyvästi jättä-mässä. Ja mynsträyspäivänä hän oli täsmälleen läsnä yhtenä niistä kymmenestä miehestä, jotka paitsi kap-teenia ja kahta perämiestä lähetettiin Lontooseen täy-dentämään Sylfidin miehistöä.

Miltei tyynenä makasi meri, kun Norden-höyry-laiva irroitti köytensä Suoja-laiturista ja lähti kyntä-mään Pohjanlahden vesiä vieden muassaan monen Rau-man pojan, joka nyt viimeisen kerran näki Rauman valkeana hohtavan kirkontornin katoavan näköpiiris-tään.

Saavuimme seuraavana päivänä Hankoon, ja sieltä jatkui matkamme Polaris-laivalla Hulliin. Polaris-lai-vassa oli suuri joukko Suomesta Amerikkaan lähtijöitä, ja suuri oli hulina siis buurissa. Kuuli siinä jos joitakin lausuntoja Suomen oloista. Haikealla mielellä useim-mat kuitenkin olivat, mutta oli niitäkin, jotka sada-tellen valmistautuivat jättämään isiensä maan. Vaie-ten nämäkin sentään katselivat Suomen rantojen häi-pymistä taivaan rannan taakse ja kyyneliä vuodattaen seisoiivat tunteellisimmat kasvot kääntyneinä kohti kotimaata, kunnes se useimmille varmastikin ainiaaks; oli kadonnut näkyvistä. Mieliala oli vakavan juhlalli-

nen ja hiljaisuus vallitsi laivassa, kunnes Rännäri Iikka otti haitarinsa esille ja alkoi vetää pirteää polkan säveltä. Ei aikaakaan niin oli yleinen tanssi käynnissä laivan kannella ja hulina entistä suurempi. Ja tätä kesti, kunnes päästiin hyvän matkaa Itämerelle ja aallokko kävi niin korkeaksi, että suuri osa ennen ilakoi-
via alkoi tuntea vastenmielistä kiertämistä sisälmyksissään ja kantoi ahkeraan uhrinsa meren haltijalle.

Meistä tottuneista merenkulkijoista oli ilma ja merenkäynti ihanteellisen hauska ja Esko varsinkin nautti olostaan, sillä hän sai nyt syödä monen syömään kykenemättömän ruoka-annoksen.

Hulliin saavuttuamme lähdimme heti junalla Lontooseen ja Sylfidiin. Täällä otti meidät vastaan kolme jo ennen Sylfidin palvelukseen pestattua miestä sekä viisi merimiestaidon opiskelijaa (apprentices). Heillä oli kaikilla erikoinen, yhtäläinen puku yllään ja lakki nauhoilla koristettu.

— Vai on däällp pranttispoikkiakkim buuris, ihmetteli Esko heidät nähdessään. Mnää pelkkä, ettei niist ol mittä muut ko harmi.

Ja harmia hän heistä saikin, niinkuin vastedes tulemme näkemään.

Sylfid oli täydessä sementtilastissa meidän saapuesamme buuriin, ja lasti oli vietävä Rio de Janeiroon. Laivan päällystön ja miehistön tultua saapumisemme kautta täysilukuiseksi olimme siis lähtövalmiissa kunnossa, ja kapteenin selvitettyä maissa kaikki viralliset tehtävät aloitimmekin matkamme Etelä-Amerikkaa kohti, aluksi hinaajan apua käyttäen.

En ole koskaan tehnyt merimatkaa niin suotuisien ilmojen vallitessa, kuin tämä matka Lontoosta Rio de

Janeiroon oli. Me saimme Lissabonin korkeudelle päästyämme koillispasaadin ajajaksemme ja taasen oli meillä edessämme viikkokausia kestävät rauhalliset päivät. Yhtä ja toista tietysti hommattiin aina kannella, siivottiin ja puhdistettiin, jos ei muuta työtä ollut. Mutta oli sitä aikaa huvituksiinkin. Istuttiin ja kuulusteltiin toisten juttuja elämyksistään merillä, ja kun tuoretta kalaa tahdottiin, niin ongittiin niitä. Minusta oli onkiminen erittäin hauskaa. Saalis, jota pyysin, oli näillä merillä runsaasti tavattavissa oleva boniitti kala (Thynnus pelamys), eräs makrillinsukuinen kala, joka on kova lentokalojen ahdistelija. Istuen liivaripuomin kärjessä tarjoilin minä boniiteille syöttiäni, joka oli kylläkin vaikeasti sulava, sillä sen muodosti lentokalan muotoiseksi muovailtu lyijynkappale, johon oli kiinnitetty pari valkeata riepua lentokalan siipien virkaa tekemään. Mutta kyllä tämäkin herkku boniiteille kelpasi. Vedin tuon tuostakin ylös boniitin, joka oli noin 80 cm pitkä ja painoi siinä 7 kilon nurkissa, väliin 10:kin kiloa. Olisi saanut tulla suurempiakin, sillä kyllä minulla oli vehkeet sellaiset, että niillä olisi noussut vaikka 20 kilon painoisetkin vedessä eläjät.

Boniitin liha ei ole erikoisen maukasta, mutta kun on viikkokausia elänyt suolaisella ruualla, niin on boniitti muuttেকে herkkua. Meillä ei sitä paitsi ollut puutetta paremmastakaan kalasta tällä matkalla, sillä sementtilastissa ollen makasi Sylfid syvällä, ja yöllä varsinkin putoili lentokaloja sen kannelle, joten niitä aamulla voi käydä kokoomassa. Ja lentokala on hyvänmakuinen kala niinkuin jo ennen olemme maininnut. Paistettuna varsinkin se on hyvä syötävä. Palanpaineksi meillä oli Sylfidissä hyvä juoma. Meille annet-

tiin nimittäin joka viikkoa kohti 150 grammaa sitruunamehua (lime-juice, lue: läim-djuis). Kun sitä pani noin ruokalusikallisen puoleen litraan vettä ja hiukan soke-ria lisää, niin sai siten hyvin virkistävän ja äkkiä janon sammuttavan juoman. Englantilaisissa laivoissa sitä saa käyttää mielin määrin ja sentähden kuuleekin suomalaisten merimiesten usein nimittävän englantilaisia ammattiveljiään laimjusseiksi ja laimjussareiksi.

Eräänä päivänä ilmoitti kapteeni, tehtyään kaikki havaintonsa, että me pian tulemme purjehtimaan päiväntasaajan poikki. Tätä tapausta valmistauduttiin nyt vanhaan merimiesten tapaan juhllisesti viettämään. Totuuden nimessä on sanottava, etten minä, eivät pränttispojat eivätkä ensi kerran linjan poikki purjehtijat yksinomaan iloisin tuntein odotaneet tätä hetkeä, sillä tiesimme, että kun merten haltija, Neptunus, kokosta kiipeää yli laivan reelingin kannelle seurassaan parturi ja hänen apulaisensa sekä muu hoviväkensä, niin siinä alkavatkin sellaiset menot, että niissä kysytään sisua, voidakseen ottaa ne leikin kannalta, niinkuin ne ehdottomasti on otettava.

Tällaiset linjansivuuttamisen juhlamenot ovat jo niin moneen kertaan tulleet kirjallisuudessa esitetyiksi, etten ryhdy niitä tässä yksityiskohtia myöten selvittämään. Lisään vain, että kahdeksan meitä miehistöstä ja kaikki pränttispojat tulivat asianomaisesti käsitellyiksi, henkisesti Neptunuksen opetuksin ja ruumiillisesti parturin ja hänen apulaistensa puhdistustoimin.

Tuskin oli tämä toimitus suoritettu, kun tuulen henki tyyten loppui, ja me saimme maata useita päiviä tyvenessä, niinkuin hyvin tavallista on näillä leveysasteilla. Milloin siellä on täysi tyven, milloin yhtäkkiä

tulee tuulispää, joka herättäen merimiehet täydestä lepotilasta pakottaa heidät taistelemaan kaikin voimin henkensä puolesta.

Tyyntä voi monesti kestää viikkokaupalla, mutta me pääsimme jo muutamien päivien kuluttua taasen jatkamaan matkaamme tuulen avulla ja 60 päivää purjehdittuamme laskimme ankkurin Rio de Janeiron kauneudesta kuuluisaan satamaan.

Me jouduimme, oman laivan väki, purkamaan Sylfidin lastin Rio de Janeirossa, ja se oli raskasta hommaa siellä vallitsevassa helteessä. Ovathan sementtitynnyrit painavia kappaleita yleensäkin, mutta tässä kuumuudessa ne tuntuivat kahta painavammilta. Esko hikoili ja koetti laulella joukkoon komeasta heilastaan Mouhijärven Vesunnin kylässä, mutta ei hänen laulunsa nyt kaikunut niin heleänä kuin pasaadissa kulkiessamme. Siellä hän tähystäjänä ollessaan veteli pakilla lemmentaulujaan niin kovalla äänellä, että usein joku vapaa-vartion mies heitti ensimmäisen käsiinsä sattuneen esineen häntä kohti, huutaen: »Lakkaks pahus roinamast siit flikahaablestas, ni ett mes saa nukku rauhas.»

— Ai niill o jotta närisemist, noills styyrbuurvahdi härjill, tuumaili Esko tavallisesti semmoisissa oloissa ja tynnytteli mieltään panemalla tupakaksi.

Mutta, kuten sanottu, nyt ei luistanut laulu Eskolta eikä meillä muilla ollut haluakaan lauluun. Siksi uuvuttavaa oli työ.

Toista viikkoa olin sementtilastia ollut purkamassa, kun yhtäkkiä sairastuin jonkinlaiseen kuumetautiin ja minut vietiin sairaalaan. Se oli suuri kolmiosainen rakennusryhmä, jossa oli yksi erikoinen huone merimiehiä varten. Mutta kun kaikki sijat siinä olivat täynnä

jo ennen saapumistani, niin vietiin minut vallan toiseen osastoon. Eteeni avautui suuri sali ja muassani seurannut sairaanhoitajatar osoitti minulle erästä tyhjää vuodetta, johon laskeuduin levolle. Vuoteen yläpäähän kiinnitettiin lippu, jossa oli n:o 66, nimeni, ikäni, kansallisuuteni, uskontoni ja laivani nimi. Ja sitten sain tervetulijaisiksi aimo kupillisen resiiniöljyä, jonka mielelläni olisin viskannut menemään, mutta sairaanhoitaja seiso vieressäni ja valvoi tarkkaan, että kaikki tuli nautittua. Oli se katkera ryyppy, mutta tulihan se vihdoin niellyksi sekin. Sairanhoitaja poistui viereltäni, ja nyt sain ruveta ympäristöäni tarkastamaan. Sali, jossa makasin, oli hyvin suuri ja vuoteita siinä oli 77. Jokaisessa makasi neekeri, sillä tilan puutteen takia olin joutunut mustien osastoon. Olin tullut tähän sairaalaan k:lo 4 i.-p. Kello 9 samana päivänä kuoli viereisessä vuoteessa makaava kohtalokumppani, neekeri tietysti. Kohta kun hän oli kuollut, kuulin lyötävän kelloa useita kertoja. Tämän kellonsoiton kuullessaan useat neekereistä tekivät ristinmerkin eikä ihmekään, sillä aina kun joku sairaista heitti henkensä, niin soi tämä sama kello ja ahkeraan se soikin. Aamuun mennessä olin kuollut sen kahdeksan kertaa ilmoittavan, että joku salissa olevista oli päättänyt maallisen vaeluksensa. Kun lisäksi sairaut ääneen valittivat tuskissaan ja kuumuus kiusasi äärettömästi, niin eipä ollut ihme, että olo tässä salissa minusta tuntui vähän kololta. Tuntui kuin olisin ollut tuonelan esikartanoissa.

Ilokseni minut jo seuraavana päivänä siirrettiin merimiehiä varten varattuun saliin, ja tunsin oloni heti huokeammaksi. Tässä huoneessa meitä oli miehiä neljätoista eri kansallisuutta. Olipa muuan suomalainenkin,

Raahesta kotoisin oleva mies, joka sanoi sairastavansa jotakin vikaa keuhkoissa. Ylilääkäri ja pappi sekä kaksi heidän seurassaan olevaa sairaanhoitajataria kävivät joka päivä aamupuolella sairaita katsomassa. Kun eräänä päivänä heidän saapuessaan olin nukahtanut vuoteeni viereen lattialle, nyhjäsi pappi minua kylkeen ja teki minulle kysymyksen, josta en ymmärtänyt muuta kuin sanan: »Katolik». Nyökkäsin unenpöpperössä ollen myöntävästi päätäni, ja seuraus tästä oli, että seuraavaksi ateriaksi minut käskettiin katolilaisien ruokasaliin, jossa ruoka oli huomattavasti parempaa, kuin isossa salissa. Siellä tavallisesti annettiin vain vehnäleipää ja riisilientä ruuaksi. Aterian jälkeen sain levätä sairaalan ihanassa puutarhassa. Mutta seuraavana päivänä pappi jo huomasi, etten ollut katolilainen, ja Eedenin portit olivat minulta sen jäljestä suljetut.

Laitos oli, kuten sittemmin sain kuulla, katolilaisten ylläpitämä, ja sentähden katolilaisia pidettiin paremmalla hoidolla.

Viikon sairaalassa oltuani sain omat vaatteet ylleni ja minulle ilmoitettiin, että saan lähteä. Ja tämän ilmoituksen jäljestä tuli hoitajatar luokseni resiiniöljykuppi kädessä ja vaati minua taasen tyhjentämään sen.

— Oi mamsell hyvä, eks snää sendä annais mnuullp paremppa läksiryppy, sanoin hänelle selvällä kotikau-punkini kielellä, mutta hän vain pudisti päätään vakavan näköisenä ja nosti kupin huulilleni.

— No, olkko menneks ny viäl tämä kert, sanoin hänelle, tyhjensin kupin, huusin hänelle: »good bye» ja läksin kiireesti pois tästä vähemmän hauskaasta paikasta. Rantaan tultuani näin ilokseni Sylfidin veneen

siellä. Jäin odottamaan sen palaamista laivaani eikä minun kauan odottaa tarvinnutkaan, ennenkuin kapteeni saapui kaupungista laiturille ja sitten lähdettiin redillä makaavaan Sylfidiin.

Sylfidin lastin purkausta jatkui yhä. Työn päätyttyä iltasin me saimme lähteä maihin, mutta vain puolet miehistöstä kerralla.

Eräänä lauantai-iltana meitä siis läksi 8 miestä kaupunkiin. Rannalle tultua sovimme niin, että yksi jää venettä vartioimaan, ja me muut palaamme veneen luo viimeistään k:lo 10 illalla. Jos joku siihen mennessä jää saapumatta, niin häntä ei odoteta, vaan lähdetään buuriin.

Kaupunkiin päästyä hajaannuimme eri tahoille. Esko ja minä jouduimme kuitenkin yhteen seuraan, sillä kapteenilla ei ollut 10 milreisin seteleitä tarpeeksi, vaan oli antanut minulle 20 milreisin setelin (1 milreis noin 3 senaikaista Smk.) ja pyysi minua ja Eskoa jakamaan sen keskenämme maihin päästyämme. Me poikkesimme siis erääseen kapakkaan, tilasimme kaksi lasia vino tintoa (punaista, hapanta viiniä) ja saimme siten rahamme vaihdetuksi, niin että jako voi tapahtua. Sen jäljestä menimme keskikaupunkiin ja poikkesimme vihdoin erääseen suureen ravintolaan. Istahdimme marmoripöydän ääreen ja tilasimme pullon viiniä itsellemme. Olimme jo juoneet lasin ehkä pariakin, ja Esko oli juuri täyttänyt lasit uudelleen, kun pöytäämme istahtaa lihava, jotensakin hyvissä pukimissa oleva mies, nyökkää meille päätänsä ja tyhjentää ilman muuta minun viinilasini.

— Katost tommost perhana Iikka, huudahti Esko. Mutta kun uusi tulokas samassa tyhjensi hänenkin

lasinsa, löi Esko häntä korvalle, niin että tuoli, jolla hän istui, kaatui ja mies kierähti pöydän alle.

— Tulp peräs ny, huusi Esko ja riensi ovea kohti. — Tämsis olois om bako paras.

Mutta minä en lähtenyt minnekään, koska tiesin olevani syytön koko jupakkaan. Sitä enemmän hämmästyin siis, kun kaksi mustaihoista poliisia lähestyi minua ja alkoi raahata minua ulos ravintolasta. Silloin suutuin ja tein sen tyhmyyden, että rupesin tekemään vastarintaa. Tyrkkäsin murjaanit syrjään, otin tuolin käteeni ja sanoin: »Tulkka vaa, saastase murjaani, mutta varjelkka silmän, gullamuruse.» Pian oli ympärilläni 6 tai 7 poliisia, yhtä mustia kaikki, ja kaikkia heitä minä tervehdin tuolin heilahduksella, joka aina kaasi yhden miehen. Kaksi tuolia olin jo hakannut heihin säpäleiksi ja olin juuri saanut kolmannen käsiini, kun tunsin nuoransilmukan lentävän kaulaani. Samassa alettiin sitä lujasti kiristää, joten voimani herpautuivat, ja he saivat minut viedyksi ulos. Kaulassa nuoransilmukka, jonka jatkoa piteli muuan poliiseista, sain asettua kahden ratsupoliisin väliin, ja niin sitä lähdettiin vankilaan. Jos hiukankin yritin vastarintaa, vedettiin kaulassa olevaa nuoraa kireämmälle, että olin vähällä tukehtua.

Vankilaan saavuttuani alkoivat siellä olevat poliisit mukiloida minua lyhyillä puupalikoillaan niin armottomasti, että vihdoin pyörriin heidän käsissään, enkä milloinkaan unhota sitä selkäsaunaa, minkä silloin sain. Tultuani taasen tajuihini havaitsin makaavani jonkinlaisen häkin lattialla. Tämä häkki oli jotakuinkin samanlainen kuin ne laitokset, joissa Raumalla markkinoiden aikana olin nähnyt villiä eläimiä säily-

tettävän. Tämä oli vain jonkin verran suurempi kuin Raumalla näkemäni. Lattia oli noin 2 metriä kummaltakin sivulta, korkeus oli niinkään noin 2 metriä. Vahvat, tiheässä olevat rautakanget muodostivat häkin seinät ja katon. Mutta jos olikin häkki hiukan suurempi kuin ne, mitkä olin ennen nähnyt, niin oli siinä asuja miakin enemmän. Sillä paitsi minua makasi häkin lattialla kaksi italialaista. Ilma oli kovin huono tässä vankilalaitoksessa, sillä käymälä sijaitsi yhdessä häkin nurkassa.

Seuraavana päivänä, sunnuntaina siis, koetin elein saada vartijani ymmärtämään, että pitäisi saada ruokaakin vähitellen, mutta tälle merkkikielelleni poliisit vain nauroivat.

En tiedä milloinkaan joutuneeni kärsimään niin paljon kuin tässä Rio de Janeiron vankihäkissä. Paikani olivat kipeät pahoinpitelystä, nälkä vaivasi ja kaikkein pahimmin vaivasi huono ilma ja kuumuus häkissä. Hammasta purren ja äärimmilleen voimiani ponnistaen sain kiivetyksi häkin kattoon, jossa jalkojeni ja käsieni varassa koetin pysytellä niin kauan kuin suinkin, sillä ylhäällä häkissä oli ilma parempaa kuin lattialla. Riipuin siis enimmäkseen katossa kuin apina ikään.

Kun ei seuraavana päivänäkään mitään muutosta parempaan päin ilmennyt tilanteessa, täytyi minun ruveta keksimään jotakin pelastuskeinoa. Olin huomannut, että toisella italialaisella oli sanomalehti taskussaan. Pyysin häneltä sitä ja sainkin sen. Repäsin siitä kaksi palasta ja pannen liikkeelle kaiken englannin kielen taitoni kirjoitin lyijykynällä, joka onneksi oli jäänyt taskuuni, kumpaisellekin palaselle sanat: »Olen vankilassa. Tulkaa auttamaan.» Toiseen paperiliuskaan kir-

joitin osoitteeksi: Venäjän konsulaatti ja toiseen: Fregatti Sylfid, kapteeni Henriksson, Rio de Janeiro. Anoin ne eräälle poliiseista, joka oli muita hiukan ystävällisempi, ja lupasin hänelle englannin punnan vapaaksi päästyäni. Hän sanoi toimittavansa paperiliuskat perille.

Aloin siis odottaa tuloksia tästä toimenpiteestäni, mutta ei sinä päivänä mitään seurauksia siitä kuulunut eikä seuraavanakaan. Mutta sitä seuraavana päivänä, siis keskiviikkona illalla, avattiin häkin ovi ja minun käskettiin astua ulos erään univormuun puetun herran puheille. Hän kysyi heti, osaanko puhua englannin kieltä. Vastattuaani osaavani sitä jonkin verran käski hän poliisien poistua, ja minä jäin hämmästyneenä odottamaan, mitä nyt seuraisi. Samassa tuli huoneeseen erittäin hienosti puettu nainen, joka, vaihdettuaan muutamia sanoja edellämäinitun herran kanssa, alkoi pitää minulle pitkää englanninkielistä puhetta, josta en montakaan sanaa ymmärtänyt, sillä englannin kielen taitoni rajoittui silloin melkein vain siihen, mitä Lemssan kallion koulussa olin oppinut. Onneksi teki nainen, lopetettuaan puheensa, muutamia sellaisiakin kysymyksiä, jotka olin oppinut tuntemaan ja joihin osasin vastata Lemssan koulun oppikurssin mukaisesti. Ja kyllä minä nyt muistin honottaakin. Taisin honottaa liiaksikin, koska herrasmies iloisesti hymyili kuullessaan vastaukseni.

Sitten seurasi pitkä keskustelu naisen ja herrasmiehen välillä ja, kun se oli päättynyt, käskettiin poliisit sisälle. Hetken päästä poliisit poistuivat, mutta palasivat takaisin tuoden minulle kaikki pikkuesineet, jotka olivat olleet taskussani, kun vankilaan saavuin. Vain rahani,

kolme milreisiä, olivat he katsoneet heille kuuluviksi. Ja kun näin olin saanut omaisuuteni miltei täysin palautetuksi, avattiin minulle vankilan ovi ja ilmoitettiin, että olin vapaa.

Puhdas ulkoilma vaikutti miltei juovuttavasti minuun. Nautin siitä pitkän ajan syvin hengähdyksin, ennenkuin jatkoin matkaani. Mutta minne päin minun oli suunnattava askeleni tässä oudossa kaupungissa, siitä ei minulla ollut edes hämärintä aavistusta. Vankilan henkilökunnalta en uskaltanut kysyä, sillä pelkäsin, että he voivat väärinkäsittää minut ja sulkea minut jälleen kauheaan häkkiinsä.

Läksin siis harhailemaan eteenpäin. Vihdoin rohkaisin itseni, pysäytin erään vanhanpuoleisen, hyvänluontoiselta näyttävän herrasmiehen ja sain hänet ymmärtämään, että tahdoin päästä satamaan. Hän viittasi kädellään, mihin suuntaan minun oli mentävä, ja minä jatkoin matkaani hänen ohjauksensa mukaan. Vihdoin aloin tuntea meren hajua sieraimissani, ja nyt näytti maailma silmissäni valoisaalta, vaikka tiesin yön ja pimeyden olevan lähenemässä.

Mutta yhtäkkiä häipyi viihtyisyyteni, ja minua rupeesi vaivaamaan kalvava nälkä. Oltuani neljä vuorokautta syömättä alkoi ruumis nyt vastustamattomalla voimalla vaatia ravintoa. Ei ollut niinkään helppo ensi hätään ratkaista kysymystä, miten nämä vaatimukset voitaisiin tyydyttää, kun miehellä ei ollut pennin pyöryläistä taskussa enkä ummikkona voinut saada ketään selityksiä ymmärtämään. Mutta on sitä merimies vaikeammistakin tilanteista suoriutunut. Ei muuta kuin takki ja liivi pois yltä. Siinä ovat ruumiinverhot, paljonko maksatte näistä? — Yhden milreisin, vas-

taa kapakan isäntä ja lyö rahat pöytään vaatemytyn viereen. Minä pistän milreisin taskuuni ja kapakan isäntä korjaa pois takkini ja liivini. Ja nyt riisun vielä kenkäni ja asetan nekin myyntipöydälle. Toinen milreisi uppoaa taskuuni ja kenkäni menevät etsimään takkiani ja liiviäni. Mutta samassa alkaa päätäni pyörryttää ja nälkäni on kuin pois pyyhitty. Haen istuinpaikan itselleni. Tunnen itseni kovin heikoksi ja väsyneeksi. Ymmärrän, että kaikki riippuu liian pitkästä paastoamisesta ja että ruokaa on nautittava varovasti ja vähin erin. Ostan siis vain kaksi sardiinia ja palasen leipää. Lasi viiniä päälle ja jo alkavat elinvoimat taas palata. Nälkä rupeaa taas ahdistamaan minua, mutta minä en tyydytä sitä äkkiä. Siirryn toiseen kapakkaan ja vahvistan kassani myymällä paitani. Muuan musta pakana himoitsi vielä housujanikin, mutta niistä en luopunut. Odottelin vielä parisen tuntia, mutta pitteimmältä en jaksanut taistella nälkääni vastaan. Ostin hyvän liha-annoksen ja join viiniä palan paineeksi.

Muutama vähäarvoinen kolikko taskussani lähdin satamalaiturille. Kello oli yli 10, joten tiesin, että nyt ovat soutajain taksat 5 milreisää Sylfidiin kuljetuksesta. — Jos ei Sylfid jo ole ehtinyt lähteä uusille matkoille. Sitä kaikkein pahimmin pelkäsin. Ensimmäinen soutajille tekemäni kysymys oli siis: »Vieläkö Sylfid on redillä?» — »On, kyllä on», vastasivat soutajat ja nyt aloin taivuttaa heitä viemään minua tähän laivaan sillä ehdolla, että perille päästyäni vasta maksan soutupalakan. Mutta ei kukaan lähtenyt. Sanoivat tuntevansa asiat hyvin ja ettei perille tultua siis ollut rahaa saata-vissa sen paremmin kuin rannassa. Hartaasti pyydettyäni kaksi neekerinuorukaista vihdoin suostui viemään

minut perille ja niin lähdin kohti uivaa kotiani neekeripoikien iloisesti laulaessa.

Perille päästyäni kävi, niinkuin soutajat olivat ennustaneet. Ei kumppaneillani buurissa ollut penniäkään rahaa eikä kapteenia voinut lähteä herättämään. Ei auttanut muu kuin antaa joitakin vaatekappaleita neekeripojille maksuksi soudusta.

— Misä helkkris snää ole oll? utelivat kumppalini ja etupäässä Esko, kun olin selviytynyt soutajista.

— Kyll mnää ole snuun dähtes, Esko, saannk kärssi niim bali, ettei stää kukka ihmne uskois. Fangeudes mnää ole oll, brasiljaises fanguones ja se on dylkki paikk, poja.

— Mikses lähtenn liässuhu niingo mnää?

— Mitä mnää liässuhu olsi lähtennk, kon en mnää mittäm baha ollt tehn. — Syytön mnää oli.

— Olsi andanns syyttömytes pannk kipakkas käymä vähä taajemin gon davalist, niis olis ollp pali pareve, ko ettäs jäi sinn istuma niingo mikäkin dohro.

Sellainen oli lohdotus, minkä Eskolta sain. Suuttuneena ja väsyneenä paiskauduin koijaani maata ja nukuin raskaasti seikkailujeni jäljestä.

Seuraavana aamuna kertoi hyväluontoinen kapteenini, että hän oli pannut toimeen etsiskelyn katoamiseni johdosta. Oli kysytty vankiloistakin, oliko minun nimistäni miestä jossakin niistä, mutta vastaus oli ollut kielteinen. Niin ollen luultiin minun tavalla tai toisella heittäneen henkeni. Kuka minut vihdoinkin oli vankeudesta vapauttanut, jäi sekä kapteenille että minulle arvoitukseksi. Venäjän konsulaatin ansiota se ei ollut, sen tiesi kapteeni. Luultavinta oli, että joku ravinto-

lassa olleista, joka tunsi syyttömyyteni, oli ryhtynyt vapauttamishommiin.

Hyvissä ajoin olin saapunut takaisin Sylfidiin, sillä se oli nyt lähtövalmiina ja sen määrä oli purjehtia painolastissa Australiaan Albanyn kaupunkiin oortेरille s.o. sieltä saatavia lähempiä määräksiä vastaanottamaan.

Samana päivänä iltapuolella nostimmekin ankkurin ja suuntasimme kulkumme hyvän hankatuulen kuljetamina uutta päämääräämme kohti. Ilmat ja tuulet suosivat meitä, kunnes olimme saapuneet Afrikan eteläkärjen kohdalle. Siellä me jouduimme kovan myrskyn kouriin. Kuljimme pari vuorokautta vain liivari ja alamarssipurjeet levällään. Tämän seudun vedet ovatkin tunnetut kovin myrskyisiksi ja erittäinkin se reitti, minkä Sylfidin päällystö oli valinnut. Me sivuutimme nimittäin Afrikan eteläkärjen paljon etelämmältä kuin tavallista. Tätä reittiä kulkevat vain hyvät ja hyvin varustetut laivat käyttäen hyväkseen siellä vallitsevia länsituulia. Me emme siis tällä matkalla ollenkaan nähneet Afrikan mannerta. Vain muutamat sen eteläpuolella olevat saaret häämöttivät kaukana pohjoisessa. Ilma oli kylmää, joten villapaidat haettiin esille, ja kintaat kädessä seisojien ruorimies rattia pidellen.

Kauniilla ilmoilla pyytelimme näillä vesillä albatrosseja, eräs lokkien (kalakaijojen) näköinen, joutsenen kokoinen lintu, jonka siipien kärkien väli on noin 3 metriä. Niitä oli helppo saada. Me emme kuitenkaan pyytäneet niitä koukulla, kuten merimiesten tapana yleisesti on, vaan laitoimme lintua vähemmän vaivautuvan pyyntikojeen siten, että metallilevykolmioon, jonka kukin sivu oli noin 8 cm pitkä, leikattiin niin suuri

kolmionmuotoinen reikä, että metallilevyä jäi joka sivua kohti noin 1.5 cm leveä ala. Sitten kierrettiin läskiä ympäri kolmion sivujen ja yhteen kolmion kulmaan tehtiin reikä, joka oli siiman kiinnityskohtana. Albatrossi löi aina nokkansa keskelle pyydystä, nokka upposi reikään ja kun siima pingotti, pysyi lintu lujasti kiinni pyydyksessä, joten se voitiin vetää kannelle. Me saimme näistä linnuista paljon käyttökelpoista tavaraa. Niiden ohuista sääriluista teimme piipun varsia, nokista tuli komeita kävelykepin kahvoja, höyhenillä täytimme pieluksemme ja lihat me söimme. Eikä liha paljon hylkeenrasvalta maistunutkaan, sillä meillä oli erinomaisen hyvä ruuanlaittaja, stewardi (lue: stjuerd), joka osasi tehdä hyvää ruokaa huonommistakin aineista. Hän oli ainoa ulkomaalainen joukossamme. Oli Ruotsinmaalta ja sanoi aina, kun hän oli valmistanut ruuan: »smakar bra», maistuu hyvältä, joten me nimitimmekin häntä »Maakarpraaksi».

Mutta oli meillä paitsi albatrossien pyyntiä muutakin tavallisesta poikkeavaa ajanvietettä lomahetkinä. Eläjiä luku Sylfidissä oli nimittäin lisääntynyt kolmella kissanpojalla ja papukaijalla. Kissanpoikien emä meillä oli mukana jo Lontoosta lähtiessä, mutta tätä seikkaa en ole muistanut tähän asti mainitakaan, sillä se oli niin rutilaiska olento, ettemme moista olleet ikinä nähneet. Se makasi päivät pitkät kapiisissa ja nousi makuupalkaltaan vain, kun nälkä tai jano tai jokin muu välttämätön asia niin vaati. En ole tosiaankaan, en ennen enkä jälkeen, tavannut niin intohimotonta eläintä kuin tämä Sylfidin kissa oli. Rio de Janeirossa ollessa emme havainneet minkäänlaista muutosta kissamme elämäntavoissa, ja kun väripuuta kuljettavissa proomuissa

asustavat kissat kävivät Sylfidissä englantilaista sukulaistaan tervehtimässä, niin yhtä laiskana tämä vain loikoili kapiisin loukossa eikä ollut vieraista tietävinnäänkään. Meitä siis suuresti ihmetytti, kun se eräänä yönä oli pyöräyttänyt kolme poikasta. Mutta ilomme oli vielä suurempi kuin ihmettelymme, sillä tiesimme saavamme hauskoja leikkikumppaneita noista kolmesta uudesta tulokkaasta.

Papukaijasta ei meillä ollut hauskuutta kuin yhden ainoan kerran. Se oli laiska sekin eikä oppinut puhumaan, vaikka me kaikki ja erittäinkin »Maakarpraa» koetimme opettaa sitä. Se kärsi sitä paitsi jonkin verran kylmistä ilmoista ja sentähden stewardi pitikin sitä usein häkissä timperin ja puosun ruffissa. Eräänä iltana sitten, kun vapaavahti juuri oli levolle menossa, niin me kuulumme jonkun puhuvan kapiisissa.

— Mitäst se stuuertt ny viäl näi hilja ehtost kohki ja pauha siällk kapiisis, sanoi Esko vihdoin.

— En ymmär, mutt mennäst kattoma, vastasin hänelle.

Me raotimme siis hissuksissa kapiisin ovea, mutta sen tehtyämme purskahdimme raikuvaan nauruun ja huusimme kumpपालeillemme: »Tulkkast, pojak kattoma!»

Pian olivat kaikki kannella olevat miehet kapiisin ovella uteliaisuuttansa tyydyttämässä. Ja katsottavaa siinä olikin, sillä laatikossa kissanpoikien joukossa istui papukaija. Tuon tuostakin se nokki kissanpoikaa ja sanoi: »Smakar bra, smakar bra.»

— Tul ny vähä äkkim bois siäld, puosu sanoi katsottuaan ja kuunneltuaan hetkisen papukaijan peliä. — Tulp pois, sillett ko noitten golme emä tlee takasi, niin gyll snuu lihas sillo maakar praa se suus. Se o viss asi se.

Tämän sanoessaan otti puosu papukaijan kiinni ja vei sen takaisin häkkiinsä. Se oli saanut irti yhden rottingista tehdyn häkkinsä seinäpuoloista, päässyt häkistä ulos ja pistäytynyt tarkastamassa kapiisia. Tietysti häkki nyt laitettiin parempaan kuntoon, sillä kun papukaija oli osoittautunut oppivansa puhumaan, niin oli sen arvo ja merkitys suuresti kohonnut sekä meidän että erittäinkin sen isännän silmissä.

Kierrettyämme Afrikan eteläkärjen saimme suotuisia ilmoja ja tuulia ja 63 vuorokautta sen jäljestä kuin olimme Rio de Janeirosta lähteneet laskimme Sylfidin aunkkurin Albanyn satamaan. Sinne päästyämme saimme käskyn lähteä noin parin tunnin purjehdusmatkan päässä olevaan Smoky Bayn satamaan ottamaan Europaan vietävää vehnäjyvälastia.

Smoky Bayssa tuotiin lasti proomuilla Sylfidiin, joka makasi noin $2\frac{1}{2}$ englannin penikulman päässä rannasta. Meitä miehiä ei laskettu ollenkaan maissa käymään, sillä päällystö pelkäsi, niinkuin oli syytäkin pelätä, että me karkaisimme maihin päästyämme. Australiassa maksettiin nimittäin silloin hyviä päiväpalkkoja työkykyisille miehille. Ei ketään meistä näin ollen otettu soutajiksikaan, kun kapteeni kävi maissa, vaan pranttispojat määrättiin aina siihen toimeen.

Esko oli kuitenkin kaikista toimenpiteistä huolimatta vakavasti päättänyt tavalla tai toisella jättää Sylfidin. Eräänä päivänä hän siis meidän päivällistä syödessämme sanoi: »Älkkäm, boja, ihmetelkk, jos mnää pyäryn duall ruumas, kon daas tyähö ruveta.»

Ja aivan oikein. Kun taasen jatkoimme hietapaino-lastin purkamista ruumasta, heittäytyi Esko selällään alas korkealta hietavallilta, niin että hiekka pölyysi hä-

nen ympärillään. Hän oli tajuttomana, silmät kieppuivat kummallisesti päässä, suusta tuli vaahtoa ja hengitys heikkeni heikkenemistään. Esko oli tietysti pitänyt vaarin, että kapteeni oli lähettyvillä, ja tämä riensikin heti apuun, kun hän näki, miten Eskon oli käynyt. Ensin käski kapteeni tuoda vettä ämpärillisen ja alkoi sillä valella Eskon otsaa, mutta kun taudin oireet vain pahenivat, niin antoi kapteeni käskyn sijoittaa Eskon tyhjään hiekkalaatikkoon ja hiivata hänet kannelle. Sieltä Esko siirrettiin veneeseen, kaksi pranttispoikaa komennettiin kantajiksi, ja niin lähti kapteeni viemään Eskoa maihin lääkärin luo. Veneessä makasi Esko äkkiä kokoon kyhätyillä paareilla, ja maihin päästyä saivat pranttispojat kantaa paaria ja niillä henkihieverissa makaavaa Eskoa. Mutta kun oli kuljettu vähän matkaa ja tultu lähelle rannalla kasvavaa metsää, niin sanoi Esko voivansa hiukan paremmin ja pyysi saada omin voimin koettaa kävellä, ettei pranttispoikia niin kovin rasitettaisi.

Esko sai siis yrittää nousta paareilta, mutta tuskin hän oli päässyt jaloilleen, niin alkoikin hän juosta metsää kohti, minkä koivista lähti, ja pranttispojat tietysti hänen jäljessään.

Esko osoittautui kuitenkin huomattavasti paremmaksi juoksijaksi kuin pranttispojat ja hän oli jo päässyt metsän laitaan, kun muutamat siellä olleet alkuasukkaat nähdessään jonkinlaisessa virkapuvussa olevien miesten ajavan Eskoa takaa kiirehtivät häntä vastaan, ja niin Esko pian oli joutunut kiinni. Ymmärtää sen, että Esko sai kovat nuhteet kapteenilta, ja että pranttispojat tekivät pilkkaa hänestä ja hänen sairaudestaan. Huonolla tuulella ollen hän siis palasi buuriin ja sähisi

hampaittensa raosta: »Pahuksem bränttispoja! Eng mnää koht sanonnk, ko mnää ne näi, ett harmi meill heist tlee olema! Ja ko heills sitt viäl pitä oleman domne uniformun dapane ylläs.»

Mutta kun merimies kerran saa päähänsä, että hän karkaa, niin hän yrittää karata yhä uudelleen ja uudelleen vastoinkäymisistä huolimatta. Hän ei kysy sitä, onko hänellä toivoa päästä paremmille palkoille tai parempiin oloihin, hänen pitää karata, kun se ajatus kerran on vallannut hänen mielensä. Niin oli Eskonkin laita ja hänen karkaamishalunsa oli sitä ymmärrettävämpi, kun palkat Australiassa olivat lähes kaksi kertaa paremmat kuin Syfidissä. Meillä nuoremmilla matruuseilla oli nimittäin, kuten sanottu, 30 Smk kuussa ja vanhemmilla 60 Smk.

Esko siis hautoi uusia karkaamissuunnitelmia ja vihdoin hän päätti merimiesarkkunsa avulla yrittää päästä maihin. Siinä tarkoituksessa hän irroitti siitä kannen, tilkitsi kaikki sen saumat, tervasi sen päältä ja maalasi mönjävärillä sisältä. Aikansa sen kimpussa rehkittyään hän vihdoin sanoi: »Jaaha, nyt tämäv vakam bidäis olema siink kunnos, ett se pitä vetes. Mutt kyll mar mnää ankrin gans tarvitte, ettän taedam bysät välill, jos niin darvita.» Eikä aikaakaan, niin hän oli jostain kaivanut esille noin 8 kilon painoisen jalkaplokin, johon hän oli kiinnittänyt kymmenkunnan metrin pituisen, sormenvahvuisen nuoran ankkurikettingin virkaa tekemään. Tarkasteltuaan sitten vielä kerran ulkoa ja sisältä kättensä työtä hän julisti: »Ko ensmäinen gaunis ehto tlee, ni sillon dämä laev lähte.»

Me varoitimme häntä kaikin mokomin yrittämästä sellaisen kojeen varassa antautua oikullisen meren val-

taan, mutta Esko ei ollut niitä miehiä, jotka ensi tingassa luopuvat aikeistaan. Hän hankki vedellä täytetyn pullon ja aimo leipämäärän arkkunsa ja eräänä iltana hän sitten pimeän tultua laski arkkunsa ankkurineen ja proviantteineen mereen. Jo ennen pimeätä hän heittämällä lastuja mereen oli ottanut selvän siitä, että virta kulki maata kohti ja varmana menestyksestään hän siis sanoi meille: »Hyväst nyp, pojat, sanokka huamen gapteenill, ett Esko käsk tervettä ja sanno, ett hän men merimiäs-skriinisäs Melbournehe oortelill.» Sen sanottuaan hän pitkä lauta kädessä laskeutui köyttä myöten alas ja ilmoitti hetken päästä istuvansa arkussaan. Mutta samassa me kuulumme polskauksen sieltä alhaalta ja hetken päästä me voimme erottaa ihmisen pään veden pinnalla. Me heitimme köyden sinne ja vähän ajan päästä me hilasimme Melbourneen lähteneen kumppalimme takaisin Sylfidin kannelle.

— Se ol se pahapolve ankkur, kon dämän glummin doimem ban. Se liäratt, se pahus, toisells siull ja sillon goko mnuu rustingin geikatt ja men ankkreines pohjaha, nii ett kihatt. Pahus soikko sendä. Mutt yritetä uus kert ja ilma ankkri. Se ankkur ol kamal kapen.

Seuraavana aamuna Esko uskoi minulle, ettei hän ollut saanut koko yönä unta silmiinsä, kun häntä niin kovin oli harmittanut epäonnistumisensa. Ja sitä ank-kuria hän vieläkin haukkui.

Jo samana päivänä näin hänen kokoilevan lankkuja keulalavan (pakin) alle. Kun kysyin, mitä hän niillä tekee, sanoi hän vielä tänä iltana laittavansa niistä lautan, jolla hän lähtee maihin. Näitä lankkuja oli neljä, kukin noin neljän metrin pituinen. Ne hän illalla

sittoi köyden avulla lujasti yhteen ja laski näin valmistuneen lauttansa mereen. Hänellä oli hyvä tilaisuus tällä kertaa valmistaa karkaamistaan, sillä kapteeni oli maissa.

Taasen jätti hän meille hyvästit, laskeutui pitkä lautansa kädessään köyttä myöten alas lautalleen, heilautti hattuaan ja laski irti laivan kyljestä. Me kuulimme vain hänen melovan ja hiljaa hyräilevän lempilauluaan:

Mitä sinä tyttö turhia meinaat
Eihän se meidän passaa,
Kun sinä olet komea talon tyttö
Ja minä olen kulkemassa.

Mutta vähitellen oli pimeys ja enenevä etäisyys niellyt kaikki elonmerkit Eskosta.

Minne hän tällä karkumatkallaan vihdoinkin joutui, siitä ei ole koskaan saatu eikä luultavasti milloinkaan saada varmaa tietoa. Mutta koska muutama päivä sen jäljestä hänen lauttaansa kuuluneita lankkuja oli ajautunut rannalle, on todennäköistä, että merivirta oli Eskon lähdettyä kääntynyt aavoille ulapoille, joilla hänen lauttansa oli särkynyt ja hän joko hukkunut tai joutunut haikalojen saaliiksi. Ja näin oli Eskon satu lopussa.

Muutamia päiviä Eskon kadottua karkuretkelleen oli Sylfid täydessä lastissa ja valmis lähtemään uuteen määräpaikkaansa Falmouthin kaupunkiin Englannissa. Niinkuin Australiasta Euroopan pyrkivien purjelaiivojen tapa ja täytymys pasaadituulien tähden on, kulki suunniteltu matkamme nyt Etelä-Amerikan etelä-

puolelta Atlantin valtamerelle ja sen poikki Englantiin. Meidän tuli siis tällä matkalla kiertää merimiesten kesken huonossa huudossa oleva Cap Horn, Etelä-Amerikan eteläinen kärki. Ja kyllä tämä kohta matkastamme osoittautuikin maineensa arvoiseksi, sillä vähällä piti, ettei Sylfidin miehistö joutunut lisäämään niiden tuhansien uhrien lukua, joiden luut valkenevat valtameren pohjalla näillä seuduin. Niissä monissa myrskyissä, joiden kanssa saimme »nurkkaa» kiertäessämme taistella, pääsi kerran valtavan suuri hyökyaalto perästä sisään tullen pyyhkäisemään puhtaaksi kaikki, mitä irtonaista oli Sylfidin kannella. Se kiskoi irti ja vei mennessään pelastusveneetkin sekä siirsi skanssin paikoiltaan. Ikään kuin ihmeen kautta saivat kannella olevat miehet kiinni jostakin rikkiin kuuluvasta köydestä ja pelastuivat siten joutumasta yli laidan, missä varma kuolema heitä olisi ollut odottamassa.

Cap Hornin kierrettyämme oli meillä mitä suotuisimmat ilmat ja hyvät tuulet. Neljä ja puoli kuukautta Australiasta lähdettyämme lasi Sylfid ankkurinsa Falmouth'in satamaan. Palvelusaikani tässä laivassa oli nyt päättynyt ja olin suorittanut ensimmäisen purjehdukseni maapallon ympäri.

III.

LÄNSIRANNIKOLLA PURJEHTIMASSA.

Muistiini olivat pysyväisesti painuneet Linnun Jussin sanat, ettei merimies ole täysin nimeänsä ansainnut, jos hän ei ole purjehtinut myöskin niitä reittejä, joita merimiespiireissä nimitetään länsirannikolla (West coast) kulkemiseksi. Länsirannikolla tarkoitetaan silloin Amerikan ja erittäinkin Etelä-Amerikan länsirannikkoa.

Olin ollut taasen poissa kotoani useita vuosia, olin muun muassa oleskellut Australiassa osaksi maissa työskennellen, osaksi Australian rannikkoa purjehtien, mutta ei vielääkään kohtalo ollut ohjannut kulkuani länsirannikolle. Vasta v. 1912 tapahtui tämä Linnun Jussin mielestä välttämätön merimiesmaineeni täydentäminen.

Olin palannut Australiasta Europaan eräällä saksalaisella parkkilaivalla, joka toi vehnälastin Rotterdamin kaupunkiin Hollannissa. Kun sitoumukseni mukaan olin vapaa palveluksestani Rotterdamiin saavuttuamme, maksettiin minulle nyt suorittamatta oleva palkkani. Kukkaro pullollaan hollantilaisista 10 guldenin rahoista astuin siis vaatesäkkineni ja merimiesarkkui-
neni maihin ja valmistauduin asuntoa itselleni etsimään. Istahdin arkulleni, panin tupakaksi ja nautin sanomat-
tomasti siitä, että olin täysin vapaa enkä kenenkään

komennettavana. Ei tarvinnut pelätä, että kapteeni käskisi tekemään yhtä tai toista tai että jompikumpi perämiehistä keksisi minut rauhassa tupakoimassa; ei ollut puosukaan kintereilläni närisemässä, ei ollut tämän pojan käskijätä sillä kertaa lainkaan, ja sentähden maistuin tupakka niin mainiolta, kun siinä istuskelin laiturilla katsellen muiden ahertamista ympärilläni.

Siinä hetken istuttuani lähestyy minua mies, joka tehtyään muutamia henkilöllisyyttäni ja matkojani koskevia kysymyksiä tarjosi minulle asunnon erittäin hyvässä merimiesten täysihoidolassa (Boardinghouse), kuten sanansa kuuluivat.

— Asunto mnää täsä juur ole meinann lähti hakema, vastasin minä miehelle ja otin vastaan hänen tarjouksensa. Kahdeksan guldenia viikossa oli maksu täysihoidosta ja etukäteen oli maksettava aina viikolta. Laskin siis vaaditun rahamäärän uuden tuttavani käteen, hän heitti säkkini selkäänsä ja minä arkkuni, ja niin sitä mentiin. Mutta kyllä minä perille päästyäni katkeroitunein mielin muistin vanhan suomalaisen sananparren: »Ei pidä ostaa sikaa säkissä», sillä vuokraamani asunto oli pieni, viheliäinen lokero erään nelikeroksisen talon laudoista rakennetussa ullakkokerroksessa. Lokerossa oli kaksi vuodetta, yksi pöytä ja yksi tuoli. Nurkassa seiso i rautakamiina. Heti ensi silmäyksellä näin, että olisi kurjaa asua erittäinkin näin kylmänä vuodenaikana tällaisessa komerossa, ja näin ollen pyysin äijää antamaan rahani takaisin. Mutta hän vain nauroi tällaiselle puheelle ja kehui asuntoa erinomaiseksi.

Siinä riidellessämme, tuli lokeron toinen asukas kohtiin ja sanoi selvällä suomen kielellä: »Ei hyädyt ri-

dellt tua roiston gans, muttkon dyttyk kauppahas taikk jättä rahas hänell ja lähti muill markknoill.»

Eikä siinä asiassa muuta ratkaisun mahdollisuutta ollutkaan, sillä eihän toisesta maailman äärestä toiseen liikkuva merimies voi ajatellakaan oikeudenkäynnin alkamista kaikkien konnien kanssa, jotka kynivät hänen vaivalla ja alituudessa hengenvaarassa ollen ansaitsemansa rahat. Jäin siis toistaiseksi tähän »erinomaiseen» asuntoon ja söin kanssavuokralaiseni seurassa joka ateriaksi niitä sillipullia, joita isäntämme kahden puupalikan avulla erittäin taitavasti valmisti. Kohtalotoverini nimi oli Antti Kana. Hän oli kotoisin Viipurin puolelta. Sanoi asuneensa jo kaksi päivää tässä paikassa vilua ja nälkää kärsien, sillä ruoka oli huonoa ja kamiina epäkunnossa. Ainoa hyvä puoli oli se, että kaikkialla vallitsi mitä kiitettävintä puhtaus. Vuodevaatteet olivat häikäisevän valkeat, samoin pöytäliinat, astiat puhtaat, ja suureksi huviksemme meille aina tuotiin pöytään puhtaat, syödessä leuan alle pantavat ruokailuliinat. Me olisimme mielellämme vaihtaneet tämän ylellisyyden häränlihaan tahi johonkin muuhun sillipullaa vahvempaan ruokaan. Mutta sellaiset mieliteot saivat nykyisissä oloissamme jäädä hurskaiden toivomusten sarjaan. Ei auttanut muu kuin tyytyä osaansa ja koettaa tuntea jonkinlaista mielihyvää sen johdosta, ettei kukaan enää vastedes saisi meitä tekemään kanssansa sopimusta täysihoidosta, ennenkuin olisimme saaneet ottaa selvän siitä, minkälaista tarjolla oleva täysihoito oikeastaan on.

Mutta aikansa kutakin, sillä jo kolmantena päivänä Rotterdamiin saapumiseni jälkeen otin hyyryn Lotosnimiseen norjalaiseen teräsfregattiin. Kuukausipalkka

oli 60 Norjan kruunua. Mynsträys tapahtui Norjan konsulinvirastossa, ja seuraavana päivänä oli miehistön oltava buurissa. Paitsi päällystää oli laivassa 25 miestä sekä lisäksi 4 saksalaista nuorukaista, jotka seurasivat mukana laivassa merimiestaitoa oppiaksensa. He olivat kaikki nähtävästi sivistyneistä kodeista. Miehistö oli seitsemää eri kansallisuutta edustava ja keskustelukieli oli näin ollen englannin kieli.

Kaikille miehille annettiin etukäteen osa palkasta, mutta ei rahassa, vaan eräälle kauppahuoneelle asetettuna maksuosoituksena eli shekkinä. Kun minunkin täydentääkseni vaatevarastoani täytyi ottaa etukäteen palkkaa ulos, sain kokea, kuinka vaikeaa oli saada shekki rahaksi muutetuksi. Boardinghousen isäntä olisi sen kyllä vaihtanut rahaan, mutta hän vaati 10 guldenia itselleen vaihtopalkkaa. Kun koko shekki oli 36 guldenin määrälle kirjoitettu, olisi vaihtopalkka siis tehnyt lähes kolmannen osan shekin määrästä. Olin sentään tullut tuntemaan tämän isäntäni niin petolliseksi, etten onneksi suostunut hänen ehdottamaansa kauppaan. Kulkiessani sittemmin lautalla erään läpi kaupungin menevän kanavan poikki neuvoi lauturi minua kääntymään Black Brown'in, erään neekerin puoleen, joka pitää boardinghousea laitakaupungilla. Läksin siis Black Brown'ia hakemaan ja pian olinkin minulle osoitetun Café Jamaican N:o 61 edustalla. Astuin sisälle kahvilaan.

Täälläkös vasta elämää oli! Salissa oli noin 30 neekeriä, joista joku aina väliin soitti ja muut tanssivat, niin että hiki virtana valui. Aina väliin joku heistä huutaa hihkasi antaakseen enemmän vauhtia notkeille ruumiinliikkeille. Miesten ja naisten räikeän kirjavat

vaatekappaleet, jotka kehystivät hiestä kiiltävää, mustaa ihoa, vilkkaat liikkeet, naurun kikatukset ja riemun kirkkaisut muodostivat yhteensä niin lapsellisen huolettoman elämänilmauksen, että jäin hetkeksi ihmetellen katselemaan tätä menoa, kunnes huomioni lopulta kääntyi salin nurkkaukseen. Siellä istui kahareisin makaavassa asennossa olevalla oluttynnyrillä vahvarakenteinen, musta mies kultaiset sankalasiset päässä, pitkävartinen posliinikoppainen piippu suussa ja suuri sinettisormus vasemman käden etusormessa. Hänen naamansa loisti kuin täysikuu ja suunsa oli vetäytynyt niin leveään hymyyn, että se ulottui miltei toisesta korvasta toiseen.

— Tua mahta ollt talo isänd, sanoin itselleni ja läksin tervehtimään häntä. Puhuttelin häntä englannin kielellä, mutta kai hän ääntämisestäni huomasi, minkä maan miehiä minä olin, koska hän heti vastasi minulle: »Eiköst olis pareve, ett mep puhuisi suomi, ni me ymmärän doissian yhthyvi ja kukatiäs paremingi?»

Tietysti minä mielihyvällä suostuin tähän hänen ehdotukseensa. Me puhuimme siis suomea, jota hän osasi aika hyvin. Hän sanoi oleskelleensa useita vuosia Helsingissä ja pari vuotta Hyvinkäällä. Sanoi olevansa naimisissa ruotsinmaalaisen kanssa ja oli kovin tyytyväinen nykyiseen oloonsa. Hän lunasti vastustelematta shekkini ja otti vain yhden guldenin vaihtopalkkaa. Tarjosipa vielä lasin geneveriäkin kaupantekijäisiksi. Koko sen ajan, kun me selvitimme asiamme keskenämme, jatkui iloinen elämä taukoamatta ympärillämme ja jatkumaan se jäi yhä edelleen, kun minä poistuin ystäväällisen Black-Brown'in iloisesta kapakasta.

Saatuani shekkini vaihdetuksi rahaan tein ostokseni

ja läksin sitten ottamaan tavarani asunnostani. Yritin vielä saada isännältä neljän päivän maksun takaisin, koska olin tullut asuneeksi hänen luonaan vain 3 päivää enkä ollut sitoutunut asumaan määräaika, mutta kaikki huomautukseni kilpistivät hänen kiskomishaluunsa ja sinne jäivät kaikki maksamani rahat. Antti Kanalle hyvästit jättäessäni sanoi tämä, että hän kiuksallakin asuu siellä koko maksamastaan rahamäärästä ja sinne hän jäi minusta. Olisi hauska tietää, minne valtamerien tuulet hänetkin ovat kuljettaneet.

Lotos lastasi kivihiiltä Rotterdamissa, ja tämä lasti oli vietävä Catigoon, joka on hyvin pieni kylä Chilen valtakunnassa Etelä-Amerikassa. Eräänä joulukuun päivänä oli laivamme lähtökunnossa, ja hinaaja alkoi kuljettaa meitä ulos satamasta. Noin tunnin verran sen jälkeen kuin olimme hilanneet sisään touvin hinaajalaivasta, oli Lotos täysissä purjeissa kulkemassa Atlantilla uutta päämääräänsä kohti, ja nyt jaettiin miehistö ylähanka- ja alahankavartioon. Tässä laivassa kuuluivat puosu ja timperikin vartioihin, jälkimmäinen, kuten tavallista tällaisissa tapauksissa on, ylähankavartioon. Yleensä nämä miehet ovat vartiotoimesta vapaat. He saavat levätä rauhassa yönsä ja ovat töissä kannella klo 6:sta aamulla k:lo 6:een illalla.

Meidän kapteenimme oli vanhanpuoleinen mies ja näytti hyvin hyväluontoiselta, vaikka hän todellisuudessa oli kaikkea muuta, kuten pian saimme kokea. Hän ontui hiukan toista jalkaansa. Ensimmäinen perämies oli vanha merikarhu hänkin, näytti pehmeäluontoiselta ja puhui aina hyvin rauhallisesti. Hän olikin hyvä mies kaikin puolin. Toinen perämies oli vähäkuuloinen.

Hänen kanssaan tuli hyvin toimeen. Hyviä merimiehiä olivat kaikki, erittäinkin kapteeni.

Jouluaattona purjehtiessamme Biscaya-lahdessa saimme ylitsemme myrskyn niin raivoisan, että ensimmäinen perämies, joka kauimmin meistä kaikista oli merillä kulkenut, vakuutti ensi kerran joutuneensa tekemisiin niin voimakkaan ja peloittavan tuulen kanssa. Tuuli oli jo yhden vuorokauden ollut niin voimakas, että me kuljimme ylimmäiset prammipurjeet joka mastossa sekä jaakari ja pari taakiseiliä koottuina, mutta nyt se yhtäkkiä meidän purjehtiessamme styyrbuurihalsseilla yltyi hirveäksi myrskyksi. Tämä tapahtui illalla, juuri kun oli lyöty kahdeksan lasia ja oltiin siis vartion muuttossa. Keulaan lähetetty tähystäjä oli äsken ehtinyt huutaa, että kaikki valot paloivat järjestyksen mukaisesti, kun ylhäällä rikissä alkoi kuulua kauheaa jyskettä ja pauketta, niin että luulimme koko rikin menevän yli buurin. Pimeässä ollen emme heti saaneet selville, mitä oli tapahtunut, mutta pian kyllä näimme jotain liikkuvan keulamastossa ja, kun miehet lähtivät lähemmin asiaa tarkastamaan, kävi selville, että prammitanko oli katkennut, ja että olimme menettäneet kaikki purjeemme. Useimmat purjeista olivat niin rääsyinä, ettei niistä ollut muuta kuin reunukset (liikit) jäljellä, osa oli vain pahasti repeytynyt, mutta eheäksi ei ainoatakaan purjetta ollut jäänyt.

Ensi töiksemme aloimme irroittaa katkennutta prammitankoa rikistä. Työtä vaikeutti suuressa määrässä pimeys ja laivan heilahtelut ankarassa aallokossa. Tämöissä oloissa meidän siis piti katkoa niitä $1\frac{1}{2}$ tuuman paksuisia rautavaijeripartuuneja, joilla tanko oli kiinnitetty pystyasemaansa. Meisseliä ja vasaraa siinä

työssä sai kauan ja ahkerasti käyttää, ennenkuin katkennut mastonosa kovalla paukkeella putosi kannelle.

Kello oli noin kolme aamulla, kun tämä vaikea työ oli suoritettu, ja väsyneinä pujahdimme yksi toisensa jäljestä skanssiin. Makaamisesta ei sielläkään voinut olla puhetta, ei edes istumisesta penkillä, sillä skanssin lattialla oli vettä noin $\frac{1}{2}$ metrin syvyydeltä. Siinä oli nimittäin senkorkuinen kynnyks ja kun meri oli särkenyt tuulenpuoleisen oven ja vienyt sen yli laidan, niin toi jokainen hyökyaalto vettä skanssiin, joten ei tullut kysymykseenkään koettaa tyhjentää sitä. Oli siinä kyllä eräässä nurkassa reikäkin veden uloslaskemista varten, mutta vaikka me kuinka yritimme pitää sitä auki, niin tukkeutui se jälleen. Ei auttanut siis muu kuin turvautua pöytään, joka oli lujasti kiinnitetty lattiaan, s.o. laivan kanteen. Seisoimme siis tiheään rykelmään kokoontuneina pöydällä ja katselimme, miten tavaramme ja penkit uiskentelivat skanssissa. Siellä kieppuivat saksalaisten merimies-oppipoikien mahonki-puusta tehdyt arkutkin meidän vihreiksi maalattujen arkkujemme seurassa viskautuen väliin kovalla kolinalla skanssin seiniin. Katossa palavan öljylampun lekuttava liekki loi väsyneen valon yli tämän hävityksen, ja ulkona ulvoi myrsky vähentymättömällä raivolla.

— Hei, miähe, tulkkast panema ylös toine alamärsseil hävitety sija, huusi skanssin ovesta ensimmäinen perämies.

Me katselimme toisiamme emmekä liikahtaneet paikaltamme, sillä saatuaamme katkenneen prammitangon irtikiskotuksi, olimme päättäneet, ettei tänä yönä tehdä enää mitään turhaa työtä. Samassa nousi vuoroltaan tuleva peräsimenpitäjä pöydälle ja kertoi, ettei laiva

enää tottele ruoriaan. Lisäksi hän kertoi kuulleensa kapteenin sanovan toiselle perämiehelle, että me ajelehdimme hyvää vauhtia kohti erästä matalikkoa, joka merikortin mukaan sijaitsee kaakkoon meistä.

Me vaivuimme tämän kuultuamme kukin ajatuksiimme. Puheen sorina oli vaiennut yhtäkkiä, kuului vain hyrskyjen kohina ja myrskyn ulvonta ulkopuolella skanssin.

Silloin ilmestyi kapteeni skanssin ovelle. — Mikä siin o, ettett tet tul panema ylös toist alamärsseili? hän huusi.

— Ei tull, joku meistä vastasi.

— Vai ei tull.

Kapteeni kertoi meille, mitä Norjan merilaki määrää rangaistukseksi tottelemattomuudesta tällaisissa oloissa, mutta hän sai tyytymättömyyttä osoittavaa murinaa vastaukseksi vetoomukseensa lakiin. Tämän kuullessaan huusi hän niin kovalla äänellä, että se kaikui yli myrskyn mylvinnän: »Kuka teist uskalda nyt tehd lako?» ja samassa ojensi hän kädessään olevan automaattipistoolin meitä kohti. Kuului laukaus ja katossa palanut öljylamppu putosi alas pirstaleina. Ensimmäistä laukausta seurasi toinen ja vielä kolmaskin.

Pöydällä olleet miehet olivat heti ensimmäisen laukauksen jäljestä lähteneet skanssista. Minä olin paennut myöskin ja pistäydyin keulalavan (pakan) alle. Tukalaa oli olo siellä, sillä aika ajalta oli laivan keulasa veden alla. Vaikka minulla oli öljyvaatteet yllä, olin yhtäkkiä likomärkä paitaa myöten ja minua vaivasi kova vilu. En näin ollen voinut kauemmin viipyä piilopaikassani, vielä vähemmin, kun ajattelin, että jos laivalla on työ tai tappelu käynnissä, niin eihän minun

suomalaisena sovi pysyä loitolla muista. Sieppasin siis naakelin käteeni naakelipenkistä ja läksin kannen keskiosaa kohden. Sinne saavuttuani näin, että kaikki miehet olivat laittamassa keulamaston alamärssypurjetta hävinneen tilalle ja kuulin perämiehen kysyvän: »Misä o suamlaine?»

— Tääll olla, vastasin ja rupesin työhön minäkin.

Vilu, pimeys ja laivan raju liikehtiminen myrskyssä hidastuttivat työtämme siinä määrässä, että vasta kymmenen aikaan aamupuolella olimme saaneet purjeen paikoilleen. Meiltä oli siis kulunut kuusi tuntia työssä, jonka me suotuisissa oloissa olisimme suorittaneet runsaan tunnin ajassa.

Kun purje oli saatu paikoilleen, alkoi laiva taasen totella ruoria, ja me voimme tehdä käännöksen baabuurin halsseilla purjehtiaksemme. Näin me töin tuskin saimme sivuutetuksi meitä uhkaavan matalikon, jonka vaahtoiset tyrskyt me jo voimme paljaalla silmälläkin erottaa suojan puolella.

Me saimme kovan työn päätyttyä nyt huoahtaa hiukkasen. Mutta vain hetkisen, sillä nyt oli pantava alamärssypurjeet paikalleen muihinkin mastoihin. Vasta tämän työn toimitettuumme saimme levähtää ja tyydyttää nälkämme. Emme olleet kovan tuulen tähden saaneet keittoruokaa kahteen vuorokauteen emmekä nytkään voineet sellaista saada, sillä ensiksikin oli myrskyn voima vain hiukkasen talttunut ja toiseksi oli se saanut kapiisissa sellaisen hävityksen aikaan, että siellä oli ainakin kaksi päivää kestävä korjaustyö toimitettava, ennenkuin voitiin hellassa ruveta keittämään.

Kuivalla ruualla me siis näin ollen saimme elellä, ja viettäessäni tämmöisissä oloissa joulun v. 1912 lupasin itselleni, että kun vain pääsen länsirannikolle, niin pidän kuin pidänkin siellä palmunlehvistä kiinni, kosken ymmärtänyt tarttua kiinni synnyinmaani katajiin, vaan antauduin tällaiselle kaarnanpalaselle meren aaltojen heiteltäväksi. — Turhia lupauksia, joita kai jokainen merimies on tehnyt väsyneenä ponnistuksista henkensä pelastukseksi. Lupauksia, jotka kuin tuulen viemänä taasen ovat unohtuneet, kun meren povi tyynin hengähdyksin kohoaa ja laskee loistaen auringon säteilyssä sinertävänä, aavana ja houkuttelevana.

Ilman ihmishengen hukkaa emme kuitenkaan selvinneet tästä myrskystä, vaikka se vaati uhrinsa vastasitten, kun me olimme sen pahimmat rynnistykset onnellisesti kestäneet.

Joulupäivän aamuna noin k:lo 5 aikaan istuimme kaikki miehet skanssissa, sillä vapaavartiokaan ei voinut nukkumista ajatella. Silloin muuan saksalaisista nuorukaisista veti merisaappaat jalkaansa, painoi syydvästin päähänsä ja läksi ulos kannelle.

— Koskas kerra ulos mene, niin dua meillp pari leippä ahterist. Kyll kokk jo herell o, Jensen, tanskalainen matruusi, sanoi hänelle.

— Kyll mnää tua, poika vastasi ja lähti ulos.

Me odotimme pitkän aikaa hänen palaamistaan leipineen, mutta kun häntä ei kuulunut, aloimme etsiä häntä. Kokilta saimme kuulla, että hän oli käynyt leipiä hakemassa, saanut ne ja lähtenyt kokkaa kohden. Ja sille tielle hän oli hävinnyt ainiaaksi. Nähtävästi oli jokin suuri hyökyaalto pyyhkäissyt hänet yli laidan, ja

siihen päättyivät kaikki Viktor Müller'in retket. Kuului olleen pormestarin poika.

Tätä myrskyä kesti kahdeksan vuorokautta. Se kyllä jonkin verran heikentyi aina väliin, mutta yltyi yhtä usein, niin että vasta uuden vuoden alkupäivinä voimme ajatella purjeiden lisäämistä mastoihin.

Ruokakomento oli kummallinen tällä laivalla. Meillä olivat sekä stewardi että kokki erittäin taitavat ammattisinaan, mutta heitä vaivasi se kummallinen päähänpisto, että he tahtoivat saada aina loppuun kulutetuksi sen ruokalajin, minkä he kulloinkin olivat käsille ottaneet. Jos he esim. avasivat makrillitynnyrin, niin silloin me saimme syödä makrillia joka ateriksi, kunnes tynnyri oli tyhjä. He kyllä osasivat valmistaa makrillista monenmoista ja maukasta ruokaa, mutta sittenkin kävi yhtämittäinen makrillin syöminen lopulta tympäiseväksi. Makrilleja ei kuitenkaan ollut varastossa muuta kuin yksi tynnyri. Kun se oli tyhjennetty, tuli sipulivaraston vuoro, ja nyt me saimme syödä sipulia kaikenmoisissa muodoissa ja sekotettuna ruokiin, joita emme koskaan ennen olleet nähneet sipulilla höystettävän. Puuro oli melkein ainoa ruoka, johon ei tänä ajanjaksona pantu sipulia. Näin nämä kaksi muonaherraa järjestivät meidän ruokalistamme, ja kun matka tällä onnettomalla retkellä venyi harvinaisen pitkäksi eli liki 5 kuukautta kestäväksi, niin ehti siinä mieli katke-roitua tällaista järjetöntä ruokajärjestelmää noudatettaessa. Muistan varsin hyvin, että viimeiseksi tuli herneiden vuoro, ja kun hernevarasto oli lopussa, niin olivat laivan ruokavarat niin vähissä, että niitä piti annoksittain jakaa miehistölle. Tietysti me ilmaisimme suuttumuksemme stewardille ja kokille ja alussa me

menimme kapiisiin lausumaan heille karvaita totuuksia. Mutta kyllä meidän siitä menettelystä pian täytyi luopua, sillä jokaiselle, joka pisti nenänsä kapiisiin, tuli kiire lähtö sieltä. Molemmat kapiisiin haltijat olivat nimittäin vahvoja, suuria miehiä ja kaikesta päättäen täydellisen nyrkkeilykurssin suorittaneet, sillä nyrkiniskuja he osasivat jaella niin mestarillisesti, että vastustaja aina ensi lyönnillä makasi selällään kannella. Meidän hartain toivomuksemme olikin, että he joskus riitaantuisivat keskenään, jotta saisimme nähdä, kumpi heistä oikeastaan oli parempi, mutta sitä nautintoa ei meille suotu. He pysyivät koko matkan täydessä so-vussa keskenään, mutta annas kun joku vain läheni kapiisia, niin oli heti neljä nyrkkiä pystyssä valmiina antamaan kuumat tervehdykset tunkeilijalle.

Siitä oli ruokakomento tässä laivassa kuitenkin hyvä, että valkeata vehnäleipää sai syödä mielin määrin ja se oli hyvää, sillä kokki leipoi kerran ja usein kaksikin kertaa päivässä milloin ilmat vain sen sallivat. Margariini ja sokeri eivät myöskään olleet ransuunilla (annoksilla) tässä laivassa.

Meillä oli koko alkupuolen matkaa ollut vastatuulia ja, kuten edellä kerrottu, olimme Biscayan lahdella saaneet kestää kovia myrskyjäkin. Tuulen sittemmin tyyntynytä kohtalaisen vahvaksi pysyi se yhä vain vastaisena meille, ja vasta 20:nneen leveysasteen seu-duilla saimme ruveta nauttimaan pasaadituulen suomia etuja. Tavallisissa oloissa saapuu pasaadituulen kuljetettavaksi tähän aikaan vuotta jo 38:nneen leveysasteen kohdilla. Mutta meitä seurasi huono onni tällä matkalla.

Huonolla tuulella ollen matkan pitkittymisen joh-

dosta keksi kapteeni sen kepposen, että hän rupesi alentamaan miehistön ansioasteikkoa syyttäen heitä taitamattomuudesta ja laiskuudesta. Niinpä kolme matruusia alennettiin puolimatruuseiksi ja palkka 60:sta Norjan kruunusta 30:een. Samoin alennettiin kaksi puolimatruusia jungmanneiksi 20 kruunun palkalla kuussa. Ennen heillä oli ollut 40 kruunua. Minulle hän yritti tehdä saman vahingon, ja kun huomautin hänelle, ettei hän voi syyttää minua laiskuudesta eikä taitamattomuudesta, niin hän sanoi tahtovansa koettaa taitavuttani. Hän määräsi siis minut ensin tekemään vajeriin lyhyen plissin ja sen jäljestä pitkän. Kun, kiitos Lemssan kallioilla saamani hyvän alkuopetuksen, kaikella kunnialla olin suoriutunut näistä kokeista, käski hän minun neuloa yhteen kaksi palasta ihkassen uutta nollannumeroista purjekangasta. Hän ajatteli kai, etten pystyisi tekemään purjesaumaa tällaiseen pak-suun ja kankeaan purjekankaaseen, mutta hän ei tietänyt, että Kajanan Matti oli opettanut minut tällaiseen työhön jo ennenkuin olin merille lähtenytkään. Kun olin suorittanut työni, katsoi hän sitä tarkkaan, käski sitten minut kajuuttaan, antoi ryyppyn eikä puhunut enää sanaakaan arvoni ja palkkani alentamisesta.

Kuten jo olen sanonut, oli kapteenimme hyvä merimies ja taitava purjeiden käytössä. Nähtävästi hän myöskin harrasti miehistönsä opettamista reippaaseen toimintaan, kun niin tarvittiin, sillä pasaadissa kulkiesamme keksi hän eräänä päivänä kummallisen tempun. Tässä laivassa oli tapana, kuten norjalaisissa laivoissa yleensä kuuluu olevan, että koko laivan miehistö, ruorimiestä tietysti lukuunottamatta, söi päivällistä klo 12.

Kun me siis kaikin istuimme pöydässä, pistää kapteeni päänsä skanssin ovesta sisään ja huutaa kovalla äänellä: »Miäs yli buuri! Paatt vesill ja äkki!»

Me nousimme tietysti paikoiltamme ja riensimme kannelle. Revolveri kädessä komensi kapteeni laskemaan ylähangan pelastusveneeseen vesille ja viisi luettelemaansa miestä veneeseen, neljä soutamaan ja yhden peräsimen pitäjäksi.

Kun kaikki näin oli yhtäkkiä valmiina, komensi hän veneessä olijat tuomaan laivaan pelastusrenkaan, jonka hän oli heittänyt mereen ja joka silloin tällöin näkyi aalloilla hyvän matkan päässä laivasta.

— Muistakka, ettett saat tullt takasi ilmam belastus-rengast, huusi hän laivasta etäännyvän pelastusveneeseen jälkeen.

Koska laivamme kulki pientä vauhtia eteenpäin, oli veneessä olevilla miehillä kova työ edessään, ennenkuin he vihdoon päivän jo alkaessa hämärtää perin väsyneinä saapuivat takaisin laivaan. Hammasta purren kiroilivat he tätä kapteenin valehälytystä, jota hän nimitti manööveriksi ja jonka toimeenpanijoiksi hän oli yhtäkkiä valinnut laivan uppiniskaisimmat miehet. Skanssiin päästyä puhkesi koko miehistön suuttumus tapah-tuman johdosta ilmi, ja kaikki päätimme, ettei toista kertaa ryhdytä tällaiseen toimeen, jos ei ole todellinen onnettomuudentapaus kysymyksessä.

Niinkuin kaikissa laivoissa oli Lotoksessakin määrätty miehet, joiden tehtäviin kuului suotuisain ilmojen vallitessa pitää tarkkaa huolta siitä, että kaikki paikat, joista miehistön turvallisuus riippuu heidän työskennel-nessään rikissä, olivat hyvässä, luotettavassa kun-nessa. Tässä laivassa timperi joka lauantai tarkasti

kaikki laivan rautaosat. Hänelle kuului siis n.s. rautaronkti. Yhdelle baabuurivartion miehelle kuului keulamaston ja liivaripuomin rikin tarkastus sopivilla ilmoilla ja kahdelle styyrbuurivartion miehelle isonmaston ja begiinamaston (perämaston) rikin tarkastus. Viime-mainittuihin tarkastusmiehiin kuuluvana havaitsin eräänä päivänä begiinaraa'an styyrbuurinpuolisen pertin (se raa'an alla oleva köysi, jolla miehet seisovat raa'alla työskennellessään) epäluotettavaksi. Ilmoitin asiasta ensimmäiselle perämiehelle, joka tuli kanssani lähemmin tarkastamaan perttiä.

— Kyllä tämä vielä kestä, vedä hyvä terva päällä vaa, niin gyllä se meneskle, perämies puheli päätettyään tarkastuksensa ja minä tein työtä käskettyä, vein tervamisvehkeet ylös mastoon ja tervasin pertin.

Seuraavana päivänä meidän purjehtiessamme laittuessa rupesi uhkaavia ukkospilviä yhtäkkiä kasaantumaan taivaalle, ilmapuntari laski ja kaukaa kuului ukkosen jyrynä. Oli siis syytä pelätä rajuilmaa ja sentähden kapteeni komensi kokoamaan pienemmät ja ylimmät purjeet. Varmuuden vuoksi käski hän lisäksi kiinnittää beginapurjeenkin. Tavan mukaan kokosimme sen ensin alhaalta goorninki- ja jiikitouvien avulla ja läksimme sitten, kahdeksan miestä, ylös raa'alle sitomaan sitä kiinni. Raa'alle päästyämme alkoi rankkasade, mutta tuuli oli verraten heikko vielä. Kokosimme ensin keskiosan purjetta ja sitten tuulen puolelta. Saatuaamme täällä työn tehdyksi siirryimme styyrbuurin, suojan puolelle raakaa, jatkamaan purjeen kiinnittämistä. Mutta silloin katkesikin viallinen pertti. Kolme miestä putosi laivan kannelle ja kaksi jäi käsistään riippumaan jekstaakiin, josta tilanteesta he

kuitenkin kovin ponnistuksin vihdoin pääsivät raa'alle ja selviytyivät jutusta paljaalla säikähdyksellä.

Ne kolme miestä, jotka olivat pudonneet kannelle, vahingoittuivat aika pahoin, mutta eivät kuitenkaan niin paljon, että heihin olisi jäänyt pysyvää ruumiinvammaa onnettomuuden seurauksena.

Ensimmäinen perämies oli totisen näköinen monta päivää tämän tapahtuman jäljestä ja hänellä oli syytäkin olla totinen, sillä aiheutuihan onnettomuus eittämättömästi hänen leväperäisyydestään.

Kun taasen eräänä iltana olin peräsimen pitäjänä, kuulin aika ajoin jonkinlaista naputusta peräkannelta. Toinen perämies, joka samaan aikaan käveli puolikannella, kuuli nähtävästi myöskin tämän kummallisen äänen, koska hän aina pysähtyi, kun kolinaa kuului. Hän ei kuitenkaan virkkanut sanaakaan minulle havainnostaan enkä minäkään ilmoittanut hänelle mitään asiasta. Mutta toisen miehen tultua minun tilalleni peräsintä pitämään, otin selon, mistä naputus johtui, ja havaitsin silloin, että erään listan pää oli irtaantunut puolikannen alahanganpuoleisessa yläkulmassa. Tuuli häälytteli, milloin kovempi puuska sattui tulemaan, tätä irtaantunutta rivan päätä ja siitä johtui naputus. Minä irroitin pahuuttani ripaa vielä hiukan enemmän ja seuraus oli, että paukkinna kuului tiheämmin ja kovemmin. Vähitellen olivat kaikki laivassa olijat kapteenista alkaen kiinnittäneet huomionsa tähän kummalliseen ääneen, joka kuului semmoiselta, kuin jokin olio olisi suurella vasaralla hakannut laivan kylkeen. Koetettiin lyhdyn valossa ottaa selko, mistä tämä ääni johtui, mutta kummallista kyllä he eivät keksineet sitä. Aamulla asetin aina pienen kiilan rivan alle, joten napu-

tusta ei koskaan kuulunut päiväsaikaan, mutta illalla alkoi sitä jälleen kuulua, sillä, kun ehtoo tuli, laskin rivan pään taasen irti. Laivan väki oli ihmeissään ja taikauskoisia, kuin merimiehet aina ovat, oli heillä pian selityksensäkin asiasta valmiina.

— Aave se o, sanoi puosu.

— Mikäst muu ko aave, timperi lisäsi, ymmärtä kaiketakki se jo siitäkkin, go se vaa öisin guulu eik koskam bäeväll.

— Aave oikke se o ja paha se tiätä, jatkoi joku miehistöstä puhetta.

— Paha kyll se tiätä. Kualem täsä o jolla meist edesäs jos ei kukatiäs kaikill.

Tämmöisiin tuloksiin tulivat miehet naputuksen johdosta keskustellessaan. Mutta kapteeni määräsi kolmannen yön jälkeen koko miehistön ruorimiestä ja tähytäjää tietysti lukuunottamatta yhteiseen iltarukoukseen klo 7:ltä ja rukouksen jäljestä hän kehoitti miehiä jättämään kiroilemisen ja kortinpeluun.

Kylläpä olivatkin miehet siivolla skanssissa rukouksen jäljestä, joten katsoin sopivaksi naulata rivan lujasti kiinni paikoilleen. Näin oli naputuskin loppunut. Hiljaista ja siivoa oli elämä skanssissa vielä muutamia päiviä naputuksen tauottuakin, mutta vähitellen se luisui vanhoille raiteilleen ja jatkui sellaisena, kunnes sattui tapaus, joka veresti naputuksen synnyttämän kauhuntunteen mielissä.

Me olimme saapuneet Cap Hornin seuduille ja minä satuin eräänä yönä taasen olemaan peräsimestä, kun näin jonkun miehistä juoksevan kovalla kiireellä puolikannelle ja heittävän jotain yli laivan laidan. Kun en uskaltanut jättää tointani, huusin miehelle, kuka hän

on. Hän tuli heti luokseni ja sanoi pelosta väristen: »Mnää luule, ett Svensson men yli buuri.»

Samassa tuli kapteeni kajuutasta ja kun hän näki tämän amerikalaisen matruusin peräkannella räyhäsi hän: »Mitä snää jenkkipoik täällt tee?»

Jenkki ilmoitti heti kapteenille pelkäävänsä, että Svensson oli pudonnut mastosta mereen.

— Kuis se käve?, kapteeni kysyi.

— Me oli molemas, Svensson ja mnää fokkmastom buuvembrammseili kokkomas. Sidosi se ensiks keskeld ja sitt mnää meni suojam bualell raakka ja Svensson men duulem bualell. Ko mnää oli saannp puolen valmiks, ni mnää läksi alas ja näi samas, ettei seil ollukkan doiseld puoleld kii. Mnää ole ny hakenns Svenssonni joka paikast, mutt händ ei ol missä. Kyll hän vissi om budonn mere.

Ja Axel Svensson, göteborgilainen, oli todellakin kadonnut eikä enää voitu ajatellakaan hänen pelastamistaan.

Tämä tapahtui sydänyön aikana. Kun sitten seuraavana aamuna mentiin buuvenbrammille tarkastamaan paikkoja, havaittiin, että käsitroppu Svenssonin puolella raakaa oli katkennut. Näin olivat tapahtuma sekä sen syy tulleet täysin selvitetyksi. Kuoleman pelto meren pohjalla Cap Hornin ympäristössä oli saanut lisäkylvöä.

Svenssonin hukkuminen järkytti kaikkien laivassa olijoiden mieltä. Elämä skanssissa kävi taasen siivoksi ja hiljaiseksi ja kaikki toivoivat, ettei naputusta vain enää kuuluisi, sillä nähtiinhän nyt, mitä se tiesi. Mutta samassa joka mies vakuutti, että hän maihin päästyään heti karkaa tästä onnettomuuksien laivasta.

Pian tämän jälkeen me rupesimmekin näkemään idässä maata, jonka vuoret kohosivat korkealle kohti taivasta, ja eräänä lauuantaina, aamupuolella päivää, me laskimme ankkurimme kauniiseen lahteen, jonka pohjukassa näimme pienen kyläpahasen. Me olimme saapuneet määräpaikkaamme Catigoon.

Vielä samana päivänä me jouduimme purkamaan laivamme kivihiihilastia. Kahvitunnilla me sitten laadimme listan, kuinka paljon kukin meistä tahtoo saada maksetuksi matkalla kertynyttä palkkaansa, ja pidimme kohtuullisena, että matruusit saisivat 100, puolimatruusit 50 ja jungmannit 25 peesoja (1 hopeapeeso noin 4 vanhaa Suomen markkaa). Mutta kapteeni ihan raivostui, kun tällainen ehdotus hänelle tehtiin, ja pitkien keskustelujen jälkeen hän antoi miehille 10:n osan pyydetyistä rahamäärästä, vaikka saatavamme laivasta oli enemmänkin kuin mitä olimme pyytäneet. Lupasi viikon päästä antaa enemmän.

Mutta me emme jääneet uutta maksupäivää odottamaan. Me olimme lujasti päättäneet karata ja karkasimmekin vielä samana päivänä. Purjemestarin neuvoa seuraten olimme jo ennen Catigoon saapumista valmistaneet itsellemme purjekankaasta noin 3 litran vetoiset, vedenpitävät pussit, jotka pistimme poveemme laivasta lähtiessämme. Kokoonnuimme siis eräaseen kylän laidassa olevaan kapakkaan, jossa ostimme vettä purjekangaspussimme täyteen, joimme hiukan viiniä, vino tinto-nimistä hapanta, punaista viiniä, joka maksoi saman kuin vesikin, ja sitten rupesimme pakoretkemme lähemmin suunnittelemaan. Meitä oli 14 miestä, ja koska tämä joukko oli mielestämme liian suuri kulkemaan vieraassa maassa yhtenä ryhmänä, päätimme ja-

kaantua kahteen joukkoon, joista toinen lähtisi jalan tallustamaan etelään Antofogastan kaupunkiin ja toinen pohjoiseen Mejillonesin kaupunkia kohti. Minä liityin pohjoiseen, Mejillonesin kaupunkiin pyrkivään joukkueeseen. Hyvässä sovussa erottiin, juotiin viiniä muutama lasi, sitten lämmin kädenpuristus ja niin läksi kumpikin seitsenmiehinen joukko kulkemaan vastakkaisille suunnille.

Oli pimeä, kun läksimme liikkeelle, ja kuljimme hyvää vauhtia kapeata, vuorenrintettä noudattavaa tietä. Meidän piti kiirehtiä niin etäälle kuin suinkin Catigosta, sillä tiesimme kapteenimme tekevän kaiken voitavansa saadaksensa karkurit kiinni ja takaisin laivaansa.

Arviolta noin kahden aikaan yöllä minä yhtäkkiä sairastuin, ankaria vilunpurkauksia, päänsärkyä ja vatsankipuja tuntien. Tilani kävi yhtäkkiä niin huonoksi, että luulin kuolevani tuota päätä, ja jääden maata erääseen tiepuolessa olevaan hiekkakuoppaan pyysin kumppaleitani jatkamaan matkaansa ja jättämään minut oman onneni nojaan. Sanoin heille, että jos he läheisyydessä löytäisivät ihmisasunnon, niin pyytäisivät sen asujamista jonkun tulemaan avukseni. Mutta kumppalini eivät tahtoneet kuullakaan sellaista puhetta, että he minut jättäisivät noin vain avuttomana makaamaan tien viereen. Neuvoteltuaan hetken aikaa he päättivät, että kaksi heistä lähtee eteenpäin hakemaan mahdollisesti läheisyydessä asuvia ihmisiä ja muut jäävät odottamaan heidän retkensä tulosta. Mutta ennenkuin nuo kaksi lähtivät liikkeelle, ilmestyi eteemme tien mutkan takaa vanhanpuoleinen mies ja nainen kumpikin aasilla ratsastaen. Tämä seurue pysähtyi heti meidät huomattuaan, ja kun kummaltakin puolen oli

kaikenmoisia eleitä käytetty puhutun sanan asemesta, niin kävi kuin kävikin niin, että minut asetettiin istumaan toisen aasin selkään ja pariskunta nousi toisen aasin selkään ja niin sitä lähdettiin minua viemään takaisin Catigoon. Sitä ennen jouduin sentään maksamaan kuljetusmaksun, 5 hopeapeesoja, jotka nainen pisti poveensa.

Olin nyt siis matkalla takaisin pakopaikkaani, mutta tautini vaivasi minua niin ankarasti, etten pitänyt väliä, minne jouduin, kun vain pääsisin vuoteeseen ja saisin jonkinlaista hoitoa. Vaivojani lisäsi rasittava helle, sillä päivä alkoi koittaa jo liikkeelle lähtiessämme ja koska aasien kulku on perin hidasta, jouduimme jatkaamaan matkaamme kuumimpanakin vuorokauden aikana. Aasien omistaja oli kuitenkin niin ystävällinen, että hän painoi päähäni keveän, leveälierisen hattunsa, lievittäen täten jonkin verran kärsimyksiäni.

Vasta iltapuolella päivää olimme taasen Catigossa ja saattajani veivät minut suoraa päätä — poliisiasemalle. Tämä oli kuitenkin onneksi minulle, sillä poliisit toimittivat heti luckseni englannin kieltä puhuvan lääkärin sekä lähettivät sanan saapumisestani heidän huostaansa Lotos-laivan kapteenille.

Lääkäri ja kapteenini saapuivat miltei samaan aikaan poliisiasemalle, ja ensinmainittu sanoi tilani olevan niin arveluttavan, että minut heti oli toimitettava Valparaisoon sairaalaan. Kapteeni pani vastaan väittäen, että hän voi hoitaa minua laivassaan.

— Tässä maas menetellän dämä maa lai jälkke, ymmärtäk herr kapteen, lääkäri vastasi, ja siihen päättyivät kapteenin vastaväitteet.

Tilani huonontui kuitenkin siinä määrässä, ettei minua voitu viedä Valparaisoon, vaan sain jäädä erään

Catigolaisen perheen luokse sairastamaan. Lääkäri kävi joka päivä luonani ja hoiti tautiani suurella huolella. Kun hän paremmaksi tultuani sai kuulla, että minulla oli saatavaa Lotos-laivasta, pakotti hän kapteenin maksamaan minulle säästössä olevan palkkani. Ainoa kerta, minkä kapteeni kävi minua katsomassa sairauteni aikana, oli tämän palkkani suorittamista varten tehty käynti ja silloin hän kertoi, että etelään lähtenyt osa miehistöä oli saatu kiinni ja tuotu takaisin Lotokseen.

— Kyllä ne muukki vielä kiis saada. Mää ole luvannut sata peesso joka miähest, kon duadan dakasi. Snuum, berhana finni, mnuun däyty jättät tänn. Saas ruvet vaikk marakatettem byydystäjäs tääll.

Tämän sanottuaan ja jätettyään minulle saatavani 138 peesoa ja 45 centamosta hän poistui huoneesta hyvästi sanomatta.

Muutamien päivien kuluttua olin jo siksi paljon toipunut, että voin käydä Lotoksessa ottamassa sieltä vaatteeni ja muut kappineeni. Kuulin silloin, että kumpalini karkumatkalta olivat teljettyt kokkaan, koska he olivat kieltäytyneet ottamasta osaa töihin laivalla. Toinen karkulaisjoukko oli myöskin saatu kiinni ja sitä odotettiin saapuvaksi laivaan seuraavana päivänä.

Vaikka olinkin vielä heikko, läksin jo samana päivänä pois Catigosta, sillä minulle tarjoutui juuri nyt harvinaisenpuoleinen tilaisuus siihen. Catigoon oli nimittäin poikennut suuri, Valparaisosta kotoisin oleva höyry, Panama, joka kerran kolmen kuukauden ajalla kävi Catigossa. Menin siis kimpsuineni kampsuineni tähän laivaan matkani määränä Iquiquen suuri satama-kaupunki, josta tiesin aina saavani paikan merimiehenä jossakin laivassa. Panama-laivan ensimmäinen perä-

mies oli kiinalainen, joka, havaittuaan minun olevan merimiehen, osoitti minulle suurta ystävällisyyttä. Hän järjesti muun muassa asiat niin, että sain ilmaiseksi matkustaa Iquiqueen.

Panama-laivalla oli matkustajia hyvin suuri määrä. Ylimmässä lastiruumassa, jonne minutkin saatettiin, oli heitä arviolta noin 500. Siinä oli jos jotakin kansallisuutta, ja puvut olivat sen mukaan mitä kirjavimpia. Eipä puuttunut saksalaista torvisoittokuntaakaan. Seitsenmiehisenä joukkona se päräytteli tangoa, ja silmät ilosta säteillen kävivät parit tanssiin. Siroliikkeiset kreolittaret heiluttivat monivärisiä huivejaan tanssiessa, ja väliin joku heistä innostui tanssimaan yksin lyöden tahtia tamburiiniin, jota he käsittelivät suurella taituruudella. Mutta väleen loppui tämä ilo, sillä ulommaksi merelle päästyämme viskelivät aallot tätä suurta laivaa kuin lastua ikään, ja useimmat ilonpitäjistä makasivat pian raukeina ja kärsivinä uhraten nauttimansa ruuan veden haltijoille.

Puolipäivän aikaan seuraavana päivänä saavuimme Iquiqueen, ja heti maihin astuttuani tuli luokseni muuan nuori mies, joka kehoitti minua tulemaan täysihitoon Bremenin Marin boardinghousiin.

Olin jo Catigossa ollessani kuullut Bremenin Marista puhuttavan ja kehuttavan hänen täysihitoansa, joten heti suostuin seuraamaan tätä nuorta miestä.

Niinkuin nimestäkin voi päätätä, Bremenin Mari oli saksalainen. Mutta hän oli monia kymmeniä vuosia ollut Iquiquessä, oli hyvin puhelias ja osasi monta kieltä. Hänellä oli Isabella-niminen tytär, joka hoiti ravintolaa Marin hoitaessa huoneita ja johtaessa koko hommaa.

Tulin pian huomaamaan, ettei Bremenin Marin täysihoitola suotta ollut kuuluisa merimiespiireissä, sillä ruoka ja asunto olivat hyvät ja kohtelu hyvin ystävällistä. Oikein kodikkaalta tuntui olo täällä eikä se kalliiksikaan käynyt.

Samana päivänä kuin saavuin Iquiqueen, sattui kaupungissa suuri tulipalo. Kaksi salpietarivarastoa oli syttynyt ja palo uhkasi koko kaupunkia. Onneksi makasi satamassa samaan aikaan kolme suurta sotalaivaa, ja suurin osa niiden miehistöä komennettiin sammutustyöhön. Samoin suurin osa miehistöä niistä 40:stä purjelaiivasta, jotka sattuivat silloin olemaan Iquiquessä. Näin ollen voitiin tulipalon leviäminen saada ehkäistyksi ja vähitellen se saatiin sammutetuksikin.

Palon jälkeisenä päivänä tarjottiin minulle työtä ruiskujen puhdistamisessa ja letkujen kuivaamisessa 5 peeson päiväpalkasta. Suostuin tarjoukseen ja sain täten työtä pitemmäksi aikaa. Kun siis tulin enemmän aikaa asumaan Bremenin Marin luona, alensi hän täysihoidon hintaa sillä ehdolla, että joutoaikoinani suoritin joitakin askareita talossa, puhdistin huoneita, perkasin kaloja ja kannoin koreja, kun emäntäni seurassa aamulla kävin torilla.

Olin jo enemmän kuin viikon oleskellut Iquiquessä, kun jouduin sellaiseen seikkailuun, että vähän epäröiden kerron siitä, sillä se voi varmaankin tuntua keksityltä ryövärijutulta. Mutta koska tapahtuma on täysin todenperäinen ja voi olla muille varoitukseksi, niin kerron kuin kerronkin sen.

Poikkessin eräänä sunnuntai-iltana muutamaan kappakaan ja tilasin lasin vino blancoa (valkoviiniä). Maksoin tilaamani lasin heti, kun se minulle tuotiin,

ja vedin siis esille rahapussini, jossa oli koko joukon yli 100 peesoa. Kun siinä sitten istun viiniäni juoden, tulee luokseni hyvin ylellisesti puettu, komea nainen ja kysyy minulta, olenko nähnyt hänen miestänsä täällä.

— Em mnää tunn froua miäst eng tiäd, ong hän däällt taikk ei, vastasin hänelle.

— Nii, nii, nii oikke. — Antteks, ming maa miähi te olett?

— Suamlaine mnää ole.

— Vai suamlaine. — Eiköst siäll ol Helsingfors-niminen gaupung?

— On händ.

Sitten hän rupesi kertomaan, että hänen miehensä on rakennusmestari ja että hän voisi antaa työtä minulle ja maksaa hyvän päiväpalkan, jos tulisin toimeen rakennustöissä. Kun vastasin, että olen rakennustöissäkin ollut, niin ehdotti hän, että me heti lähtisimme hänen kotiinsa, koska miehensä varmaankin jo on kotosalla. »Mnuull o ajur tuall ulkon, ettei mejän gävellt tarvitt tämsell lämmjäll ilmall», lopetti hän puheensa.

Ravintolan ulkopuolella olikin ajuri umpinaisine vauvuineen odottamassa ja me astuimme ajopeleihin. Pitkä oli matka rouvan kotiin, mutta onnellisesti sinne saavuttiin. Talo oli monikerroksinen, mutta rouva asui alakerrassa ja hän vei minut erääseen huoneeseen, jossa oli paljon tauluja seinillä. Keskellä lattiaa oli kirjoituspöytä ja lähellä sen toista päätä tuoli, joka oli kummallisen näköinen. Luulin sitä ensin keinutuoliksi, mutta lähemmin sitä katsellessani havaitsin, ettei se keinua voinut.

— Odottakka ny yks hiukk, mnää mene hakema miästän. Istukkan dollt toolill niin gaua.

Sen sanottuaan hän poistui huoneesta, ja minä olin kuulevinani, että hän lukitsi oven reekeliavaimella. Tulakseni varmuuteen asiasta koetin avata oven, mutta se ei auennut. En ollut siis erehtynyt ja asia rupesi kummastuttamaan minua. Istahdin tuolille miettimään seikkailuani, mutta sitä minun ei olisi pitänyt tehdä, sillä samassa silmänräpäyksessä vajosi tuoli nopeasti läpi lattian, kallistui eteenpäin ja minä putosin ainakin kaksi metriä alaspäin, ennenkuin taasen seisoin jaloillani. Olin täysin pimeässä paikassa, mutta käsin pidellen havaitsin pudonneeni ahtaaseen, torvenmuotoiseen laitteeseen. Raapasin tulta tulitikkuun ja näin, että vankilani seinät olivat kyhättyt kokoon $1\frac{1}{2}$ tuumaa paksuista laudoista. Tämän havainnon tehtyäni aloin heti tehdä työtä vapautuakseni ansasta. Pistin vahvan merimieslinkkuveitseni kahden laudan väliin ja sain vähitellen toimeen niin suuren reijän, että veitseni pääsi vapaasti liikkumaan. Pian oli reikä niin suuri, että sain pistettyä pääni ulos ja näin, että olin kellarissa. Tein toisen reiän hiukan alapuolelle edellistä ja lohkaisin veitseni ja käsivoimieni avulla välipaikan. Nyt pääsin vihdoinkin kömpimään ulos vankilastani. Tulitikun valossa löysin kellarin oven ja koetin avata sen, mutta se oli lukossa. Näin ollen ajattelin, että totta kai pyydystä joskus tullaan kokemaan, ja silloin katsotaankin, kuka tässä pelissä voitolle jää. Asetuin siis veitsi kädessä oven luo seisomaan ja olin valmis heti iskemään oven avaajaa. Oikea pivon pohjani oli rakoilla, sillä veitses­säni oli rosoisesta sarvesta tehty pää, joka pahasti louhi kättäni tehdessäni reikiä lautakopin seinään. Mutta en välittänyt rakkojen tuottamasta kivusta. Purin hammasta ja odotin vihollisiani. Vasta pitkän aikaa, ehkä

noin pari tuntia odotettuani, kuului askeleita kellarin oven ulkopuolelta, avain pistettiin lukkoon, kuului kirahdus, kun avainta väännettiin, ja samassa aukesi ovi. Nostin käteni iskeäkseen veitsellä tulijaa, mutta samassa huomasin, että tulija olikin nainen, sama nainen, joka oli minut ansaan houkutellut. En viitsinyt lyödä häntä, vaan työnsin hänet sivulle ja läksin juoksemaan ulos portista, jonka heti keksin. Kaatuessaan kirkaisi nainen ja huusi jotain miehelleen, joka heti alkoi juosta perässäni huutaen hänkin joitakin minulle käsittämättömiä sanoja. Vähitellen karttui takaa-ajajia melkoinen joukko, mutta minä kiertelin kortteleita ja vihdoin seuraajani väsyivät.

Vapauduttuani takaa-ajajista levähdin hetkisen ja tavattuani sitten ensimmäisen poliisin ilmoitin hänelle, mitä minulle oli tapahtunut. Koska jo oli pimeä enkä siis luullut voivani semmoisissa oloissa löytää taloa, jossa olin hengenvaaraan joutunut, käski hän minun tulla seuraavana päivänä poliisiasemalle.

Määrättyyn aikaan meninkin sinne ja parin poliisimiehen seuraamana lähdin hakemaan kyseessä olevaa taloa. Kun olin umpivaunuissa viety sinne, oli hyvin harva näkemys jäänyt muistiini, mutta sen verran oli siihen jäänyt johtokohtia, että löysin suunnilleen sen kaupunginosan, johon minut oli kuljetettu. Mutta taloa en voinut löytää, vaikka kuinka olisin hakenut. Poliisit, jotka heti alusta alkaen olivat suhtautuneet hyvin epäilevästi ilmiantooni, alkoivat näin ollen ahdistaa minua, ja ellei muuan sikarikauppias olisi voinut todistaa, että minä erään ylellisesti puetun naisen seurassa olin umpivaunuissa lähtenyt kapakasta, niin olisi minun lopulta ehkä käynyt huonosti seikkailuni joh-

dosta. Kiitin onneani, kun pääsin ehjin nahoin Iquiquen järjestysvallan seurasta.

Joitakuita päiviä tämän jälkeen tuli Bremenin Marin täysihoidolan asujaksi muuan Ruotsinmaalta kotoisin oleva Charles Andersson niminen merimies. Hän oli yhtäkkiä kaikkien boardinghousissa asuvien merimiesten tuttu, iloisenluontoinen kun oli ja paljon merillä kulkenut ja maailmaa nähnyt, vaikka olikin vasta noin 35 vuoden ikäinen. Hän tuli San Franciscosta eli Friscosta, kuten useimmiten sanotaan. Oli maannut siellä hospitaalissa toipumassa, ajelehdittuaan 8 vuorokautta veneessä Tyynellä valtamerellä. Laiva, parkki Oliver Bang, oli nimittäin palanut, ja miehistö joutunut etsimään pelastusta veneissä.

Iltaisin Charles eli Tshali, kuten nimensä lausuttiin miesten kesken, ja minä usein istuimme kapakan puolella, ja kun Isabella-neidillä vain oli aikaa, niin lyötäytyi hänkin seuraamme.

— Kuulestis, Tshali, es snää olk koska jutell meill enemppä siit Oliver Bangim balost.

— Mitä juttlemist siin olis. Se palo ja ko siällt tul liia lämmi meijä ollaksen, ni me läksim bois.

— Millailis se palama rupes?

— Em mnää tiäd. Meill ol kivihii-last ja yks päev me huamasi, ett last palo. Kyll mek kaikk eppäli, ett meijän gokkin, yks kiinalaine, ol sytyttänn lastim balama. Styrrman ammusiki sitt sen goki, ennengo me läksin diähen.

— Ettäk tes saanns stää palo samotetuks?

— En. Kyll mep pumppusi vett ruumaha ja panin dukkon gaikk lävek ko veivä ruumaha, mutt ei siit appu oll. Yhtäkki lensiväk kaikk luuku auk, läiki

löiväk korkkjal ylös, niin ett rigi sytys ja sillo meijän dul kiiru lähti.

— Yhdes paatis vai?

— Ei mar kon gahdes. Toises seittmä miest ja toises kahdeksa. — Mnää oli siinp paatis, kon gapteeniki. Nii ja Mooses ol kans siinp paatis.

— Mooses. Kuka Mooses ol?

— Kapteenin goer se ol. Semnem bitk, matakonttinen goer. Mäyrkoeriks niit taedata nimittä. Mooses oliki unhottunn laevaha, muttko se huus niin gauhjast, ne me menin dakasi ja pärjäsi sem baattihi, vaikk se olikin gova tyä. Ko ol niin guum näättäk se laeva lähesydes.

— Jaaha. Ja sitt te olitt paateisan aavall merell.

— Sillaill oikke. Mutt onneks ol kaunist ilma. Meri ol niin dyven gon dua wiski tosa mnuun glasikan. — Helkkris, ei siin olekka näämäs enä mittä.

— Kyll mnää tua uutt.

Isabella laittoi grogin Tshalille ja jatkoi taasen kyse-lyään.

— Olik teill ruakka tarppeks paateisan?

— Ei oll. Se siinp pahin oliki. Ne liäki löivä nii yhtäkki ulos ruumast, ettem mek kerjennp pali mittä saama fölisän. Kolmandenp päevän ol provjantt nii vähis, ett nälk rupes vaevama. Ja mikä pahin ol, ni rupes tuulema ja seoravan yön em me nähän enä toist paatti.

— Se ol kamala. — Mitä tes sitt teit?

— Mitä siint tekemist olis oll muut ko souttas sohlat ettippäi sinnk, kon gapteen määräs.

— Ja nälk teijä ol.

— Nälk ol, nii ett suale vingusiva. Seittmändenp päevänk kual seilmaakar. Hän ol heikko jo enne ja

hän ol ennustann, ett tämä meijä reisum bäätyis huanost, ko näättäk rott hyppäs ulos föörstangstaagfokast, sillongo me haminast läksi. Ja se tiätä aim baha, ko rott o rigis, sanos hän, seilmaakar vaina.

— Ettäk te nähn mittä laeva, ko olis pelastannt teijä?

— Näi oikke me viidendenp päivän yhde seillaeva, mutt se ol niin gaukan, ettei se nähn meit ja sitt se katos näkyvist.

— Voi surkkeutt sendä. — Kuingast sitt käve?

— Em mnää oikken diäd, kuis siink käve. Kahdek-sandenp päivänk, ko mnää oli soutamast pääss, ni mnää pyärysi ja ko mnää jäll virgosi, ni mnää kuolim bali äänd ymbrillän ja näi musta seinä meijän baattin viäres. Se ol japanilaine valulaev Mary, kotoisin Tokiost. Ja reelingi ylitt kattliva meit meijän gumppnin siit toisest paatist. He olivat tullp pärjätyks edellisenp päivän. Ja ko he juttliva, ett Oliver Bangin doinem baattikim bidäis olema niillp paikoill, ni japanilainen gaptern rupes meit hakema ja löysiki sitt meijä. Se ol hyvä miäs, se japanilainen gaptern ja hyvi meit hoedetti häne laevasas.

— O se merimiähe eläm sendän gans yht sortti elämä.

— Niing Isabella tykkä? — No nii, o oikke siink koera ai joukko. Mnää olengin däsä fundeerann, ett mimmost olis, jos me molema mensi naimissi. Isabella hoitais trahtööri niingo ennengi ja mnää tätä muut ruljangssi. Kyll teijä äidi jo tarvitte pääst leppo. Hän ruppe tleema vanhaks. — Sillaill oikke, ni ett mitäst tet tämsest asjast meinatt, Isabella?

— No, no, Tshali, snää ole vähä liia reipas morssemi ittelles hankkima. — Kuip palist siit o aikko, ko snää edelise morssemes jäiti?

— Kolmk kuukautt ja vähä pääll.

— Siin oltti. Engöst mnää stää arvann. Olik kom-
jas flikk?

— Ol oikee.

— Mingfärine?

— Must. Must kom biki.

— Ja tallukasmaine.

— Ei mar ollukka, kon domne nätt uumildas, ko
Isabellaki. Notki ja nori kon gahil.

— Ja kasvoildas niingo olis halgollp päi silmi lyätt.

— Ei mar sendä. Oikke nätt taulrustingistas. — Ja
rengas nokas. — Mnää tykkä, ett rengas nokas o oikee
nätti vaimihmiste muudi.

— Vai nii. — Kyll mar snää vaadeisi, ett mnääkim
bansi renkka nokkahan, jos mnää snuu morssjamekses
ruppeisi.

— Ei, em mnää sill väli pid. Kyll mnää tykkä Isa-
bellast nängi. Korvrenkka on darppeks.

— Olik sillt Tshali viimesell morssjamellk korv-
renkka?

— Ol, ja oikee suure. Vanhas silarenkka. Ja ko hän
ol oikee juhltamineis, ni hänell ol mansätis, semsek
kalvosime, nilkois. Mist ol mahtanns saadakka?

— Kyll ol kovast komjas, kuulem. — Kuule, Tshali,
snää ole oikee aika vekar.

— Taedan gyll ollakki. — Stää ne muukki ovas sa-
nonn.

— Flika.

— Nii oikee, flika enemäst pääst. — No, mitäst Isa-
bella meina siit mejän gaupastan?

— Miks kaupast?

— Siit mejä naimiskaupastan.

— Mnää tykkä, ett me jätä se siks, ko snää tlee uuden gerran dänn.

— Sama se. Jätetä vaa. Pääasi o, ettett valla mahdottomaks tees stää asja. — Jaaha, mnää kiäpauta sitt pari kertta viäl tämä maapallo ympärs ja sitt me mene vihill. Ja se asjam bääll me otan grogi.

— Nii, se o snuu osas. Ja kyll snää se ole ansainnukki.

Isabella valmisti uuden wiskigrogin meille kummallekin ja jätti meidät sitten kahden kesken juttelemaan, sillä kapakkaan tuli uusia vieraita.

Myöhemmin illalla, juuri kuin me valmistauduimme lähtemään levolle, tuli huoneeseen reippaan näköinen, vanhanpuoleinen, vahvarakenteinen mies, joka heti ovesta sisälle tultuaan pyysi norjan kielellä anteeksi, että hän häiritsee kysymällä, onko tässä seurassa miehiä, joita haluttaa tulla matruuseiksi hänen laivaansa. Hän sanoi tarvitsevansa 16 täysimatrussia. — Lupasi palkkaa 5 puntaa kuussa.

— Mihi mennä? kuului samassa kysymys monesta suusta.

— Eurooppaha, Falmouthihi. Laev o salpietarlastis ja valmis lähtemä ylihuame.

Europa oli nimi, joka kaikui houkuttelevana ja miellyttävänä minun niinkuin monen muunkin läsnäolevan korvissa, ja yhtäkkiä oli kapteenille ilmoittautunut haluttu määrä kokeneita merimiehiä, niiden joukossa Tshali ja minä. Meidät määrättiin saapumaan seuraavana päivänä k:lo 10 e.pp. Norjan konsulinvirastoon mynsträykselle.

☞ Sovittuun aikaan olimme konsulinvirastossa, meille suoritettiin kuukauden palkka etukäteen vaatevaras-

tomme täydentämistä varten ja iltapuolella oli meidän määrä saapua laivaan, jota käskyä kaikki noudatimmekin.

Laivamme nimi oli Nordhav ja se oli suurin purjelaiva, missä milloinkaan olen palvellut. Se oli 2 500 rekisteritonin kantoinen neljämastoinen parkki ja kaikin puolin uudenaikaiseen malliin rakennettu. Niinpä siinä ei ollut varppeita (präakonkia) lainkaan, vaan kantta ympäröivät vahvat, rautaiset pystysuorat pylväät, joiden välissä noin miehen rinnan korkeudella oli laivan pituussuuntaan menevät rautatangot, jotka siis muodostivat ikäänkuin aitauksen ympäri laivan. Tästä oli se etu, ettei milloinkaan tarvinnut kahlata vedessä kannella kulkiessa, sillä kaikki vesi, mikä kannelle tuli, pääsi vapaasti valumaan pois siltä. Ylä- ja alahangan vartioilla oli eri ruffinsa, ja kannen alla oli miehistöä varten kylpyhuone sekä yhteydessä sen kanssa puosun ja timperin ruffi sekä pannuhuone. Kun vielä mainitsen, että peräkannella oli erityinen ruorihytti, joten ruorimies pysyi kuivana ilman öljyvaatteitakin, niin ymmärtää jokainen noin 20 vuotta takaisin merillä kulkenut, että Nordhav oli komea ja hyvin varustettu laiva.

Jo seuraavana päivänä saapumisemme jälkeen buuriin ryhdyttiin lähtövalmistuksiin. Kapteenilla oli kuitenkin vielä joitakin asioita toimitettavana maissa ja hän valmistautui lähtemään tälle retkelleen, kun Tshali ilmestyi hänen eteensä ja sanoi hänelläkin vielä olevan asiaa maihin. Hän pyysi siis päästä kapteenin seurassa maihin.

- Ei, es snää maihi enä pääs. Karaisi viäl.
- Em mnää kar.

— Olkkon gui hyvänäs. Snää es pääs maihi enä.

Tshali tuli minun luokseni ja sanoi: »Pahukse äijä. Mutt mnää mene sittengi maihi. Mnuu jäi se naimiskaupan Isabellan gans hiukan geske. Ja tott mar hän mnuull läksijäisryyppyngi anda.»

Kun me muut sitten olimme työssä isolla raa'alla, niin me näimme, miten Tshali laskeutui laivan perässä olevaan ruuhemuotoiseen laivaveneeseen sitä köyttä myöten, jolla vene oli yhteydessä laivan kanssa. Hyvää vauhtia soutaen hän oli ehtinyt jo puolitiehen laivan ja rannan väliä, ennenkuin päällystö huomasi, mitä oli tapahtunut:

— Eiköst tua ols se Tshalim berhan, goṇ dualls souta, ensimmäinen perämies kysyi meiltä.

— O oike.

— Alas siäld raagald ja pelastuspaatt vette. Soutakan giis se pahus.

Me teimme työtä käskettyä, laskimme veneen vesille ja ryhdyimme ajamaan Tshalia takaa. Mutta hänellä oli niin paljon etumatkaa, että hänen veneensä oli rannassa paljon ennen meitä ja näin ollen me palasimme takaisin.

— Pahustak te ilman Tshalit takasin dleett, kiukutteli päällystö, kun pääsimme laivan kylkeen. Että k tes, sengi Siberja sudes, saann lähti ajama händ takka kaupungis.

— Ei meit käskett stää tehd. Käsketti vaa soutuak kii hän. Mutt se ei luanistannukka ja sendähde met tliin dakasi.

Kyllä päällystö varsin hyvin ymmäräsi, ettei meillä ollut haluakaan ottaa Tshalia kiinni, mutta minkä he meille voivat.

Oli muuten vallan turhaa, että päällystö kiukutteli Tshalin lähdön johdosta, sillä kun kapteeni vihdoin oli valmis lähtemään maihin ja oli ehtinyt lähelle rantaa, niin Tshali tuli häntä vastaan. Hän oli pienessä hiprakassa ja istui lauleskellen ruuhan perässä nekeripojan hoitaessa airoja. Kun kapteeni pääsi hänen rinnalleen, komensi hän nekeripojan veneeseensä ja käski Tshalin kiireimmiten laittautua laivaan ruuhineen.

Lähtiessään maihin Tshali oli sanonut, että hänen muun muassa piti saada mukaan vaatesäkkinsä, joka vielä oli Bremenin Marin täyshoitolassa. Koska tunnimme Tshalin suureksi vekkuliksi, niin kokoonnuimme laivan laidalle uteliaina näkemään, kun hän viskaisi säkkinsä buuriin. Mutta säkistä ei näkynyt tuon taitvaallista, ja kun kysyimme, missä se on, veti hän povesta esille pienen pussin, jota hän sanoi pitävänsä suuressa arvossa ja josta hän ei milloinkaan luovu. Hän sanoi sen seuranneen häntä buurisodassakin, johon hän myöskin oli ottanut osaa taistellen buurien riveissä. Mitä pussi sisälsi, sen hän piti tarkoin salassa.

Tshali sai tietysti päällystöltä kovat nuhteet, jotka tehosivat häneen yhtä paljon kuin hanhen niskaan viskattu vesi. Se mies oli niin monessa liemessä keitetty, etteivät vähät häneen vaikuttaneet.

Seuraavana aamuna me parikymmentä miestä aloimme kapteenin käskystä hiivata ankkuria. Iloisesti kalahteli peli meidän laulaessa täysin rinnoin tuttua englantilaista ankkurilaulua.

I went to the river and i could not
get cross
Ande hoda, ande hoda, ande hoda, day.

Blew boys, blew from California
 It is plenty of gold
 in the mines, i am told,
 On the banks of Sakramanto.

Kun olimme saaneet hiivatuksi kettinkiä sisälle niin paljon, että se meni pystysuoraan alas, komennettiin kaksi miestä kahteen mastoon levittämään niiden alämärssypurjeet ja, vasta kun se oli tehty, nostettiin ankkuri pohjasta. Raa'at prassattiin poikin ja hyvän myötätuulen kuljettamana lipui Nordhav hiljakseen ulos satamasta miesten lisätessä yhä enemmän purjeita mastoihin. Ja niin sitä taasen oltiin matkalla kiertämään Cap Hornia.

Näille seuduille saavuttuamme saimme tavallisuuden mukaan kokea kovia tuulia ja sateita. Viikkokaupalla jouduimme, kuten merimiehet sanovat, pilivinnaamaan vastatuulella, s.o. pitämään laivaa mahdollisimman korkealle tuuleen, jolloin se työskentelee vähemmän vaivalloisesti aallokossa. Onnellisesti saavuimme kuitenkin Atlantille ja pasaadituulten vyöhykkeelle, jolloin paremmat, talvipurjeet otettiin alas ja sijalle pantiin huonommat. Ja kun sitten pohjoinen pasaadiraja oli saavutettu, niin saivat nämä taasen väistyä talvipurjeiden tieltä.

138 päivää Iquiquestä lähdettyämme ankkuroimme Falmouthin satamassa. Siellä saimme määräyksen viedä lastimme Hampuriin, jossa palveluksemme tässä laivassa päättyi ja meille maksettiin säästössä oleva palkkamme.

Hampurissa asetuin asumaan erääseen hyväksi tunnettuun Hansa-nimiseen boardinghousiin, kunnes otin

hyyrin englantilaisessa höyrylaivassa, joka kuljetti kivihiihlilasteja Englannista Saksaan. Pari tällaista matkaa tehtyäni ilmoitin kapteenille, etten enää viitsi rapakoita kulkea, vaan jätän hänen laivansa.

Asuin siis taasen Hampurin Hansassa, kun hoitolan emäntä eräänä yönä kolkuttaa oveleni ja sanoo alhaalla olevan kapteenin, joka sairaudentapauksen tähden tarvitsee yhden tottuneen miehen laivaansa.

— Mikä laeva nimi o?, kysyin.

— Nordhav. — Se o nsuull vanh tutt laev. Mnuu miälestän snuu sopi menns siihe.

— Nii sopiki, päätin yhtäkkiä kysymättä, minne matka on suunnattu.

Pukeuduin siis, panin vaatteeni säkkiin ja läksin alas tapaamaan vanhaa kapteeniani. Hän ilmoitti minulle, että matkan päämäärä on Rosalian kaupunki Californianlahdessa Meksikon valtiossa. Palkka oli 3 puntaa 10 shillinkiä kuussa.

Asiat olivat näin sovitut ja lähdimme laivaan. Ei siis minkäänlaista mynsträystä tai muita virallisia mutkia, vaan suoraa päätä vuoteesta pitkälle matkalle uudelleen Amerikan länsirannikolle.

Laivaan saavuttuani en aluksi tavannut ainoatakaan Nordhavin edelliseen miehistöön kuulunutta miestä, mutta kun menin skanssiin, pistää muuan mies päänsä yli koijansa laidan ja lausuu hyvin iloisesti hyvän huomenen.

— No, mutt Tshali! Eiköst olekin Dshali?

— On gyll vaa. Tshali Göteborist. Ol mar hyväki että tlii, ni on gummingi yks miäs vanh tutt. Muut ei tääll olekka. Ei muut kon gapteen.

— Jaaha, ja ny mep paina jäll vestkoostill.

— Sillaill oikke. — Mnää meinan garat Rosalias ja hiljaksis siirttä itten Iquiquehe. Nääks ko se naimiskaupp Isabellan gans o viäl keske, niingos muista.

— Niin gyll ongi. — Vai nii, snää meina jatkas stää sitt ai viäl.

— Kuingast sitt. Tämä mnuu reumatismin ruppe olema semne, ett se vaati yhtmitta lämmind ilma. Nii ett kyll mnuun däyty koittap pääst sem boardinghousi isänäks siäll Iquiques.

— Nii, niin, gyll siäll lämmind vissi o.

— On oikke. Sulose lämmind siäll o. — Olin gatto-
mas kotokaupunkkianikkim bitkäst aikka, mutt ei mnuu reumatismin dykänn lainkka siit kyläst. Em mnää tliis enä toimehem Göteboris. Pahuksem buursota. Siäll mnää reumatismin sai. Ja ny o Isabella mnuu viiminen belastuksen.

Tämmöisiä Tshali puheli. Outo olisi luullut hänet kovin sairaalloiseksi mieheksi, mutta ei hänen reumatisminsa minun tietääkseni vaivannut häntä muulloin, kuin milloin hänen olisi pitänyt tehdä jotakin vähemmän miellyttävää työtä niinkuin kannen tai rikin puhdistusta tai muuta semmoista. Silloin hän mielellään pistäytyi koijaansa sairastamaan. Olin kuitenkin kovin mielissäni, kun minulla oli Tshali kumppanina, sillä hän osasi juttuineen aina pitää yllä hyvätuulisuutta skanssissa. Eikä hän, niin suuri veitikka kuin olikin, milloinkaan pannut tappelua tai muuta rähinää toimeen.

Samana päivänä Nordhav lähti viemään patenttikivihiihilastiaan Californianlahtea kohti, ja meille alkoi taas tavallinen valtamerenkulkijoiden elämä laivalamme. Milloin oli myrskyä, milloin kaunista ilmaa ja suotuisaa tuulta, sitten tulivat laiskan päivät pasaa-

deissa, sen jälkeen kamppailu luonnonvoimien kanssa Cap Hornia kierrettäessä, sitten taasen pasaadituulet, hurmaavan ihanat kuutamoyöt päiväntasaajan seu-
duilla, vielä jonkun aikaa milloin luovimista, milloin purjehtimista hyvässä tuulessa, kunnes vihdoin sa-
vuimme Californianlahden suulle.

En ole missään enkä milloinkaan nähnyt niin paljon kaloja kuin tässä paikassa. Laivamme kulki pari päivää kalaparvien läpi ja me ihmettelimme, ettei pyytäjiä näkynyt missään.

Santa Rosalia sijaitsee Californian niemen keskipai-
koilla itärannikolla. Purjehtiminen lahtea ylös oli hu-
paista, sillä päiväsaikaan sai ihailla lännenpuolelta nä-
kyviä kauniita rantamaisemia. Meitä suosi Californian-
lahdella lisäksi hyvä myötätuuli, joten meillä ei ollut
paljon vaivaa purjeiden hoitamisessa. Muutaman päi-
vän purjehduksen jäljestä Californianlahdella olimme
saapuneet perille ja laskimme ankkurimme Santa Ro-
salian satamaan.

Oli kuumiin vuodenaika käsissä, kun tulimme perille,
ja kivihiihilastin purkaminen, joka oli Nordhavin miehis-
tön suoritettava, kävi hirveän raskaaksi näissä oloissa.
Vaikka olimme mahdollisimman vähissä vaatteissa sekä
peittäneet ihomme liitujauheella, jota sitä varten oli
varattuna meille, niin olimme kuitenkin nääntyä ras-
kaassa työssämme tukahduttavan helteen vallitessa.
Kun lisäksi alkoi miehistön kesken liikkua huhu, että
meidän täältä piti purjehtia Uuteen Caledoniaan, jota
meille ihan perättömästi kuvailtiin vielä kuumemmaksi
paikaksi, niin päätimme, Tshali ja minä, karata Nord-
havista. Mieleemme teki päästä pohjois-Amerikkaan,
jossa asuu paljon sekä ruotsalaisia että suomalaisia.

Onneksi tarjoutuikin meille sellainen mahdollisuus. Rosalian satamassa makasi nimittäin kaksi muutakin laivaa, ja toinen niistä oli chileläinen kuunari, joka oli lähtövalmiina pohjois-Amerikkaan. Sen miehistöön kuului muuan tamperelainen, jonka olin tavannut maissa ja joka lupasi järjestää meille piilopaikan heidän laivansa ruumassa. Hän kehui kapteeniansa hyvänluonteiseksi mieheksi, joka kyllä antaisi meille anteeksi tekemämme kepposen. Lupasi vielä toimittaa meille ruokaa ja juomaa ruumaan niinkauan kuin piilossa jouduimme olemaan.

Koska karkaamisemme näin näytti järjestyvän vallan oivallisesti, aloimme heti valmistella sitä. Myimme osan vaatteitamme kumppaneillemme ja osan eräälle kapakan isännälle, joten meillä viimein ei ollut muita vaatteita kuin ne, jotka yllämme olivat. Ja kun sitten alkoi hämärtää, niin me lähdimme karkuretkellemme. Saavuttuamme sille kohdalle satamaa, missä chileläinen kuunari oli maannut laiturin kyljessä, havaitsimme harmiksemme, että alus oli siirretty noin 40 metriä ulommaksi satamaan. Etsimme näin ollen venettä, jolla olisimme voineet päästä kuunariin, mutta sellaista ei löytynyt. Suuria kalastajaveneitä oli kyllä, mutta pienempiä ei ainoatakaan. Nolinoa istuimme rannalla luoden silmäyksiä kuunariin, jonka ääriiviivat vähitellen alkoivat sulautua öiseen pimeyteen. Hiljaisuutta häiritsivät vain kalojen molskahdukset.

— Sinnt täyty lähti uide. Ei täsä muu aut, Tshali vihdoin lausui.

— Se kaiketakkin däsä edes o, minä vastasin.

— Uide oikke sinn mennä.

— Nii, ei tua matk mittä ol. Ole mnää pidemppiki matkoj uin.

— Ei, ei matk pitk ol. Lähdetä sitt vaa.

— Mutt mnää pelkkä niit kaloj. Tääll o haijej vähä enemän gon darppeks, mnää ole huamann.

— Niin gyll ongi, mutt ei sunkka hai-luuts nää mit-tän bimjäs eik hai meit sitt löyd. Ja mahtak hai syä-däkkäm bimjäs.

— En mittän diäd. Mutt sitt tääll o viäl niit piä-nemppi kiusangappli, niit myrkyllissi kaloj, ko nämäk kalastajap pelkkävä niingon gärmeit.

— Niin gyll ongi. Mutt mnää ajattele, ett kosk meijä esi-isän läksiväs Saksaha muinon dapplemam biäntte heostes seljäs ja annoiva viholisilles könihi oikee runssast, ni en sunkka mekkä noitten galatten tähde rupp yritystän sikses jättämä, muttkom bistä itten dähän galasoppaha muin miähin.

Tämä oli minun mielestäni viisaasti puhuttu ja me riisuuduimme siis, sidoimme vaatteet piukkana käärönä selkään ja lähdimme veden rajalle.

— Ong snuull veitt esill, Tshali kysyi.

— Ei ol.

— Ot se hamppaides rakko, ett se on gäsill, jos tarvitais. Helmette sukeldajills Ceylonsaarell ol ai veitt hamppais, ko hes sukelsiva. Sill he ittiäs kaloj vasta suojeliva.

Kaivoin siis veitseni esille vaatekääröstä, ja sitten me heittäydyimme veteen.

Me pääsimme onnellisesti kuunarin kylkeen ja odotimme, että tamperelainen sopimuksemme mukaan olisi kannella ottamassa meidät vastaan ja laskemassa köysiportaata alas, että voisimme nousta laivalle. Mutta ei

häntä näkynyt eikä kuulunut. Ei edes vartiomiehestä näkynyt merkkiäkään. Me uimme ympäri aluksen ajatellen, että köysiportaat ehkä ovat toisella puolella, mutta turhaan me niitä sieltäkin etsimme. Vihdoin me päätimme kavuta ankkurikettinkiä myöten ylös, mutta juuri kuin olimme siihen keinoon turvautuneet, saapui vartiomies paikalle. Hän teki heti hälyytyksen, miehiä tuli skanssista ja sitten alkoi meitä kohti lentää kivihiilen kimpaleita, raudanpalasia, puupalikoita ja sen semmoista tavaraa. Meille tuli kiire uimaan takaisin rannalle. Tshali oli jo päässyt niin lähelle rantaa, että hän pohjasi, kun kuulin hänen pyytävän minua avuksensa. Hänen kimppuunsa oli hyökännyt pirunkala. Se hyökkäsi kerta toisensa jälkeen, ja aina Tshali torjui hyökkäyksen veitsellään. Vihdoin sai hän lyödyksi veitsensä sen otsaan, mutta samassa kala sai purruksi häntä käsivarteen. Tshalin ote veitsestään heltisi, mutta kala lakkasi ahdistamasta häntä ja kävi nyt Tshalin veitsi otsassaan minun kimppuuni. Minä olin vielä niin syvässä vedessä, etten pohjannut, joten minun uiden piti puolustautua tätä petoa vastaan, joka silmät säkenöivinä, aina kun iskin sitä veitselläni, hiukan perääntyi, uudistaaksensa sitten taasen hyökkäyksensä. Vihdoin se veitseniskuni jälkeen sukeltautui pohjaa kohti ja jätti meidät rauhaan. ¹

Kamppailussa kalan kanssa Tshalin vaatemytty oli irtaantunut hänen selästään, ja vaikka me hyvän aikaa haimme, emme löytäneet sitä. Se oli nähtävästi uponnut pohjaan.

¹ Kaikesta päättäen hirviö oli jättiläisnilviäinen tai huonomman nimityksen mukaan jättiläismustekala (octopus).

Ilkialastomana Tshali siis seisoi rannalla, kun minäkin vihdoin nousin maankamaralle. Oli hänellä sentään yksi verhontapainen yllään, kun lähemmin tarkastelin häntä. Hänellä oli nimittäin uumillaan leveä nahkavyö.

— Mikä tomne o? kysyin häneltä.

— Jos es puh kenellekkä mittäin däst asjats, ni mnää sano snuull, mikä se o. — Se o mnuum bankkin.

Sen sanottuaan avasi hän vyössä olevan taskun ja veti sieltä esille joukon kultarahoja. Hän avasi toisen samanlaisen taskun, ja siellä oli kultarahoja sielläkin. Ja näitä taskuja oli toinen toisensa vieressä koko vyön mitan. Ihmettelin, että hän voi sellaista taakkaa kantaa aina yllänsä.

Mutta ei siinä riittänyt aikaa tällaisiin mietteisiin. Nyt oli kysymys siitä, kuinka selviäisimme tästä kiperäksi käyneestä asemasta. Ensimmäinen askel pulman selvittämiseksi oli se, että minä luovutin paitani Tshalille, ja sitten me menimme erääseen kalastajaveneeseen kysymään, miten kalanpuremaa oli hoidettava. Kalastajaveneessä oli vanha nainen valveilla kahvinkeittohommissa, kun me saavuimme hänen puheilleen. Hän ymmärsi sen verran englannin kieltä, että hän voi neuvoa meitä heti kääntymään lääkärin puoleen. — »Kovast paha, kovast paha», hän sanoi, »moni on guall.»

Ei auttanut siis muu kuin palata takaisin Nordhaviin, herättää kapteeni ja pyytää häntä viemään Tshali lääkärin hoidettavaksi, sillä haava tuntui kovin kipeältä, ja käsivarsi turvottui yhä enemmän ja enemmän.

Nordhav'in kapteeni oli aamunvirku, joten hän pian oli vaatteissa ja kannella. Nähdessään Tshalin siinä paitasillaan edessään hän sanoi päätänsä pudistellen:

— Voi teit merimiäsraukoj, kon deijä ain däyty se viinam baris lysti pittä. Ja tleett nii hulluks, ett ryyppätt vaattenekki yldänn.

— Nii, niin, gapteen hyvä, liha o heikk ihmset, Tshalin pahus huokaili nähtävästi mielissään siitä, että kapteeni oli keksinyt näin oivallisen selityksen peittämään karkaamisyritystämme.

— Kyll viin ny valla syyttömäst fliiteihis sai, mutt ei tee mittän, gyll sill niim bali syntti niskas o, ett se jouta kärssi joskus syyttömästengi, Tshali puheli, kun me menimme skanssiin, sillä kapteeni oli pannut siteen haavalle ja sanonut, ettei sen takia mennä lääkäriä yöllä vaivaamaan.

Seuraavana aamuna oli haava sitten niin paljon parempi, että lääkärille meno jätettiin silleen.

Mutta pakohankkeistamme emme vain luopuneet. Kun merimies kerran on saanut päähänsä jättää jonkin laivan, niin jättää hän sen myöskin useimmissa tapauksissa.

Meksikossa vallitsi normaali-olot meidän sinne saapuessamme. Siellä toisin sanoen käytiin paraikaa ankaraa sisällistä sotaa. Samana iltana, kuin me pääsimme Santa Rosaliaan, ilmoitettiin meille, että seuraavana päivänä odotetaan jotakin kapinallista kenraalia joukkoineen kaupunkiin ja huomautettiin laivamme päällystölle, mitä arvaamattomia seurauksia heille voi koitua, jos he eivät pysy tarkoin puolueettomina ja osaa ottamatta niihin taisteluihin, jotka huomenna ovat odotettavissa.

Seuraus tästä varoituksesta oli, että muuan saksalainen laiva, joka samaan aikaan makasi Santa Rosalian sataman laiturin kyljessä, siirtyi ulos redille ja että se

viranomaisten luvalla otti mukaansa koko joukon pakolaisia kaupungista. Mekin olisimme seuranneet sakalaisen esimerkkiä, mutta tuuli tyyntyi, ennenkuin valmistuimme lähtemään, ja niin jäimme laiturin ääreen odottamaan veristä leikkiä.

Ensimmäinen perämies ryhtyi kuitenkin puolustustoimiin. Hän käski puhdistaa laivan kanuunan, joka luultavasti vuosikausia oli maannut toimettona ja, kun se oli tehty, toi hän keulalavalle, jossa kanuunan paikka oli, pienen tynnyrin ruutia, kaasi sitä pivollisen kanuunaan, hakkasi rohtimia ruudin päälle ja kokosi sitten kanuunaan rautanauloja, pieniä kiviä ja kaikenlaista romua ja hakkasi taasen rohtimia niiden yli. Sitten käski hän meidän viedä tyhjän laatikon merelle noin 50 metrin päähän laivasta, pani nallin kanuunan silinterin päähän ja, kun me olimme palanneet laatikkoa viemästä, otti hän vasaran, löi nalliin ja ammus laukesi.

— Kyllä pidäis maaltaulu olla läppi täynnä, kerskaili hän, kun kanuuna oli jyrähtänyt. Mutta emme ehtineet laskeutua veneeseenkään, sitä vähemmän soutamaan maalitaulun luokse, ennenkuin meksikolaista sotaväkeä alkoi tulla oikein tulvimalla laivaan.

Meistä oli ollut hyvin hauskaa seurata punapartaisen, länkäsäärisen ensimmäisen perämiehemme sotaisia hommia, mutta vielä hauskeempaa oli nähdä hänen hätänsä, kun pari upseeria pyysi häneltä selitystä, minkätähden hän alkaa ammunnan Santa Rosaliassa ja mille puolelle hän on asettunut tässä sodassa.

Kapteenin väliintulo pelasti kuitenkin ensimmäisen perämiehen pulasta, sillä kapteeni selitti, että kanuuna oli lauennut vahingossa, ja että se oli jäänyt latinkiin, kun tullessa oli yritetty valaita pyytää.

Upseerit tyytyivät tähän selitykseen ja he saivat muutenkin syytä poistua laivasta juhlaa viettämään, sillä juuri silloin saapui heille sanoma, että se kenraali, joka joukkoineen uhkasi Santa Rosaliaa sodalla ja hävityksellä, oli tullut perinpohjin lyödyksi muutamien peninkulmien päässä Santa Rosaliasta.

Tämä levoton tila Meksikossa kypsytty vähitellen Tshalin aivoissa uuden tuuman jättää Nordhav-laiva, koska ensimmäinen karkaamisyrietyksemme oli niin no-
losti päättynyt. Istuessamme eräänä iltana rantakapakassa makeita, mutta väkeviä californialaisia viinejä juomassa, otti hän siis asian puheeksi, kuvaili ensin, kuinka vaikeata olisi päästä johonkin muuhun laivaan, kun niitä ei enää ollut enempää kuin kaksi jäljellä, kuinka uskallettua olisi lähteä kulkemaan johonkin muuhun satamaan ja kuinka ikävää olisi lastata guanoa Uudessa Caledoniassa.

— Kyll snuum buhesas perä o, vastasin hänelle, mutt mitäst me nys sitt tee.

— Mnää ole ajatell, ett me ruppe sotamiähiks. Kosk sotimine näky olevas täälls semmost paremi yhtmit-tast bisnessi, niin gyll mar he miähi ain darvitteva.

— Jaa, ett sotamiähiks. Mutt mnää ole menn ja katell, ett tääll o valla heosväkk.i — Oleks koska heose seljäs oll?

— En. Kuulusi jalkväkkehem buursodas. Mutt kuis snuu laitas o. Snää taeda ollk koko mato heose seljäs.

— En, en ol oll heose seljäs, muuttkon garusellis semstem buuheoste seljäs.

— No, me ole sitt yht hyvä molema. Ja mitä em met taed, se me oppe, nii ett kyll meist viäl hyvä hu-saarip paisu. Usk pois vaa.

— Usko mnää se, nii ett ruveta vaa sotamiähiks. Siäld ei kapteen saa meit poijeska, vaikk hän guik koitais.

Näin oli se asia päätetty, ja Tshali meni kapakan isännälle ilmoittamaan, että me tahtoisimme sotaväkeen ja pyytäisimme neuvoa, kenen puoleen pitäisi kääntyä saadaksemme tuumamme toteutetuksi.

Mutta englannin kieltä taitamaton kapakoitsija ei saanut selvää Tshalin sanoista, vaan seisoj siinä avuttomana kuunnellen Tshalin selityksiä. Ei sattunut silloin olemaan yleisönkään joukossa ketään englanninkielen taitoista henkilöä. Tshali katseli tuskastuneena ympärilleen, kunnes hän vihdoin keksi huoneen nurkassa varsiluudan. Hän sieppasi sen käteensä ja rupesi tekemään sillä kivääritemppuja. Loppujen lopuksi hän ojensi luudan varren päin kapakoitsijaa ja oli tähtäävinnään tätä. Pelästyneen näköisenä nyökkäili kapakoitsija päätään ja antoi jonkin käskyn juoksupojalle, joka heti riensi ulos ovesta.

Hetken päästä tuli juoksupoika takaisin seurassaan sotilaidennäköisiä järjestyksen ylläpitäjiä, ja nytkös vasta alkoi puheen sorina ravintolasalissa. Ylinnä muita riehui kapakoitsija silmäillen kiukkuisesti meitä ja nähtävästi haukkuen ja sadatellen meitä, minkä ehti. Lopputulos kaikesta oli, että meidät pantiin käsirautoihin, ja meitä lähdettiin viemään päävartiostoon. Siellä oli kuitenkin onneksi pari englannin kieltä taitavaa upseeria, ja kun saimme selittää heille asiamme ja he vuorostaan olivat ilmoittaneet sotamiehille, mitä me oikeastaan halusimme, niin purskahtivat kaikki nauruun ja meitä ruvettiin kohtelemaan ylivuotavalla ystävällisyydellä. Meidän nimemme kirjoitettiin rulliin

ja meille tuotiin kummallekin sotilaspuku. Olimme siis nyt meksikolaisen armeijan jäseniä valmiita tappelemaan ketä vastaan hyvänsä päällikköjen käskyn mukaan. Harjoituksemme ilmoitettiin alkavan seuraavana aamuna.

Nukuttuani yön alkoi minussa herätä epäilyksiä, että mahdollisesti olimme tehneet hullusti antautusamme tähän seikkailuun, mutta, tehty kuin tehty, päätin viimein ja vedin univormun ylleni. Tshali oli yhä vain perin tyytyväinen oloonsa ja vakuutti minulle, että hyvin päin ovat asiat nyt. Mutta hänen muotonsa synkkeni, kun hän avoimen ikkunan ääressä seisoesaan tapasi erään Nordhavin miehen, joka kertoi, että Nordhav lähteekin täältä Pohjois-Amerikkaan Portlandiin ja sieltä viljalastissa Europaan.

— Olis tua eilen diädett, ni em me ny olis täsä, Tshali arveli, kun hän oli ilmoittanut minulle, mitä Nordhavin mies oli kertonut. Ja samaa mieltä olin minä. Mutta katuminen oli nyt myöhäistä, meidät kutsuttiin aamuteetä juomaan ja sen jäljestä harjoituksiin.

Harjoituskenttänä oli kasarmin pihamaa, joka oli niin pehmeää, hienoa hietaa, että kävellessä jalka painui siihen melkein nilkkaan asti. Keskellä pihaa seisoi kaksi satuloitua hevosta, joita kumpaistakin sotilas piteli suitsista. Hevosista oli toinen pieni, ihan suomalaisen hevosen näköinen, ja toinen hyvin suuriluinen ja korkea kuin kirkontorni. Minun käskettiin nousta sen pienen hevosen selkään. Tshalin osalle tuli se korkea.

Minun hevoseni oli hyvin pirteän näköinen tuuheine otsatukkiineen, lyhyeksi leikattuine harjoineen, vilkkaine katseineen ja alinomaisine päänheilahduksineen.

Mutta sen silmistä loisti veitikkamaisuutta niin ilmeisesti, että pamppailevin sydämin valmistauduin noustamaan sen selkään. Tietysti tein heti sen virheen, että seisoesani hevosen vasemmalla puolella yritin pistää oikean jalkani ensiksi jalustimeen, mutta vedin sen äkkiä takaisin, kun suitsia pitelevä sotilas piiskan varrella löi minua ensin oikeaan sääreen ja sitten vasempaan osoitukseksi, että se on ensin otettava käytäntöön. Ihmeekseni pääsin aika sievästi satulaan ja ajattelin jo itsekseni, että kai tässä nyt pysyy, kun tähän kerran on päässyt. — Toivomus, joka pian oli osoittautuva tyhjäksi haaveeksi! Sotamies näytti minulle, että polvia on rutistettava tiukkaan hevosen kylkiin, heitti suitset käteeni ja juoksi äkkiä pois lähettyviltä. Ja silloin se alkoi! Heti kun heppani tunsi, että ohjaket olivat toisen miehen käsissä, hyppäsi se ainakin puolen sylen korkeudelle ilmaan kaikki neljä jalkaa yhtäaikaan ylhäällä maasta. Ja kun se taasen tuli alas, niin se jäi seisomaan paikallaan niinkuin Lootinvaimo muinoin. Minä ihmettelin, että olin yhä satulassa tämän lentoretken jäljestä, ja sitä ihmetteli kai heppanikin, koska se siinä seisoi paikallaan nakellen vain niskaansa.

— Ei mar, lähdetäst täst ettippäi sendä gans, sanoin sille ja nykäisin suitsia, mutta silloin se nousi pystyyn, niin että minun piti kiertää käsivarteni sen kaulaan. Siinä se sitten hyvän aikaa kehräsi etujaloillaan kuin istuva koira, kunnes se äkkiä löi ne maahan, heitti takapuolensa ylös ja pisti päänsä etujalkojen väliin. Seuraus tästä äkkiä tehtyjen liikkeiden sarjasta oli, että minä puolen tusinaa kuperkeikkoja tehtyäni löysin itseni noin kymmenen sylen etäisyydeltä hevosestani,

joka nähtävästi hyvin tyytyväisenä temppuunsa katseli minua vanha veitikka silmissä.

Olin hiukan pökerryksissä kuperkeikkojeni jäljestä, mutta istuessani hiekassa ehdin kuitenkin nähdä, miten Tshali mennä viiletti täyttä laukkaa ympäri pihan, ja kuinka hänen hevosensa kesken hirveää vauhtiaan yhtäkkiä pysähtyi kuin naulaan ja Tshali lensi kuin kanuunasta ammuttuna 50 metriä samaan suuntaan, johon hän muutamia silmänräpäyksiä ennen hevosen selässä istuen oli kulkenut. Ajattelin, että se oli Tshalin viimeinen retki, ja surin hänen poismenoaan.

Mutta en minä siinä kauoja saanut istua mietteissäni. Minut komennettiin uudelleen sen pienen paholaisen satulaan, ja jos minä rupeisin kertomaan kaikki ne metkut, jota se käytti nolataksensa minut täydellisesti, niin saisin täyttää monta arkkia kirjoituksellani. Sanon vain, että olin hyvin pehmeäksi mukiloitu, kun kahden tunnin harjoitusaika oli päättynyt. Pahimmin se otus runteli minut, kun se, saadakseen minut pois satulasta, löi itsensä lehmänä makaamaan maassa, sovittaen minut allensa.

Ei Tshalikaan sentään ollut henkeään menettänyt. Ontuen ja kasvot täynnä mustelmia tuli hän luokseni, kiroillen sitä hetkeä, jona hän oli keksinyt tämän soti-laaksi rupeemisen.

Kärsimyksemme mitta ei kuitenkaan vielä ollut täysi, sillä iltapuolella päivää meidät komennettiin kivääriharjoitukseen, ja jokainen voi käsittää, miltä kiväärin keikuttaminen tuntui sen jälkeen kuin jäsenemme olivat tulleet ruhjotuiksi ratsastusharjoituksissa. Kivääriharjoituksesta päästyämme aloimmekin ajatella vapautumista sotapalveluksesta ja kauan neuvoteltuam-

me tulimme siihen päätökseen, että meidän on tässä tarkoituksessa käännyttävä Nordhavin kapteenin puoleen. Se oli kyllä nöyryyttävä ja raskas hanke, mutta se oli ainoa pelastuksen mahdollisuus. Vedimme siis arpaa, kumpi meistä lähtisi kapteenin pakeille. Arpa lankesi minuun ja aiinkin heti lähteä lähettilästointani suorittamaan. Mutta silloin nousikin tie meiltä pystyyn, sillä kun pyysin lupaa lähteä kaupunkiin, vastasi upseeri, ettei sellainen tule kysymyksenkään. Emme kuitenkaan silti luopuneet aikeistamme. Me tiesimme, että useilla sotilailla oli taskussaan lippu, joka oikeutti pääsemään kaupunkiin. Eräältä sotilaalta saimmekin hyvää maksua vastaan tällaisen lipun. Se oli kyllä vanhentunut, mutta muuttamalla päivämäärän siinä saimme sen kelvolliseksi ja sen avulla pääsin ulos kasarmista. Meidän tekemäämme korjausta lipussa ei havaittu, vaikka sitä kolmessa vartiopaikassa tarkastettiin.

— Kas nii, semssi hullutuksihi viin teijän dällk kertta o villinn. Kyll taita oll mahdotond saad teit pois siäld, mutt kosk te olett merell miästem barhait, ni yritä mnää, kapteeni puheli, kun olin esittänyt hänelle asiani.

Jäimme siis jännityksellä odottamaan kapteenin toiminnan tuloksia. Seuraavana aamuna teen jäljestä kutsuttiinkin meidät kasarmin kansliaan, jossa oli useita upseereja sekä Nordhavin kapteeni ja ensimmäinen perämies. Pöydällä oli joukko kultakolikoita, jotka, kuten perästäpäin saimme kuulla kapteenilta, oli suoritettu vapautumisemme lunnaiksi. Se upseeri, joka johti puhetta tässä tilaisuudessa, oli nähtävästi hyvin suutuksissaan, mutta Nordhavin kapteeni selitti levol-

lisesti, ettei Meksikon armeijalla ollut oikeutta ottaa hänen miehiänsä, ennenkuin heidän palvelusaikansa Nordhavissa on päättynyt. Hän maksaa kyllä takaisin pestin ja ylläpitokustannukset miehiltään siltä ajalta, minkä he ovat armeijassa olleet, mutta miehensä hän tahtoo takaisin.

Ja takaisin hän sai miehensä. Iloisina riisuimme univormun yltämme ja pukeuduimme taasen vanhoihin, tuttuihin vaatteisiimme. Ja iloisina läksimme kapteenin ja »Punaparran» seurassa buuriin. Lähtiessämme seisoi se pieni paholainen hevoseksi portaitten edessä. Sen silmissä loisti jälleentuntemisen ja ilon välke, kun se näki minut. Se odotti kai, että eilisen harjoituksen sille tuottama nautinto uudistuisi, mutta sillä kertaa se pettyi, vahinko kyllä, sillä se oli nähtävästi hyvin huumorintajuinen eläin. Se oli ainoa olio Meksikon armeijassa, jota kaipauksella muistelen, vaikka se piteli-kin pahoin minua.

Laivaan päästyämme aloimme heti ottaa uudelleen osaa lastin purkamiseen ja viikko lyhyen sotilasuramme jälkeen oli Nordhav valmis lähtemään Oregonin Portlandiin.

Matkalla sinne me menetimme yhden miehen, erään norjalaisen nuorukaisen. Meillä oli iso luukku auki, koska oli kaunista ilmaa, ja vaikka aukko oli suojattu aitauksella ja sydänpäivän aika käsissä, niin pääsi mainittu nuorukainen kuitenkin putoomaan luukusta alas ruumaan ja kuoli paikalla. Me hautasimme hänet Tyynen valtameren aaltoihin.

Portlandin kaupunki sijaitsee sisämaassa, mahtavan Columbia virran varrella, hyvän matkan päässä Tyynen Valtameren rannalta. Columbia jokea voi purjehtia,

mutta suurimman osaa matkaa virran suusta Portlandiin me kuljimme hinaajalaivan vetäminä.

Viljalastin siirtäminen Nordhavin ruumaan kävi täällä hyvin nopeasti ja vaivattomasti. Viljalla täytetyt säkit kulkivat ränneissä, joiden pohja liikkui yhtämittaa ruumaa kohti. Liikuntavoimana oli sähkö.

En käynyt monta kertaa maissa Portlandissa ollessani, mutta kun kerran istuessani eräässä kapakassa tulini maininneeksi, että olin Raumalta kotoisin, niin kerrottiin minulle, että Portlandissa on kolme Jussinimistä raumalaista, ja että siellä hyvin usein kuulee puhuttavan Rauman Jusseista. Yksi heistä oli jo vanha mies, oli ollut Portlandissa nelisenkymmentä vuotta ja piti nyt ravintolaa siellä. Oli oikeastaan Eurajoelta, Kaunissaaresta kotoisin, Rothström nimeltään. Toinen Rauman Jussi purjehti rannikkolaivassa, ja kolmas toimi rakennusosalalla. Hän oli jo vanhempi mies hänkin ja, kuten edellämainittu purjehtija, Rauman kaupungissa syntynyt ja kasvanut.

Kuten edelläkerrotusta selviää, ei kestänyt kauan, ennenkuin Nordhav taasen oli lastissa ja me läksimme pitkälle matkallemme Europaa kohti. Tapaturmaisesti kuolleen norjalaisen nuorukaisen paikka täytettiin täällä saksalaisella, Friedrich Möller-nimisellä matruusilla. Muuten oli miehistö sama kuin ennenkin. Tshali ja minäkin siis olimme edelleen Nordhavin miehistön jäseniä. Olimme jättäneet kaikki karkaamistuumat, vaikka Santa Rosaliassa niin hartaasti olimme toivoneet saavamme jäädä Oregonin pohjoismaalaisten joukkoon.

Päiväntasaajan seuduille saavuttuamme menetimme timperimme. Hän oli mennyt sulkemaan paremmin vesipainolastitankin kantta, mutta pudonnut tankkiin

ja hukkuu sinne. Oli norjalainen hänkin, noin 50-vuotias.

Muutamia päiviä timperin hautauksen jäljestä rupeimme tuntemaan pahaa hajua laivassamme. Tutkiesamme tämän ilmiön syytä, havaitsimme, että ruumaan oli päässyt vettä ja kastellut viljan, joka oli ruvennut mätänemään. Me päätimme, että laivamme oli saanut vuodon, mutta kun pumputessa ei ollenkaan tullut vettä ruumasta, niin täytyttiin se olettamus hylätä emmekä ymmärtäneet, mistä vettä pääsi lastiin. Ja löyhkä vain paheni pahenemistaan. Me menetimme ruokahalumme, kun jouduimme tätä saastutettua ilmaa hengittämään, ja mies toisensa jäljestä sairastui. Onnettomuudeksi tuli vielä tyven. Ei tuulen hengähdystäkään tuntunut, ja valtameri makasi sileänä kuin peili ympärillämme. Mutta sitä väkevämmältä tuntui löyhkä ja sitä rasittavammin se vaivasi meitä.

Olomme rupesi nyt jo käymään meille hengenvaaralliseksi ja meidän täytyi koettaa saada selko, mistä vesi pääsi ruumaan. Vihdoin keksitiinkin syy. Kylpyhuoneessa oli muuan putki rikkoutunut, ja siitä vuosi vettä ruumaan. Me saimme siis enemmän vedenvuodon ehkäistykseksi, mutta viljaa oli ehtinyt kastua niin suuri määrä, ettemme, heikontuneita kun olimme huonosta ilmasta, mitenkään jaksaneet saada heitetyksi yli laidan kaikkea pilaantunutta viljaa.

Ne miehet, jotka vielä jaksoivat olla liikkeellä, vapautettiin kaikista töistä, ja me oleskelimme enimmäkseen liivaripuomin nokassa. Siellä oli löyhkä vähemmän tuntuva, ja sinne me olimme vähitellen laittaneet itsellemme vakinaiset olinpaikat. Siellä asusti kapteeni ja

ensimmäinen perämieskin. Toinen perämies ei enää jaksanut olla liikkeellä.

Kun tyyntä yhä jatkui, pidettiin päällystön ja miehistön keskeinen neuvottelu, jossa kapteeni selitti, että lähin paikka, minne voisimme mennä hätäsatamaan, on Calloon kaupunki Perun maassa, jonne olisi noin viikon purjehdusmatka. — Mutta sinnekään emme tietysti voi päästä, jatkoi kapteeni, niinkauan kuin tyyntä jatkuu. Näyttää siis siltä, ettemme voi mitään muuta tehdä, kuin odottaa kuolemaa tai tuulta.

Asema oli kyllä meille muutenkin pääasiassa selvä, mutta meihin teki kuitenkin kaamean vaikutuksen, kun kapteenimme sen näin juhlallisesti meille selvitti. Me myönsimme kaikki, ettei muuta voi tehdä pelastukseemme, ellei sattumalta joku toinen laiva tulisi meille avuksi. Meitä oli enää vain 9 miestä liivaripuoimissa, kun tämä neuvottelu pidettiin, ja heikkoja olimme mekin kaikki.

Kolme päivää tämän kokouksen jälkeen saimme navakan tuulen, joka oli täysin myötäinen Cap Hornin suuntaan. Me aloimme kulkea hyvää vauhtia eteenpäin, löyhyä haihtui tuuleen ja koko miehistö rupesi hyvin pian virkistymään. Näin ollen jätettiin kaikki Peruun poikkeamisen tuumat ja päätettiin poiketa vasta Montevideoon, niinkuin alusta alkaen oli suunniteltu.

Cap Hornin seuduilla oli meillä kauan kestäviä vastatuulia, ja eräänä päivänä siellä luovaillessamme tuli pitkästä aikaa laiva meitä vastaan. Se tervehti meitä lipullaan, jolloin näimme, että se oli italialainen. Tervehdittyään se veti ylös joukon merkkilippuja, jotka kapteenin selityksen mukaan tiedottivat, että maailmassa on suuri sota käymässä. Englanti, Venäjä ja Ranska toisella puolella ja Saksa toisella.

Merimiehille on toisen laivan tapaaminen aina mitä mieluisin vaihtelu äärettömällä avaruuksilla kulkiesaan, ja jos vastaantulija lisäksi vaivautuu kertomaan uutisia, niin on kohtaaminen sitä mieluisampaa.

Ymmärtää sen, että meille nyt tuli puheen- ja mieltymisen aihetta kylliksi sekä skanssissa että kajuutassa. Ja pari viikkoa tämän uutisen jälkeen saimme jo mieskohtaisiakin todistuksia sotatilan olemassa olostä. Falklandin saarien seuduilla näimme eräänä päivänä edesämme meressä mustan pilkun, joka liikkui hyvää vauhtia eteenpäin. Purjeista ei näkynyt merkkiäkään eikä myöskään savua nousut sen päältä. Hetken päästä näkyi styyrbuurin puolella toinen samanlaatuinen ilmiö, sitten ilmestyi perän suuntaan kolmas ja viimein baabuurin puolelle neljäs. Me ihmettelimme, mitä kummallisia otuksia nuo ovat. Kun alkoi hämärtää, niin ei niistä näkynyt valoakaan. Mutta täys-pimeän tultua leimahti yhdestä niistä kirkas valo ja siihen vastasivat nuo kolme muutakin valon välähdyksillä. Yhtäkkiä alkoi yksi niistä lähetä meitä ja päästyään noin meripenikulman päähän meistä heitti se meitä kohti niin voimakkaan valojuovan, että olisimme nähneet kannella lukea kuinka hienoa präänttiä tahansa. Me ymmärsimme silloin, että olimme jonkun sotalaivaosaston ympäröimänä ja vedimme Norjan lipun kahveliini. Sen tapahduttua sammui valo emmekä enää nähneet jälkeäkään näistä sotalaivoista.

Montevideoa kohti purjehtiessamme, saavutimme parkkilaivan, joka meidät huomattuaan veti Kreikan lipun kahveliinsa ja ilmoitti merkkilipuilla tulevansa Uudesta Caledoniasta. Oli ollut näihin asti matkalla yli kolmen kuukauden ja pyysi tupakkaa ja lääkkeitä.

Me prassasimme raa'at pakkiin kumpikin laiva. Kreikkalaisesta laivasta laskettiin vene vesille, ja pian oli kreikkalaisen laivan kapteeni vieraskäynnillä meidän kapteenimme luona. Kauan ukot kajuutassa keskustelivatkin, ja lähtiessä oli kreikkalaisen laivaveneessä tupakkapaali ja muuta, mitä häneltä oli puuttunut.

Montevideossa viivymme vain sen verran, että saimme mädäntyneen osan lastia puretuksi ja varastoamme täydennetyksi. Sitten lähdettiin taasen valtamerta kyntämään.

Lähelle Irlannin rannikkoa saavuttuamme tuli meitä vastaan kalastajavene, jonka keulassa oli pikatykki ja perässä toinen. Tämä vene, jonka peräsalossa liehui Englannin sotalippu, antoi meille pysähdysmerkin. Me noudatimme määräystä ja nyt astui laivamme kannelle kolme englantilaista upseeria. He tarkastivat laivamme paperit, kysyivät, mitä lastia kuljetamme ja mitä kansallisuutta on miehistö. Kun tuli tiedoksi, että Portlandista saatu mies oli saksalainen, komennettiin tämä englantilaisten veneeseen. Kapteenilla sattui onneksi olemaan niin paljon käteistä rahaa, että hän voi maksaa miehen palkan. Sen jälkeen poistuivat upseerit laivastamme, vieden muassaan Friedrich Möllerin sotavankina.

Tämän upseerien käynnin jälkeen laivassamme me emme enää sytyttäneet valoja pimeään tultua, vaan kuljimme kuin aavelaiva ikään ulapoilla. Kolmen päivän kuluttua saavuimme sitten Vingtannin satamaan.

Palvelusaikani tässä laivassa oli taasen päättynyt. Olimme lähteneet Portlandista kesäkuussa 1914, ja nyt oli helmikuun 1 p. 1915. Olimme siis olleet pientä pysäh-

dystä Montevideossa lukuun ottamatta liki 9 kuukautta yhtämittaa merellä. Ja olihan sitä siinä.

— Mihist ny mennä? kysyin Tshalilta, kun olimme palkkamme nostaneet.

— Kyll mnuun däyty koittas sährit sinn Iquiquehe jälls stää naimiskauppatan jatkama. Niitte vaimihmiste muisto täyty friskat ai väli, muuto ne unhottava nii nättist kaikk asja.

— Niin gyll ongi. Ja sama taita oll miäste lait.

— Mitä miähist nyp puhuta. Ny o Isabellast kysymys.

— Mutt kuule, Tshali, kuingast snuum bankkis lait ny ruppe olema. Se tlee liia raskaks jo, ko snuull ol kaiketakki yht pali palkka sisällk, ko mnuullakki ja mnuull o nelikymmend ja yks Englannim buntta.

— En mittän diäd. Raskaks oikee mnuu vyän ruppe käymä.

Me poikkesimme erääseen ravintolaan, joimme whiskeyn ja sitten me erosimme.

Läksin Liverpooliin. Pari päivää täällä asuttuani merimieskodin vahtimestarin luona, otin pestin Etelä-Afrikan itärannikolle lähtevään englantilaiseen höyrylaivaan.

Sodan aikana palvelin enimmäkseen höyrylaivoissa ja kävin miltei jokaisessa maailman kolkassa. Vastata sodan päätyttyä palasin kotikaupunkiini ja kutsuin taasen luokseni Linnun Jussin ja Kajanin Matin. Olin varannut heille lahjaksi kaksi pulloa neekeririomia, yhden kummallekin. Kolmas pullo oli avattuna pöydällä odottaessani heitä saapumaan luokseni.

Määräaikaan he tulivatkin, istuivat ensin vaiti ollen totilasiansa ja piippuansa hoidellen. Vain silloin tällöin

tuli heiltä ilmoja tai ohikulkevata koskeva huomautus, kunnes Linnun Jussi pyysi minun juttelemaan hiukan matkoistani.

Annoin heille hyvin lyhyen kuvauksen useimmista matkoistani, ja kun olin lopettanut kertomukseni, syntyi taasen hyvän aikaa kestävä äänettömyys, jonka Kajanan Matti vihdoin keskeytti sanoen:

Kyll mnuu miälestän näyttä sild, ett neppahapolve valulaeva vähitellen dekevä lopu seillaevoist.

— Niin gyll tekeväkki, Linnun Jussi myönsi.

— Täyty käyd nii. Valulaevat tleeva ai varmemi ja määrätüll ajall lasteines haminoihin, gulkevat kovemppa faartti ja ova enemä suojatu vahingoild.

— Nii, niin, gyll snuum buheisas perä o. Mutt ei merells sitt enä mittä oikken gaunist nääk, ko seillaevak kattova. Täyskuu auringolinjam baikoill ja laev täysis seileis o sendän gaikkjan gaunimppa, mitä mailmas näke.

— Älä mittäm buh, Juss. — Kuule Aksel, sanosiks snää, ett Iquique haminas ol nelikymmend seilalost yhdellk kertta.

— Sanosi. En mnää tiäd jos heit juur nelikymmend täytte ol, mutt pali heit ol.

— Pali! Nelikymmend seillaeva pali semses haminas! Kuul ny, Juss, noit jutuj!

— Kuule oike mnää. Ei parisata laeva Iquiques ollp pali enne mailmas.

— Nii ja händäst, muistaks snää, ko me oli Guanapeesaarell guanot lastamas. Se ol — annast katto, mikäst vuaslukn sillon girjotettingan, go mes siäll oli Cereksell

— 1878 se ol.

— Nii ai oiki. Ja meit makas sillon 380 seillaeva siins saare edes lastian odottamas.

— Sillaill oikke. Ja meill ol numra 41 ja puale vuott mes sai siin odotta, ennengo meill ol last ruumas.

— Ja kuum ol kom bät sis. Ja muistaks niit orji raukoj, ko stää guanot ajoiva nihi seilkankkast tehdyhim, bitki rööreihi. Niit myäde se guano meijä laevpaattihi lasketti. Muistaks kuit täynn haavoj heijä selkäs ol piiskaiskuist, ko het tliiva ranttaha besemä ittiäs. Kuulis-nimell hek kulkiva, mutt orji he oliva. Siit ei pääs mihinkkä.

— Muistan gyll vaa. — Kuule, se Tshali ei oll mikkä hulluve kaver. Semsen gans tlee ain doime. — Mutt mikä täyspöhkö steyrmanniks siin laevas ol, kom balo. — Syyttömäst se halju sen giinalaisen goki ammus. — Eik hän diätänn, ett kivihii usse sytty ittelläs palama ruumas?

— Nii oikke. Syyttömäst oikke mnääki luule, ett se kiinalainem bark ammutti. — — Juu, juu, mutt mennäksen däsä yhdest asjast toisse, mitäst ainett tämä liäm oikke on, go snää täsä meijä ryypättäväksen anna.

— Se o neegerrommi. Se o montten gerttam buhdistettu tavara.

— No, se mnää usko, ett se puhdistett o. Se o niim bali puhdistett, ett siit o saatt rommimaku jokseski nuugastem bois. — Antteks ny, ett mnää se sano, mutt paras o anttak katillt tämänen davar.

— Sama mnää meinasi sanno. Kissangupp oikken dämse liämem baikk o. — Eik snuull ols stää Polttlam buadi Westindia rommi koton?

— On gyll mnuulls stääki. — Vai ei tämä ol oikken deijä miäluistan. Ja mnää toi stää potun deillk kummallekin duljaissi. Kaadang mnää se maaha ny?

— Älä helkkris semssi puhel. Ei Jumala lahja nii sendä haaskat. — Kiitoksi pali vaa, ettäs muisti meit. Kyll se vaam baikkas hake, kosk kuulu tleevas semse aja meill, ettei mistä enä saa osta rommi eik muit sengaldassi lääkkeit. — Nii, ja sitt viäl yks asi. — Pahuusik teijäm bäähän sai semmost, ett rupesitt sotamiähiks heosväes? Eks snää olk kuulls stää sanalasku, ett merimiäs heose seljäs on gauhistus Jumalall ja ihmsill. Ja se on dosi puhe. Se pitä paikkas joka tuules.

— Niin gyll pitäki. Ja mes saingi juur tarppeksen stää sortti bisnessi.

— Ja jouditt saadakki.

Ukot olivat Polttilan puodin rommia saatuaan täydellä puhetuulella. Ei enää syntynyt vaitiovoja, vaan puhe kävi taukoamatta. Kun sitten kahdeksan lasia totia oli tyhjennetty, nousi Linnun Jussi seisoaalleen ja sanoi:

— Kahdeksan glassi on kaikkjan gorkkjamb luku klasej, ko laevas lyädä ja kahdeksan glassi o sopev määr maisakki. Nii ett meijä o nys sitt aik lopettat tämä kluttamine. Mutt ennengo me lähde, ni mnää sano snuull, Aksel, sano snuull, ett kyll snää ny olet täys merimiäs. Snää ole auringolinjan glaarann ussemppan gertta, snää ole vestkoostills seilann ja Kiina vedek kulann ja engelska snää puhu oikee auttavast, nii ett snää kuulu nys sitt meijä vanhatte, syvä vede merimiäste lengeihi. Ja snää ole mnuu luullaksen hoittannt tähäästikk hyvi suamlaise merimiähe mairnett ulkmaillp, paitt sillon go snää siäll Antverpenis

ajuritten gans tappi. Ja muist vatedeski, ett snää ulkmaill ole niingo Suame lähettiläs ja ett se jälkken, guis snää ja muus suamlaise merimiähe elävä ulkmaills, se jälkken gaikk suomlaises siällp punnita ja kradeerata. Nii ett kat poik ettes vaa, ettäs sortteera asjas sillt tavall, ett ulkmaalaine merimiäs sano, ko hän dlee snuun gambraatikses skanssihi: »Jaaha, snää oles suamlainen, gyll snuun gansas toimen dlee, sillett mnuun diädostan suamlaine merimiäs on gaikim buali a hearthy chap.

— No, jo mar snää Juss ole oike saarnama ruvenn. Mutt hyvä saarna snää sendäm bidikki, nii ett mnää sano sem bääll: aamen.

Ja sitten äijät lähtivät.

Professori Nortamon kultainen huumori:

»Tuotantonsa laadun puolesta Nortamo on meidän kaikkien varmimpia klassikoitamme . . . Kertojana ja taiteilijana häntä voidaan verrata Suomen suurimpiin, Kiveen ja Ahoon.

»Sellainen syvä ja kaunis inhimillisyys, joka huokuu monista Nortamon huimimmistakin jaarituksista, on lunastettu kärsimysten hinnalla. Ne saavat periä maan, jotka niinkuin hän kykenevät suruissa ja vastoinkäymisissä ja synkkyudessa näkemään ilon pilkkeen . . .»

(Valvoja-Ajassa lehtori Ilmari Räsänen.)

Professori NORTAMON Koottuihin teoksiin sisältyvät seuraavat teokset:

Mnää ja Tasala Vilkk — »suurta huumoria, jolle nauramme ja riemuitsemme . . .»

Uusi raumlaissi jaarituksi — »sen sisältäpäin kumpuava riemullinen mieli on verrattoman aito . . .»

Meripurakoi ja maamyri — »Nortamon parhaita jaarituksia . . .»

Rojohoppe viimeis reis — »sykähdyttävän elävä ja lämmin . . .»

Helmikoristeinen kirjanmerkki — »rakkaus kotiseutuun puhkeaa tässä kauneimpaan kukkaansa: 'Raum on govas graadis Suamemaass' . . .»

2 osana (yht. 1 102 sivua) yhteensä 90:—, kangaskans. 120:—, puolinahkakans. 160:— (sid. vähittäistäismaksuinkin).

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ.

Hinta 25 mk, sid. 35 mk.

5.

Suom. kaunokirj. l.

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOEELMA

120 100 6212

